

Uvodnik / Introductory note

- dr.sc.Tin Matić, odvjetnik u Zagrebu, urednik Odvjetnika 2
Tin Matić Ph.D., attorney-at-law based in Zagreb, editor of Odvjetnik

Iz Hrvatske odvjetničke komore / From the Croatian Bar Association

- Europski dan odvjetnika 2017. obilježen u HOK-u 4
CBA marks European Lawyers Day 2017

- Tradicionalni domjenak za umirovljene odvjetnike u HOK-u 6
CBA holds traditional party for retired lawyers

- Zaklada Zlatko Crnić: dodjela stipendija najboljim studentima prava 7
Zlatko Crnić Foundation awards scholarships to the best law students

- Studijski posjet Sudu Europske unije u Luxembourggu 8
CBA lawyers pay a study visit to CJEU at Luxembourg

- Dr. Hugo Spitzer - zaboravljeni velikan hrvatskog odvjetništva 10
Dr. Hugo Spitzer – the forgotten giant of Croatian legal profession

- Caveant consules!* 16

Članci i rasprave / Articles and discussions

- Ivica Crnić: Radni sporovi u praksi Ustavnog suda 19
Ivica Crnić: Labour disputes in the case law of the Constitutional Court

- Iris Gović Penić: Prestanak ugovora o radu temeljem sporazuma o prestanku ugovora o radu 36
Termination of employment contract based on mutual agreement

Engleski za odvjetnike / English for lawyers

- Kolokacije u jeziku prava. Kroni kapitalizam ili ruka ruku mije 42
Collocations in the language of law. Crony capitalism or back scratching

Hrvatski za odvjetnike / Croatian for lawyers

- Iz pravne jezične prakse 2 44
From the language practice 2

Prisege / Oaths

- Prisege dane 25. listopada 2017. 46
Oaths taken on 25 October 2017

- Prisege dane 15. studenoga 2017. 48
Oaths taken on 15 November 2017

Reagiranja / Reactions

- Zahtjev za objavu ispravka informacije 50
Request to publish a correction of information

In memoriam / Obituaries

- Boško Bebić, Nikola Dropuljić 52

dr. sc. Tin Matić

odvjetnik u Zagrebu
urednik "Odvjetnika"

Poštovane kolegice i kolege,

iako se teško odmaknuti od dnevnih pravno-političkih tema koje se izravno odražavaju na funkcioniranje odvjetništva kao društvene službe, a i svakog odvjetnika, ovo odstupanje zasigurno ima opravdanje. Naime, zahvaljujući istraživanju našeg kolege dr. sc. Atila Čokolića, odvjetnika iz Osijeka, u mogućnosti smo u ovom broju predstaviti vjerojatno najstariji hrvatski odvjetnički pravni časopis, koji je kao urednik izdavao u Osijeku početkom 20. stoljeća naš kolega dr. Hugo Spitzer, a o kome objavljujemo članak kolege Čokolića.

Kao urednik, dr. Hugo Spitzer izdavao je "Pravnik", preteču današnjeg "Odvjetnika"

prije Prvoga svjetskog rata. Prvi broj "Pravnika", "glasila kluba odvjetnika u području odvjetničkog odbora u Osijeku", objavljen je 1. siječnja 1913. godine. Časopis je trebao izlaziti jednom mjesečno i svi članovi Kluba dobivali su ga besplatno (nečlanovi su plaćali 12 kruna godišnje). Posljednji broj kojim raspolažemo objavljen je 1914. te nosi broj 6. Dakle, možemo zaključiti da je časopis "živio" dvije godine, a vjerojatno je prestao izlaziti zbog nedostatka sredstva i nastupajućih povijesnih zbivanja.

U časopisu su se objavljivale obavijesti za članstvo, npr. pravila Kluba, izvje-

ODVJETNIK 11-12/2017.

Glasilo-Časopis Hrvatske odvjetničke komore, Zagreb, 11 - 12 2017., god. 89.
Journal of the Croatian Bar Association, Zagreb, 11 - 12 - 2017, annual file 89

Glavni i odgovorni urednik: Robert Travaš, odvjetnik, Zagreb, Jurkovićeve 24, tel: 466665; fax: 4665666; robert.travas@tip.hr, **Urednik:** dr. sc. Tin Matić, odvjetnik, Zagreb, Vlaška 95, tel: 6170791, fax: 6170792, tin.matic@zg.t-com.hr, **Izvršna i grafička urednica:** Nataša Barac, Zagreb, Koturaška cesta 53, tel: 6165 218, fax: 6170 838, e-mail: hok-cba@hok-cba.hr, **Uredništvo:** Mladen Klasić, Maroje Matana, Ingrid Mohorovičić-Gjanković, Leo Andreis, Marijan Hanžeković, Ranko Pelicarić, Mladen Sućević, Igor Hrabar, mr. Šime Pavlović, Ivica Crnić, Mario Janković, Boris Jukić, dr. sc. Atila Čokolić – odvjetnici, Arno Vičić, odvjetnik u m., Mato Arlović, sudac Ustavnog suda RH, mr. sc. Hrvoje Momčinović, sudac Ustavnog suda u m., Mladen Žuvela, sudac Ustavnog suda u m., mr. sc. Iris Gović Penić, sutkinja Županijskog suda u Zagrebu **Lektor:** Zvonko Šeb, **Tisak:** Kerschoffset d.o.o., Zagreb, **Grafička priprema:** P.L. Studio, Zagreb. **Fotografije:** Grgur Žučko, Nataša Barac.

Uredništvo

Zagreb, Koturaška cesta 53/II
tel: 6165 207; fax: 6170 838
e-mail: hok-cba@hok-cba.hr

Prodaja oglasnog

prostora-marketing

1/1-6.800,00 kn,
1/1 (omot)-7.800,00 kn,
1/2-3.800,00 kn

Izdavač

Hrvatska odvjetnička komora, Zagreb
Koturaška cesta 53/II
tel: 6165-200; fax: 6170-686
www.hok-cba.hr

IBAN HR66 2360000-1101268409 **Godišnja pretplata za tuzemstvo** 200,00 kn, **za inozemstvo** 40 eura, **pojedinačni broj** za tuzemstvo 40,00 kn, za inozemstvo 8 eura.

Copyright © Hrvatska odvjetnička komora 2008.

Niti jedan dio ove publikacije ne smije se objaviti bez posebnog odobrenja izdavača.

Svi potpisani tekstovi odražavaju stavove i mišljenja isključivo njihovih autora, a ne Hrvatske odvjetničke komore, urednika i Uredništva Časopisa-glasila "Odvjetnik". Uredništvo zadržava pravo objave primljenih materijala u časopisu i/ili na web stranici HOK-a. Materijali objavljeni na web stranici ne honoriraju se.

štaji sa Skupštine, upozorenja da treba platiti članarinu, obavijesti o upisu, ispisu ili sličnom, pa čak i oglasi o tome da se neki odvjetnik oženio. *“Naš drug dr. Julije Kaiser, odvjetnik u Daruvaru, vjenčao se dne 6. o. mj. u gor. Osijeku sa gđicom Hericom Engelsrath, milovidnom pokćerkom našeg druga dr. Vili- ma Wintera. Bilo sretno”.*

Naravno, u časopisu su neizostavno objavljivani i stručni članci i slučajevi iz prakse. Časopis “Pravnik” neodoljivo podsjeća na prve brojeve “Odvjetnika”, kako tematikom tako i grafičkim izgledom. No, podsjeća i načinom izdavanja, dok je “Odvjetnik” početno djelo dr. Ive Politea, “Pravnik” je djelo Huga Spitzera. I zato, a posebno s obzirom na vremenski slijed, dr. Hugu Spitzeru i “Pravniku” treba dati odgovarajuće mjesto u povijesti hrvatskog odvjetništva.

Godine 1913., za vrijeme izlazenja časopisa, osnovano je “Društvo odvjetnika u Kraljevini Hrvatskoj”, a što je “Pravnik” i zabilježio. Iako, na temelju podataka kojima sada raspoložemo, “Pravnik” nije postao časopis tog Društva, nema nikakvog razloga da ga ne bismo smatrali pretečom Politeovog i današnjeg “Odvjetnika” te da stoga zahvaljujući entuzijazmu i trudu dr. Huga Spitzera djelatnost izdavanja časopisa hrvatskog odvjetništva započinje 1913. godine i traje – 104 godine...

Htio bih vjerovati da bi dr. Hugo Spitzer bio ponosan na te činjenice i brojke danas, kao što vjerujem da ova činjenica u hrvatskom odvjetništvu izaziva osjećaj ponosa, trajnosti i stabilnosti.

A kada pročitate reprint članka iz “Pravnika” vidjet ćete da se odvjetništvo, barem posljednje 104 godine, nije odmaklo od istih dnevnih pravno-političkih tema koje samo vremenski variraju, a sadržajno su gotovo istih razmišljanja i tematike.

Dakle, nakon 104. godine, ponovno pred publikom “Pravnik” velikog hrvatskog odvjet-

nika dr. Huga Spitzera... Čitajte...

– U broju 3. iz ožujka 1913. nalazimo obavijest o osnutku odvjetničkog kluba u Zagrebu (preteča Zbora odnosno Komore) te je odmah najavljeno i spajanje odvjetničkog kluba u Zagrebu s onim u Osijeku i osnivanje “Društva odvjetnika za čitavu Hrvatsku i Slavoniju”, a u broju 5. iz svibnja 1913. objavljena je vijest o osnutku odvjetničkog društva koje se zove “Društvo odvjetnika u kraljevini Hrvatskoj”.

– Zanimljivo kako su neke teme i nakon 100 godina ostale iste ili vrlo slične: manjak sudaca, naplata odvjetničkih troškova, nadri- pisarstvo (*“Odvjetnička skupština održana u Zagrebu 4. svibnja 1913. s negodovanjem konstatuje, da se je nadri- pisarstvo u Hrvatskoj u sasvim neprikrivenoj formi razvilo do opsega koji kraj interesa oštećenih i izvaranih strana- ka ugrožava i interese odvjetničkoga stališa”.*)

– List je izlazio i 1914. godine – u broju 2. te godine objavljeno je na prvoj stranici: *“Gospodo kolege – pozor! Silno i učtivo Vas molim: pošaljite članarinu dotično pretplatu za prošlu godinu, jer će nam nestati sredstva za daljnje izdavanje tog jedinoga organa, koji u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji gorljivo zastupa interese našeg staleža”.*

– U broju 6. iz 1914. uredništvo obznanjuje da je Zagrebačko odvjetničko društvo ponudilo da preuzme “Pravnik” i izdaje ga o svom trošku. Uredništvo je to odbilo ali istaknulo je da će zbog nedostatka sredstava list izlaziti tromjesečno i na manje stranica. U istom broju objavljeno je i da je Sabor kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije 11. srpnja 1914. prihvatio ustanovljenje tarife koja se zvala *“Cijenik odvjetničkih pristojbi”.*

– Broj 6. iz 1914. posljednji je objavljeni broj koji imamo jer je poslije u lipnju 1914. izbio Prvi svjetski rat.

Tic Metel

Predsjednik HOK-a Robert Travaš, odvjetnik Lovro Kovačić, predsjednik Odvjetnička akademije HOK-a Mlade Sučević i odvjetnik Tonči Ravlić

Europski dan odvjetnika obilježen u Hrvatskoj odvjetničkoj komori

Piše:
Nataša Barac

.....
izvršna urednica

Hrvatska odvjetnička komora već se četvrtu godinu za redom pridružila odvjetničkim komorama diljem Europe koje obilježavaju Dan europskih odvjetnika. Do ove godine Dan europskih odvjetnika obilježavao se 10. prosinca na Međunarodni dan ljudskih prava, a ove je godine Vijeće odvjetničkih komora Europe – CCBE odlučilo da će se taj dan obilježiti 15. listopada na Europski dan pravosuđa.

Ovogodišnja tema bila je “Učinci tehnologija na odvjetničku profesiju”, o čemu su u HOK-u odvjetnicima i gostima govorili odvjetnici Lovro Kovačić i Tonči Ravlić.

“Tehnologiju moramo iskoristiti da nam olakša posao, ali ona ne može zamijeniti osobni kontakt između odvjetnika i stranke”, rekao je pozdravljajući nazočne predsjednik HOK-a Robert Travaš. Parafrazirajući poznatu rečenicu “I have a dream” Martina Luthera Kinga, Travaš je rekao da još uvijek sanja o bržem i efikasnijem pravosuđu.

Tehnologija je danas sve više dio naših života, i od toga ne možemo ni ne želimo pobjeći, ali nijedan portal, robot ili aplikacija ne može zamijeniti osobni kontakt odvjetnika i stranke, istaknuo je predsjednik HOK-a, dodajući da uvijek i na svim mjestima govori o položaju hrvatskih odvjetnika u Republici Hrvatskoj i unutar EU-a.

“Kada sam ja počeo raditi kao odvjetnik, jedna ugledna odvjetnička kancelarija u Zagrebu nije imala ni telefon, a danas govorimo o robotima-odvjetnicima i drugim tehnološkim čudima”, rekao je predsjednik Odvjetničke akademije HOK-a Mladen Sučević te podsjetio da je o toj temi već raspravljano i na ovogodišnjem Danu hrvatskih odvjetnika.

Zapad je otišao naprijed, dodao je, a mi smo konzervativni i tradicionalni i meni je osobno drago da smo takvi, zaključio je Sučević predstavljajući paneliste – odvjetnike Lovru Kovačića i Tončija Ravlića.

“Revolucija u odvjetničkom uredu u Hrvatskoj započela je s telefaksom i to je bio trenutak kada se sve počelo mijenjati”, kazao je na početku svog izlaganja Lovro Kovačić. Istaknuo je da je tehnologija već svugdje oko nas, dodajući da nam je ona potrebna i teško je povjerovati da će se to promijeniti.

Upravo stoga, nastavio je, moramo pronaći neko rješenje i tehnologiju iskoristiti u svoju korist.

Lovro Kovačić govorio je i o nedavnom primjeru kada su u Hrvatskoj određeni *on-line* servisi nudili mogućnost pružanja pravnih usluga bez fizičkog kontakta između stranke i odvjetnika. Prema važećem Statutu HOK-a, Kodeksu od-

vjetničke etike i Zakonu o odvjetništvu, takvo pružanje pravne pomoći nije dozvoljeno, te je zbog toga HOK na to i reagirao i poslao upozorenje svim svojim članovima da takva suradnja nije dozvoljena, te je tako okončana ta priča.

“U Francuskoj je Odvjetnička komora sama napravila sličan *site* i u tome sudjeluju svi članovi Komore, te na taj način francuska Odvjetnička komora ima kontrolu nad onime što se radi”, rekao je Lovro Kovačić, objašnjavajući da je riječ o nekoj vrsti besplatne pravne pomoći koju daju odvjetnici, ali uz kontrolu Odvjetničke komore. Tehnologija danas uzima sve više maha u svim sferama društva, a pravne usluge su na drugom mjestu po zastupljenosti u području tehnologije, nakon medicinskih usluga, kazao je Tonči Ravlić.

S obzirom na sve veći razvoj tehnologije, korisnicima se ne nude samo tipizirani obrasci, nastavio je navodeći kao primjer program “Do-NotPay”, koji je svojevrsni “elektronički odvjetnik” programiran da ulaže žalbe na kazne za parkiranje.

Program je prvo napravljen za London, a u samo šest mjeseci rada količina uložene žalbe dosegla je vrijednost od tri milijuna dolara. Nakon toga program je napravljen za New York. Radi se o tome, objasnio je Ravlić, da se danas svatko tko u New Yorku ili Londonu dobije kaznu za pogrešno parkiranje može obratiti ovom sustavu i nakon niza pitanja i odgovora, sustav će na temelju prikupljenih informacija napisati žalbu. Uspješnost žalbi iznosi oko 64 posto, istaknuo je. Ravlić je također govorio i o Rossu, najnovijem obliku umjetne inteligencije koji “čita s razumijeva-

Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske organiziralo je 25. listopada 2017. konferenciju na temu “Brže, bolje, modernije pravosuđe”. Sudionici konferencije na više su panela raspravljali o tome kako na najbolji način stvoriti uvjete za brže, učinkovitije i modernije pravosuđe u Hrvatskoj. Jedan od govornika na konferenciji bio je i predsjednik Hrvatske odvjetničke komore Robert Travaš koji je u svom govoru istaknuo da “reforma može biti savršena, ali ju nije moguće provesti bez ljudi: sudaca i odvjetnika.”

“HOK podržava sve aktivnosti i želi sudjelovati kao partner u svim aktivnostima koje provodi Ministarstvo pravosuđa u cilju bržeg, boljeg i efikasnijeg pravosuđa”, zaključio je Travaš.

njem”, a već ga nazivaju i “robotom-odvjetnikom”. Glavna Rossova zadaća je da pomogne pravnicima i odvjetnicima s papirologijom, a njemu treba nekoliko sekundi da napravi posao za koji bi čovjeku trebalo nekoliko sati.

“Jedna velika hrvatska tvrtka već se koristi s Rossom”, napomenuo je Ravlić, ali i istaknuo da Ross može biti ispomoć odvjetnicima ali ne i njihova konkurencija.

Tehnologija otvara i niz novih pitanja: recimo, tko je kriv ako Ross pogriješi – je li to pogreška proizvođača ili vlasnika? Zatim, kako će se oporezovati robot, može li robot zastupati pred sucem itd.

Odvjetništvo mora naučiti iskoristiti tehnologiju na što bolji način, ali u primarnom fokusu odvjetništva nije profit nego zaštita prava, mogao bi biti zaključak ovogodišnjih izlaganja na Europskom danu odvjetnika.

Domjenak za umirovljene odvjetnike u HOK-u

Piše:
Nataša Barac

izvršna urednica

Tradicionalni domjenak za umirovljene odvjetnike održan je 8. studenoga 2017. godine u prostorijama Hrvatske odvjetničke komore u Zagrebu.

Pozivu na ovogodišnje druženje odazvao se veliki broj umirovljenih odvjetnika koje je pozdravio predsjednik HOK-a Robert Travaš.

“Ova tradicionalna druženja s vama, koji ste

gradili Komoru, jaku su nam važna. Ovo je zadnji puta da vas ja pozdravljam kao predsjednik Komore, jer sljedeće godine, nakon izborne Skupštine, to će učiniti novi predsjednik. Ali tradicija druženja s našim umirovljenim članovima i dalje će se sigurno nastaviti”, rekao je Travaš.

Predsjednik HOK-a kratko je govorio i o problemima s kojima se danas suočavaju odvjetnici.

“Kada sam ja krenuo u odvjetničke vode, u vremenu kada ste vi svi vodili svoje kancelarije, imali smo samo telefone i telefaks, a danas kada tehnologija ide velikim koracima naprijed postoji puno novotarija, postoji čak i odvjetnik-robot, a mi želimo sačuvati tradicionalne vrijednosti odvjetništva i važan odnos između odvjetnika i njegove stranke”, dodao je predsjednik HOK-a te umirovljenim odvjetnicima zaželio puno mira, zdravlja i sreće.

Član UO-a HOK-a Mario Janković, predsjednik HOK-a Robert Travaš i poslovna tajnica HOK-a Mirna Skelin

Najbolji studenti pravnih fakulteta dobili stipendije Zaklade Zlatko Crnić

Piše:

Nataša Barac

izvršna urednica

Prošlo je punih 25 godina od kada je tragično preminuo Zlatko Crnić, predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske, humanist, erudit, autor više od 60 znanstvenih i stručnih radova. Sjećanje na vrhunskog pravnog praktičara i pravnog teoretičara čuva se već dugi niz godina kroz rad Zaklade Zlatko Crnić, koja je i ove godine tradicionalno dodijelila stipendije najboljim studentima pravnih fakulteta u Republici Hrvatskoj.

Na svečanom uručanju stipendija u Hrvatskoj odvjetničkoj komori, predsjednik Zakladnog vijeća Danko Špoljarić u svom je pozdravnom govoru istaknuo da se "ideja o Zakladi koja će promicati pravo pokazala briljantnom i dalekovidnom, a istovremeno je sačuvala sjećanje na Zlatka Crnića na najbolji mogući način". Tijekom niza godina Zaklada Zlatko Crnić uspjela je održati svoj prvi cilj – promicanje pravne izvrsnosti, a s vremenom, nakon tragičnog ubojstva sutkinje Ljiljane Hvalec, i drugi – pružanje pomoći djeci ubijenih sudaca.

Zaklada Zlatko Crnić u 25 godina svog djelovanja dodijelila je 594 stipendije, a brojni

bivši stipendisti danas su ugledni odvjetnici, suci i profesori, istaknuo je Danko Špoljarić. Ove godine dodijeljeno je 12 stipendija studentima dodiplomskog studija i jedna stipendija studentu poslijediplomskog studija. Najvećih broj stipendista je sa zagrebačkog Pravnog fakulteta, ali stipendije su primila i dva studenta Pravnog fakulteta u Osijeku te jedna studentica s Pravnog fakulteta u Rijeci, dok je stipendist poslijediplomskog studija s Pravnog fakulteta u Splitu.

Od samog početka rada Zakladu Zlatko Crnić podupire i Hrvatska odvjetnička komora, koja uz još neke istaknute odvjetničke ured i tvrtke, financira po jednu godišnju stipendiju.

Čestitke stipendistima, uz želje da neće odustati od puta kojim su krenuli, uputili su i Snježana Bagić, zamjenica predsjednika Ustavnog suda Republike Hrvatske, Zoran Pičuljan, predsjednik Zaklade dr. sc. Jadranko Crnić, docentica Emina Jerković s Katedre financijskih znanosti Pravnog fakulteta u Osijeku te sudac Dražen Jakovina. Hrvatsku odvjetničku komoru predstavljala je glavna tajnica Ingrid Mohorović-Gjanković.

Izvor fotografije: Sud EU-a

Studijski posjet Sudu

Europske unije u Luxembourggu

Piše:

Boris Jukić.....
odvjetnik u Zagrebu

Skupina odvjetnika u organizaciji Odvjetničke akademije Hrvatske odvjetničke komore 28. i 29. lipnja ove godine bila je u studijskom posjetu Sudu Europske unije u Luxembourggu. Cilj te stručne ekskurzije bio je upoznavanje s radom i službama Suda, pravosudne institucije Unije koja osigurava da se pravo EU-a jednako tumači i primjenjuje u svim zemljama EU-a te da zemlje i institucije EU-a poštuju pravo EU-a. Tijekom dvodnevnog službenoga programa sudionici su imali priliku upoznati se sa Sudom, njegovom poviješću, nadležnošću, ustrojem i stručnim službama, susresti se s profesionalcima različitih profila, te poslušati predavanja dvoje hrvatskih sudaca, prof. dr. Siniše Rodina i prof. dr. Vesne Tomljenović, koja su bila posebno zanimljiva.

Hrvatskim odvjetnicima bilo je omogućeno nazočiti i dvjema raspravama (jedna se odnosila na antidampinški spor u vezi s prodajom konzervi kukuruza podrijetlom iz Tajlanda, a druga u postupku u povodu zahtjeva za prejudicijelnu odluku u pogledu nacionalne regulative koja daje ekskluzivnost veterinarima na maloprodaju veterinarskih lijekova i drugih

pripravaka) kojima su prethodile uvodne prezentacije (*briefing*) o tim predmetima.

Bilo je izvanredno zanimljivo vidjeti o kojim problemima je riječ, te na kojoj razini se o njima raspravlja, u kojoj mjeri se pravo Europske unije tumači i primjenjuje te, stalno prateći život, mijenja i razvija.

Dojam je, makar autora ovih redaka, da unatoč silnom broju akata koji se neprestano produciraju i koji izazivaju osjećaj hiperreguliranosti, pravo kako ga tumači Sud nikako nije lišeno životnosti i smislenosti, naprotiv. To je, rekao bih, jedna od najsnažnijih impresija koju posjetitelj ponese sa sobom nakon što posjeti Sud.

Kao što je to čitateljima uglavnom poznato, Sud Europske unije osnovan je 1952. godine, sjedište mu je u Luxembourggu, a sastoji se od dva suda: Suda, koji rješava zahtjeve za prethodne odluke koje podnose nacionalni sudovi, određene postupke za poništenje i žalbe, te Općeg suda koji donosi odluke u postupcima za poništenje koje su pokrenuli pojedinci, poduzetci i, u nekim slučajevima, vlade država članica EU-a (pretežito se bavi predmetima povezanim sa zakonodavstvom o tržišnom natjecanju,

državnom potporom, trgovinom, poljoprivredom i žigovima).

Sud čine po jedan sudac iz svake zemlje članice Europske unije i 11 nezavisnih odvjetnika, broj sudaca Općega je suda 47 sudaca (2019. godine bit će 56, jer će svaka zemlja članica biti predstavljena s po dva suca).

Detaljnije se o radu i ustroju, te o nadležnosti svaki čitatelj može obavijestiti posjetivši službene mrežne stranice Suda.

Međutim, za sudionike ovoga studijskoga posjeta bilo je, vjerujem da će se složiti s tom ocjenom, puno važnije i dojmliivije dobiti dojam o Sudu iz prve ruke, osjetiti, hodajući njegovim golemim i uistinu dojmliivim prostorima, ručajući u restoranu, te razgovarajući sa službenicima, prevoditeljima, bibliotekarima i drugima koji su također održali prezentacije, atmosferu koja tamo vlada.

Složenost mehanizma Suda, koji zapošljava nekoliko tisuća ljudi i koji svojim ustrojem, multinacionalnošću i višejezičnošću, a napose duhom reprezentira i samu Uniju, impresivna je. S druge strane, vjerujem da bi upravo taj kompliciran, po logici stvari glomazan i nesumnjivo iznimno skup ustroj, onima sklonijim (euro) skeptičnom stavu mogao poslužiti kao dodatan argument za kritičnost.

Europska unija nesumnjivo počiva na različitostima i na kompromisu, koji je istodobno glavni razlog njezine, na prvi pogled, sporosti, odnosno tromosti, ali i najvažnija poluga njezine snage.

Sud, u skladu s time, reprezentira različitost zemalja članica i njihovih pravnih sustava.

Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona 1. prosinca 2009. godine, kojim je dobila pravnu osobnost i preuzela nadležnosti Europske zajednice, Unija donosi vlastita pravna pravila i pravne akte (uredbe, direktive i odluke).

Posve je, stoga, jasno da je, da bi se osiguralo njihov poštivanje, razumijevanje i ujednačena primjena u svim državama članicama, nužno postojanje pravosudne institucije – Suda koji čini sudbenu vlast Unije.

Sudska praksa Suda, zajedno s ugovorima, uredbama, direktivama i odlukama čini pravo Unije.

I za sam kraj, jer *viva vox docet*, vjerojatno najvažnija poruka koju smo dobili slušajući pre-

Odvjetnička akademija HOK-a prvi je studijski posjet Sudu Europske unije u Luxembourg u održala 2016. godine, od 31. svibnja do 2. lipnja. Posjetu je tada nazočilo 25 odvjetnika koji su imali priliku biti na sudskoj raspravi na Sudu i na Općem sudu Europske unije. U sklopu studijskog posjeta polaznicima su održana brojna predavanja o radu Suda, o tijeku predmeta od trenutka njegova primitka u rad do objave presude.

U 2017. godini Odvjetnička akademija HOK-a organizirala je drugi posjet Sudu EU-a, održanom 28. i 29. lipnja 2017. s 43 polaznika. Također u 2017. godini organiziran je i studijski posjet Londonu na kojem je sudjelovalo 50 polaznika. Svrha posjeta bila je nazočnost ročištima na Vrhovnom sudu UK, Kraljevskom sudu pravde, Središnjem kaznenom sudu Engleske i Walesa Old Baileyju te posjet Parlamentu Ujedinjenog Kraljevstva.

Također u 2017. godini organiziran je i održan za 32 polaznika studijski posjet Europskom sudu za ljudska prava u Strasbourgu, od 28. do 30. studenog 2017. Polaznici su imali priliku nazočiti raspravi te diskutirati s pravnicima koji rade na ESLJP-u o svim relevantnim pitanjima vezanim uz konvencijsko pravo i njegovu primjenu.

davanja i prezentacije tijekom toga vrlo uspjeloga i korisnoga posjeta. Izrekao ju je u svome izlaganju sudac prof. dr. Rodin rekavši da je za nas odvjetnike najvažnija prednost koju pruža Sud i pravo Unije ta što nam se pred Sudom i uz upotrebu prava Unije otvara mogućnost da uspijemo u sporu, odnosno pravnoj stvari koju bismo pred nacionalnim sudom i uz primjenu nacionalnoga prava izgubili.

Treba li, uz spoznaju da je pravo Unije i naše pravo, uopće bolji poticaj za internalizaciju Suda i njegovih odluka u našu svakodnevnu odvjetničku praksu i mentalitet?

Izvor fotografije: Sud EU-a

Dr. Hugo Spitzer – zaboravljeni velikan hrvatskog odvjetništva

Piše:
dr. sc. Atila Čokolić

odvjetnik u Osijeku

Još se dr. Ivo Politeo bavio idejom da ponajbolje hrvatske odvjetnike ne prekrije veo zaborava i da ne ostanu samo u sjećanjima svojih klijenata ili sudaca koji su imali sreću da vode postupke u kojima su zastupali ili branili ti vrni pravnici, i da se o njihovim juridičkim izlaganjima i završnim govorima ne govori samo nakon dugo vremena u kojem su bili aktivni, ili dugo vremena nakon njihove smrti.

Te odvjetnike je, prema Politevu mišljenju, krasila osobina “izoštrenog i proširenog pogleda”, a vrhunski su predstavnici “nezavisnog stališa”. Zbog toga je sastavio popis odvjetnika koji su vrijedni povijesnog pamćenja i po njegovu sudu zaslužuju pripadati, kako ga je nazvao “panteo-

nu hrvatskih odvjetnika”.¹ U ponajbolje hrvatske odvjetnike koji zaslužuju biti u “Panteonu”, pripadaju Hinko Hinković (1854. – 1929.), Šime Mazzura (1840. – 1918.), Marijan Derenčin (1836. – 1908.), Hugo Spitzer (1853. – 1936.)² i Aleksandar Badaj (1858. – 1937.)

Dr. Ivo Politeo nije se zadržao samo na toj ideji, već je pridonio svom naumu, sastavivši manju knjigu sa završnim govorima najboljih zagrebačkih odvjetnika svojeg vremena i onog koje mu je prethodilo, a u tom je smislu i postavio temelje, nekom budućem popisu odvjetnika koji bi prema njegovu sudu pripadali u taj svojevrsni “Panteon hrvatskih odvjetnika”.³

Ako ćemo poći od Politeovog popisa najznačajnijih odvjetnika Hrvatske, nalazimo između, većinom zagrebačkih odvjetnika, i jednog slavonskog velikana, Osječanina dr. Huga Spitzera. Kako predstaviti odvjetničkoj i čitalačkoj javnosti odvjetnika i njegovo djelo čija je aktivna odvjetnička djelatnost završila još davne 1934. godine?

Ova zadaća nipošto nije laka, ali pokušat ćemo današnjem naraštaju odvjetnika i drugoj publici predočiti djelo tog iznimnog kolege na temelju raspoloživih izvora i sačuvane arhivske građe, kako bi se otelo zaboravu ono što je zaista važno u povijesti hrvatskog odvjetništva. Možda niti jednom odvjetniku Odvjetnički

Portret dr. Huga Spitzera oko 1926. g., gips, rad ak. kipara Slavka Brila (1900. – 1943/44.), Zagreb, Gliptoteka HAZU-a, preuzeto iz kataloga retrospektivne izložbe Slavka Brila, Zagreb, 2003./04.;

- 1 N. Kisić Kolanović, Ivo Politeo, Povijest, intelektualci, odvjetništvo 1887. – 1956., Zagreb, 2015., str. 139–140.
- 2 Prema knjizi Zavičajnici grada Osijeka 1901. – 1946., koju je objavio Državni arhiv u Osijeku, Osijek, 2003., str. 749., razvidno je da je Hugo Spitzer rođen u Osijeku 1858. g., a umro u Zagrebu 1934. godine.
- 3 1928. g., Politeo je objavio knjigu završnih govora deventorice zagrebačkih odvjetnika u razdoblju između 1904. i 1927. godine, u kaznenim postupcima pred Kraljevskim sudbenim stolom u Zagrebu, pod naslovom: “Sa braniteljske govornice”. Uvršteni su odvjetnici: Hinko Hinković, Ivan Andres, Svetozar Ivković, Hugo Kon, Dušan Peleš, Lavoslav Šik, Hugo Werk i Ivo Politeo. N. Kisić-Kolanović, str. 139–140.

odbor Osijeka ne duguje toliku zahvalnost kao dr. Hugu Spitzeru na njegovom sveukupnom angažmanu i svim aktivnostima oko vođenja odvjetništva na području Slavonije i Srijema, a unatoč tomu, taj odvjetnik i vrsni pravnik gotovo da je pao u potpuni zaborav u odvjetničkim krugovima. Istina je da je od njegove smrti prošlo i punih 80 godina, ali njegove zasluge za odvjetništvo ovog kraja nisu trajanja jednog prosječnog životnog vijeka čovjeka, već puno veće, iz čijeg rada crpimo i danas aktualne vrijednosti odvjetništva u Hrvatskoj.⁴

Prema knjizi Zavičajnici Grada Osijeka 1901. – 1946., saznajemo opće biografske podatke o Hugu Spitzeru, koji glase:

“Spitzer dr. Hugo, rođen je u Osijeku 1858., a umro u Zagrebu 1934. godine, bio je oženjen, po zanimanju odvjetnik, Mojsijeve vjeroispovijesti; I. supruga: Spitzer, rođena Biler Albina, rođena u Grazu 1864., Mojsijeve vjeroispovijesti, umrla u Osijeku 1. XI. 1910.; II. Supruga: Spitzer, rođena Jakobi Marta, rođena u Zagrebu 1879., Mojsijeve vjeroispovijesti, vjenčani 8. VII 1913., kod nadrabinata u Zagrebu; Djeca: Spitzer Hulda Slavka, rođ. 11. I. 1919. Wien IX, zakonita, Mojsijeve vjeroispovijesti;

Opaska: uživa zavičajno pravo u gradu Osijeku na temelju odluke gradskog poglavarstva u Osijeku od 23. IX. 1890. br. 3720.⁵”

Iz ovih šturih biografskih podataka saznajemo da je Spitzer bio rođenim Osječaninom i gotovo cijeli život proveo u rodnom gradu, izuzev doba školovanja i zadnjih mjeseci života koje je proveo u Zagrebu, gdje je i umro.

Hugo Spitzer je rođen u Osijeku 19. prosinca 1858. godine u poznatoj židovskoj obitelji i sin je osječkog nadrabina Samuela Spitzera i njegove supruge Amalije rođ. Porges. Jedno je od sedmero djece koja su rođena u tom braku, i to četiri sina (Berthold, Hugo, Emil i Sigismund) i tri kćeri (Ida, Selma i Isabela).⁶ Osnovnu ško-

Zgrada (druga desno) u kojoj je djelovao dr. Hugo Spitzer u Osijeku, današnja Europska avenija, izvor: privatni arhiv dr. sc. Atile Čokolića

lu i gimnaziju pohađao je u rodnom Osijeku, dok je sedmi i osmi razred gimnazije pohađao u Vinkovcima gdje je i maturirao. Pravni fakultet upisao je 1876. godine u Beču. Poslije završenog studija na bečkom Sveučilištu, 1880. godine, obavljao je odvjetničku praksu, te je 1881. položio sve potrebne ispite i stekao doktorat pravnih znanosti. Važno je napomenuti, da je u vrijeme svog bečkog razdoblja života, studirao zajedno s Theodorom Herzlom, velikim židovskim aktivistom, čiji je utjecaj, a i samo obiteljsko porijeklo, usmjerilo Spitzerov život i političko opredjeljenje za budućnost.⁷ Godine 1885. Spitzer se oženio prvi put, i to u Grazu, s kćeri općinskog predsjednika Albinom Biller. No, godinu dana ranije, točnije 6. kolovoza 1884., dr. Hugo Spitzer otvorio je odvjetnički ured, sa sjedištem u Osijeku,⁸ a koji je prema arhivskim izvorima neprekinuto djelovao sve do njegove smrti 1934. godine.⁹ Kako je bio aktivan pripadnik svog naroda i svjetovno i duhovno, 1892. godine, ušao je u predsjedništvo Židovske gornjogradske općine, a 1897. izabran je za predsjednika Židovske gornjogradske bogoštovne općine Osijek. Kao predsjednik, ustrajao je na osnutku Saveza ži-

4 K. Firingner, Pravosuđe u Slavoniji kroz stoljeća, u Zborniku radova prvog znanstvenog sabora Slavonije i Baranje, JAZU, Osijek, 1970., str. 658.

5 Zavičajnici Grada Osijeka 1901. – 1946., priredili: Stjepan Sršan i Vilim Matić, Državni arhiv u Osijeku, Osijek, 2003., str. 749.

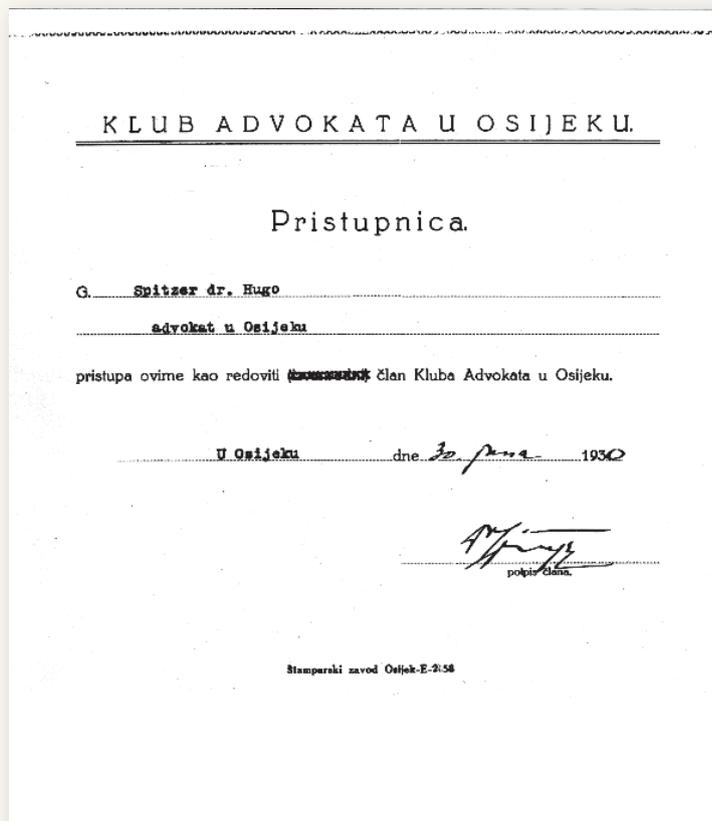
6 Z. Živaković-Kerže, Židovi u Osijeku (1918. – 1941.), Osijek., 2005., str. 215.; Lj. Dobrovsak, Židovi u Osijeku od doseljavanja do kraja Prvog svjetskog rata, Osijek, 2013., str. 348–349.

7 Isto, str. 348.

8 Z. Živaković-Kerže, Židovi u Osijeku (1918. – 1941.), str. 215.; Lj. Dobrovsak, Židovi u Osijeku od doseljavanja..., str. 191. i 348.

9 HR – DAOS – 398, Klub advokata u Osijeku, kutije 3 i 4.

Na svim periodičnim popisima članova Kluba advokata u Osijeku, Hugo Spitzer vodio se neprekidno i uredno podmirivao sve članske obveze, sve do 1933/34. godine.

*Pristupnica
odvjetnika dr.
Huge Spitzera za
Klub advokata u
Osijeku od 30. VI.
1930.;*

dovskih općina Hrvatske i Slavonije, ali je taj prijedlog 1898. odbijen zbog neprihvatanja od vođa zagrebačke općine.

Ovdje je svakako potrebno reći da je Spitzer, kao predsjednik Židovske gornjogradske bogoštovne općine imao sluha, između svih svojih aktivnosti i za pučko (osnovno) školstvo u Osijeku. Tako je poradio da se židovske-konfessionalne škole koje su se smatrale privatnima, ujedine s javnim (državnim ili gradskim) školama. Kako je nastavni jezik u židovskoj (izraelitskoj) školi bio njemački, njegovim nastojanjem 1896. godine, uveden je hrvatski jezik kao nastavni jezik.¹⁰

10 Lj. Dobrovšak, Židovi u Osijeku od doseljavanja ..., str. 175-177.;

U Osijeku su krajem 19. stoljeća djelovale četiri osnovne (pučke) škole, i to: u Gornjem gradu, Donjem gradu, Tvrdi i Novom gradu, odnosno osam javnih, jer su škole bile podijeljene na dječjačke i djevojačke, i 4 privatne škole, od kojih su dvije bile vjerske, grčko-istočna u Donjem gradu i "izraelitska" u Gornjem gradu, a druge dvije, Djevojačka škola na njemačkom jeziku u Gornjem gradu i Djevojačka pučka škola za izraelitsku mladež Antonije Wiener.

Vidjeti također kod Lj. Dominković, Pučko školstvo slobodnog i kraljevskog grada Osijeka 1886./87. godine, Glasnik arhiva Slavonije i Baranje, 10, Osijek,

Spitzerova aktivnost vezana za pripadnost židovskom narodu, vjeri i kulturi, bila je brojna i plodna. Neizostavno se mora navesti da je bio aktivist austrougarskih, kasnije i jugoslavenskih razmjera, dakle, njegovo djelovanje nadilazilo je geografske granice Kraljevina Hrvatske i Slavonije i bilo je puno šireg horizonta. Već smo spomenuli da je Spitzer na bečkom sveučilištu upoznao Theodora Herzla (1860. – 1904.), stvarnog pokretača i organizatora cionizma kao nacionalno političkog pokreta.¹¹ Prvi cionistički kongres održan je u Baselu krajem kolovoza 1897. godine, kojim je predsjedao Theodor Herzl. Izuzev tog kongresa, na kojem je Slavoniju predstavljao đakovački rabin Marcus Mordehaj Ehrenpreiss, na svim sljedećim cionističkim kongresima Židove iz Hrvatske predstavljat će osječki odvjetnik i predsjednik gornjogradske Židovske bogoštovne općine, odvjetnik dr. Hugo Spitzer. Prvi put pojavio se kao predstavnik na Drugom cionističkom kongresu, također u Baselu, 1898. godine. Kongresi su se održavali svake godine ili u Europi ili drugdje sve do početka Prvog svjetskog rata i nakon njega.¹² Spitzer je u skladu s cionističkim postulatima cijelog svog života razvijao je dva određenja: da su Židovi narod (ili nacionalna manjina), a kulturno i

2009/2010.

11 Cionizam je pokret koji je nazvan po brdu Cion ili Sion kod Jeruzalema, a na kojem je bio izgrađen jeruzalemski hram, a u prenesenom smislu Cion je sam Jeruzalem kao političko, vjersko i kulturno središte Židova. Pokret je nastao u Europi nakon progona Židova u carskoj Rusiji u drugoj polovini 19. stoljeća, kada su prvi iseljenici iz carske Rusije u Palestini osnovali 1882. godine svoje prvo naselje Rešon le Cion, pored Jafé. Još 70-tih godina 19. stoljeća u Rusiji je osnovan pokret Chovevei Zion, a koji je bio rezultat izraženih progona tih godina. Cionizam je osnovan kao židovski pokret koji je za cilj imao okupiti sve Židove i stvoriti zajedničku domovinu u Palestini, za one ljude koji se ne osjećaju zadovoljnima u drugim zemljama.

Stvarni pokretač i organizator cionizma kao nacionalno-političkog pokreta općezidovskih razmjera bio je Theodor Herzl sa svojim djelom Der Judenstaat, objavljenim 1896. godine. Pod dojmom antisemitskih progona i Dreyfusove afere u Francuskoj, zaključio je da vanjski pritisak upravo sili Židove da se opet okupe kao nacija na jednom teritoriju. Herzl je 1897. godine, sazvao prvi cionistički kongres u Baselu na kojem je izgrađena cionistička organizacija i prihvaćen program pokreta. Vidjeti u: Enciklopedija leksikografskog zavoda, I, A-Ćus, Zagreb, 1966., str. 619.

12 Lj. Dobrovšak, Židovi u Osijeku od doseljavanja ..., str. 188-189.

politički Hrvati. Zato ne treba čuditi ni činjenica kada je u Osijeku održan Prvi cionistički kongres u Hrvatskoj 6. kolovoza 1904. godine, a koji se održavao u zgradi gornjogradske Židovske bogoštovne općine u današnjoj Radićevoj ulici, gdje je sada smješten i Pravni fakultet Osijek, a za vrijeme kongresa na pročelju zgrade visjela je hrvatska zastava uz bijeloplavu zastavu cionističkog pokreta.¹³ Kongres je svečano otvorio predsjednik gornjogradske Židovske bogoštovne općine Hugo Spitzer, koji je, uz ostalo, rekao da židovska općina još nije zauzela svoje stajalište glede cionističkog kongresa, no da svakom Židovu mora biti simpatičan taj pokret.¹⁴

I drugi cionistički kongres organiziran je 14. i 15. kolovoza 1906. godine u Osijeku, a osječki odvjetnik Hugo Spitzer obratio se sudionicima kongresa pozdravnim govorom.

Osijek se, uz te angažmane i djelovanje agilnog Spitzera, već ranije predstavio kao kolijevka cionističkog pokreta u Hrvatskoj, a i šire. Spitzer je pobornik pokretanja i u jednom razdoblju bio urednikom prvog židovskog lista na hrvatskom jeziku Židovska smotra, koji izlazi u Osijeku 1906. godine. Kasnije je list svoje sjedište 1909. godine prebacio u Zagreb.

U Osijeku je 1909. godine osnovano i *Zemaljsko udruženje cionista južnoslavenskih zemalja Austro-Ugarske Monarhije* i zahvaljujući Spitzeru, sjedište je smješteno u Osijeku, a Spitzer je izabran za njezinog predsjednika.¹⁵

I nakon Prvoga svjetskog rata, u Osijeku su se nastavile aktivnosti na cionističkom planu i organiziranju židovskog naroda, pa je tako u srpnju 1919. u Osijeku održana osnivačka skupština *Saveza jevrejskih ispovjednih općina Jugoslavije*, a Spitzer je ubrzo izabran i za prvog predsjednika saveza.¹⁶ Dužnost predsjednika saveza Hugo Spitzer obavljao je sljedećih dvanaest godina, jer je kao privremeni predsjednik izabran na prvom redovitom kongresu Saveza u Zagrebu, u kolovozu 1921. godine.¹⁷ Hugo Spitzer ostao je aktivan u židovskim or-

ganizacijama sve do smrti, a i nakon izbora drugih na čelna mjesta u židovskim organizacijama, ostao je počasnim predsjednikom zbog svih svojih ranijih zasluga.

Odvjetnička i pravnička djelatnost dr. Huga Spitzera, sastojala se u vođenju odvjetničkog ureda, organiziranju rada Odvjetničkog odbora u Osijeku¹⁸ i brige za odvjetništvo u cjelini, te pisanja stručnih rasprava i uređivanja pravnog časopisa.

Nakon otvaranja odvjetničkog ureda u Osijeku, Hugo Spitzer, osim bavljenja židovskom općinom u Osijeku, u Gornjem gradu, i svih drugih pitanja koja proizlaze iz života židovskog naroda u Kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji, bavio se vrlo aktivno i svim pitanjima koja su opterećivala i odvjetništvo onog vremena.

Već je pravni pisac, a nekad i sam osječki odvjetnik, Kamilo Firinger istaknuo Spitzerovo značenje za odvjetništvo Slavonije, a i Hrvatske uopće. Hugo Spitzer već kao mlad odvjetnik sa sjedištem pisarne u Osijeku, koji je nedugo prije otvaranja pisarne i upisa u Imenik odvjetnika 1884. godine, postao sjedište, zajedno sa Zagrebom, novoosnovanih odvjetničkih odbora, imao već tada dobru ideju sa smislom za praktičnu organizaciju i viziju pravničke djelatnosti u budućim vremenima. Tako je izdao za godine 1888. i 1889. *Hrvatski pravnički kalendar*. Taj priručnik, gotovo je nalik na današnji sudski ročišnik, sadržavao je izvadak iz pristojbene tarife, a u njemu je objavljen i popis svih upravnih i pravosudnih ustanova banske Hrvatske s popisom odvjetnika i javnih bilježnika. Zatim isto takav popis i za pravosudne ustanove te odvjetnike ostalog dijela Austro-Ugarske Monarhije. ti su pravnički kalendari tiskani u Osijeku i na hrvatskom jeziku.¹⁹

18 Vidjeti u: A. Čokolić, Počeci statutarne djelatnosti odvjetništva u Hrvatskoj, *Odvjetnik*, god. 86, br. 7-8, Zagreb, 2013., str. 9-15.;

A. Čokolić, 140 godina neovisnog odvjetništva u Hrvatskoj, *Odvjetništvo u hrvatskim zemljama i organizacija sudova od početka XIX. st. do 1868., odnosno 1886. godine*, *Odvjetnik*, god. 81., br. 3-4, Zagreb, 2008., str. 32.;

A. Čokolić, M. Gardaš, *Odvjetništvo (advokatura) u Slavoniji od polovine XIX. stoljeća do 1929. godine*, *Glasnik Arhiva Slavonije i Baranja* br. 8., Osijek, 2005., str. 149-161.

19 K. Firinger, *Odvjetništvo u Osijeku i Slavoniji nakon oslobođenja od Turaka*, *Odvjetnik* br. 9, god. 1968., Zagreb 1968., svečano izdanje "Sto godina advokature u

13 Isto, str. 198.

14 Isto, str. 198.

15 Isto, str. 193.

16 Isto, str. 193.

Z. Živaković-Kerže, *Židovi u Osijeku (1918. - 1941.)*, str. 55.

17 Isto, str. 56.

vanjem stručnog časopisa. Iz popisa članova Pravničkog društva u Zagrebu, Povjerenstva u Osijeku, za godinu 1897., a koji se čuva u Državnom arhivu u Osijeku, vidljivo je i ime dr. Huga Spitzera, osječkog odvjetnika.²¹

Dana 16. svibnja 1914. godine, u Osijeku je Pravničko društvo u Zagrebu održalo Drugi pravnički sastanak pod presjedanjem sveučilišnog profesora dr. Franje Speveca. Sastanku je prisustvovalo oko 100 pravnika iz svih hrvatskih krajeva. Tom prilikom podnesena su dva referata, izlagala su ih dva osječka odvjetnika, i to dr. Vilim Winter "O reformi građanskog parbenog postupnika" i dr. Hugo Spitzer "O reformi odvjetničkog reda".²² Iz naslova teme koju je izlagao Spitzer vidljivo je da se bavio i temama koje se tiču odvjetništva uopće, a prvenstveno je to bila tema osuvremenjavanja zastarjelog Odvjetničkog reda iz 1852. godine, koji je vrijedio za Kraljevine Hrvatsku i Slavoniju, Ugarsku, Srpsku Vojvodinu i Tamiški Banat²³, od onoga iz 1868., koji je vrijedio za Kraljevinu Dalmaciju od naših krajeva, odnosno za čitav zapadni dio Austro-Ugarske Monarhije.

Kako postoji otisnuta *Osnova zakona kojim se uvadja novi Odvjetnički red za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju*, koja nije točno datirana, a potječe nekako iz tog doba, postoji vrlo velika mogućnost da je autor upravo te nove osnove poboljšanog Odvjetničkog reda bio baš Hugo Spitzer s možda još kojim suradnikom.²⁴

Neumorna aktivnost dr. Huga Spitzera nastavila se i u vrijeme kada su se osječki odvjetnici konačno dogovorili i ponovno revitalizirali svoj odvjetnički klub. To se dogodilo konstituirajućom skupštinom dana 27. travnja 1930. godine, pod predsjedanjem odvjetnika dr. Mosina Kleina. Nakon konstituiranja počeo je djelovati pod imenom *Klub advokata u Osijeku*. U arhivskoj građi, uz pristupnice drugih odvjetnika, sačuvana je i pristupnica *Klubu advokata u Osijeku*, koja je vlastoručno potpisana od odvjetnika Spitzera.²⁵ Na svim članskim popisima kluba

koji su sačuvani, odvjetnik Spitzer uredno se nalazi kao uredni platac članarine. Bio je aktivan član Kluba sve do svoje smrti 1934. godine.

Dr. Hugo Spitzer, neizostavna je figura osječkog, slavonskog i hrvatskog odvjetništva. Bio je dugogodišnji predsjednik Odvjetničkog odbora u Osijeku. U svojoj odvjetničkoj karijeri, napisao je niz stručnih članaka i monografiju o uređenju socijalne skrbi u Osijeku (1902.). Kao odvjetnik Željezničkoga odbora željeznice Belišće – Osijek, zalagao se za što bržu izgradnju tog prometnog pravca, te se žalio na sporst državne administracije u dodjeli koncesija. Također je odvjetnik i dugogodišnji zastupnik, te pravni savjetnik velike slavonske tvrtke sa sjedištem u Belišću, *S. H. Guttman d. d.*²⁶

Pokrenuo je, izdavao i bio odgovorni urednik dnevnika *Osječki tjednik*, koji je izlazio od 12. veljače 1906. do 14. lipnja 1908.²⁷

Privatno je doživio osobnu tragediju, 1910. godine, nakon duge i teške bolesti u 42. godini umrla mu je prva supruga Albina rođ. Biller. Oženio se po drugi put 1913. godine s Martom Jacobi, kćeri zagrebačkog nadrabina Hosee Jacobija. U tom je braku rođena kći Hulda.²⁸ Odlikovan je više puta za zasluge od državnih vlasti, Austro-Ugarske Monarhije i Kraljevine SHS. Bavio se i politikom na lokalnoj razini, pa je više puta biran za zastupnika u osječkom Gradskom poglavarstvu (1901., 1907. i 1919.).²⁹

Na kraju iz ovih biografskih podataka koji nam govore o plodnom i stvaralačkom životu odvjetnika dr. Huga Spitzera, koji se istaknuo na više polja društvenog djelovanja, možemo samo zaključiti da je svojim nesebičnim radom u odvjetništvu i u odvjetničkim organizacijama učinio puno toga na unapređenju odvjetničke struke koji bi se najjednostavnije mogao nazvati "radom za opće dobro", u koji je ulagao svoje znanje, trud i slobodno vrijeme, kako bi budućim odvjetnicima možda bilo bolje u obavljanju svojeg složenog posla, te da je dr. Spitzer nezaobilazna figura hrvatskog odvjetništva kraja 19. i početka 20. stoljeća.

21 HR – DAOS – 396, kutija 1

22 K. Firingner, *Odvjetništvo u Osijeku ...*, str. 123.

23 A. Čokolić, 140 godina neovisnog odvjetništva u Hrvatskoj, *Odvjetništvo u hrvatskim zemljama ...*

24 Otisak *Osnove zakona kojim se uvadja novi Odvjetnički red za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju*, bez godine tiskanja.

25 HR – DAOS – 398, kutija 3.

26 HR – DAOS – 123, "Sm" Sudbeni stol Osijek, kutija 692, spis br. .../1921.

27 Lj. Dobrovšak, *Židovi u Osijeku od doseljavanja ...*, str. 192.

28 Isto, str. 192.

29 Isto, str. 192.

U želji da čitateljima "Odvjetnika" približimo i pokažemo s kojim su se problemima i temama bavili odvjetnici početkom 20. stoljeća donosimo reprint članka "Caveant consules!", odvjetnika dr. Hermana Sterna, objavljen u časopisu "Pravnik", broj 10. od 1. listopada 1913. godine. U članku se govori o potrebi stvaranja jake odvjetničke komore i jedinstvu odvjetnika, o ugledu odvjetnika u društvu te o borbi protiv nadripisarstva.

Caveant consules!

Piše:
dr. Herman Stern

odvjetnik u Osijeku
1913. godine

Ako kojem odvjetniku do sada nije jošte bilo jasno da treba stvoriti jaku stališku organizaciju u svrhu podizanja i usčuvanja moralnog ugleda i materijalnog fundameta odvjetničkoga stališa, tada će ga valjda netom objelodanjena "osnova zakona protiv nadripisarstva" o toj potrebi uvjeriti.

Svatko tko hoće, može se iz nje osvjedočiti o vrlo značajnoj činjenici, da su se t. zv. inteligentni slojevi opeta dali na posao da potkopaju terain odvjetnikova djelokruga.

S jedne su strane baš oni faktori, koji bi morali biti osvjedočeni o neminovnoj potrebi visoko stojećeg odvjetništva po pravni i javni život, odavna sve svoje sile uprli, kako bi u odvjetnicima smrvili onaj duh samostalnosti i neovisnosti u svakom pogledu, koji tek uz stručnu naobrazbu sačinjava pravo obilježje odvjetnika. Sistemski išlo se za ponižavanjem i omalovažavanjem pojedinog odvjetnika i skupnog odvjetničkog stališa, a u drugu ruku koji su u svagdanjim četovanjem nastojali da moralne i fizičke sile svojih umišljenih protivnika na svaki način smrve.

Koje čudo, da su i neuki puk i kratkovidni slojevi inteligentnoga svijeta podlegli dojmu neprestanog huškanja, a da se nisu ni pitali, zašto se biju ovi bojevi između odvjetnika i njihovih protivnika.

Koje čudo, da su i oni počeli misliti, da se odvjetnici ne bore nego za svoje "troškove", jer su im "mjerodavni faktori" tako tumačili ovu borbu između njih i odvjetnika.

Moderni društveni život, koji ide za tim, da svaki posao po pravoj vrijednosti ocjeni te svaki posao pravedno nagradi, pa bilo to posao živodera, krvnika ili gole plesačice, nailazi na goleme predrasude, kada se radi o odvjetnicima.

Je li zaista tako teško razumjeti, da poznavanje i tumačenje naših raznolikih zakona iziskuje toliko mara, truda i vremena, toliko duševne snage i pronicavosti, toliko samopritaje i objektivnosti, da novčana nagrada, koja se plaća za odvjetnički rad, tek neznatni dio one ocjene predstavlja, kojom bi se takav rad morao da nagradi? Stoga stanovništa tek postoje razumljivim, što su osnivači odvjetničkoga stališa u staro doba htjeli da ističu, kada su izjavili, da se odvjetnika ne može odštetiti plaćom, tek dobrovoljnim darom. Njima je bilo do moralnog efekta odvjetničkoga rada, do ugleda i da kroz to do upliva u državnom životu. Ovo je preziranje novčanih nagrada bilo moguće samo pod tadanjim životnim, bolje reka ekonomskim prilikama. Kraj današnjih gospodarskih prilika, gdje su i najviša mjesta u državi beziznimno skopčana sa plaćom, ište i odvjetnik plaću, no ugled njegova zvanja ostao je nepromijenjen, a ako je uvreda, podmitati kojem državniku, da teži za svojim ciljem radi plaće skopčane sa istim, tada je jednaka uvreda, u odvjetniku gledati čovjeka, koji gramzi za dobitkom.

S ovoga gledišta pokazuje se osnova zakona za - pardon "protiv" nadripisarstva, koju je visoka vlada objelodanila, najvećom uvredom za odvjetnički stališ.

Do sada vladalo je u nas načelo, da imadu pravo zastupati stranke pred sudovima ili drugim oblastima samo odvjetnici. To načelo pridržano je i u osnovi novoga odvjetničkoga reda, koja se sada nalazi pod raspravom, no ipak napušteno je i prestaje djelovati onim danom, kada upitna osnova postane zakonom.

Ovim danom otvorena su vrata odvjetnikovan-

ja velikom broju odvjetnika, koje su do sada per nefas posegle u zakoniti djelokrug odvjetnika, zakon protiv nadripisarstva legitimirat će rad koji je dosada padao pod pojam zabranjenoga nadripisarstva.

Po paragrafu 4. al. 2 osnove biti će odsele dozvoljeno da općinski bilježnici, ukoliko im to njihovo zvanje fizički dopušta, zastupaju pred svim kotarskim sudovima, a i pred drugim sudovima i oblastima utoliko, ukoliko ne bi koji zakon iznimno propisao, da se stranka mora dati zastupati po odvjetniku.

Općinski bilježnici smjeti će odsele zastupati stranke u ostavinskim predmetima, u kaznenim stvarima pred kotarskim sudovima a u svim stvarima pred drugim oblastima upravnim i financijskim, ukoliko nije potrebno da obavljaju ročišta.

Tim je paragraf 32 gpp. dignut u zrak.

A zašto?

Nije tomu razlog što se je opazalo, da odvjetnički stališ ne imade dosta podmlatka. U tom pogledu su sami odvjetnici nebroj puta pokazivali vanrednoga samopregora te su zahtjevali, da se postojeći odvjetnički red ukine, te da se ukine numerus clausus, a uvede sloboda odvjetništva, samo da privedu što veći broj mladih sila u svoje stališke redove, da se svakoj eventualnoj potrebi za odvjetničkim silama s mjesta može zadovoljiti.

Nije tomu razlog ni to, da je odvjetnički stališ propustio, da se usavrši u pravnoj znanosti.

U tom pogledu odvjetnički se stališ ne treba bojati ničije kritike. U redovima starih a i mladih odvjetnika imade obilje skroz znanstveno naobraženih poznavalaca pravne znanosti, koji bi našem sveučilištu mogli služiti na časti i diku. A sami naši prijedlozi, koje smo iznijeli prigodom pripravljanja osnove za novi odvjetnički red, u pogledu garancija da bude podmladak i kraj slobodnog odvjetništva svestrano izobražen, idu zatim, da se produlji vrijeme priprave prakse od tri na sedam godina, jer smo i na to pomislili, da bi u današnje vrijeme, gdje niču zakoni kao gljive iza kiše, u nekim slučajevima mogla biti praksa od tri godine za kandidate odvjetništva prekratka a da se mladi odvjetnik može upoznati sa svim postojećim zakonima.

A bome onaj ispit, što ga osnova zakona protiv nadripisarstvu predviđa za općinske bilježnike,

ne će nitko ozbiljno smatrati dovoljnom kaute- lom proti neznanju. Ili zar visoka vlada u istinu misli, da će se taj ispit pred sudbenim stolovima moći tako otešćati, da nadomješta srednoškolne, sveučilišne i praktične nauke i ispite, koje mora svaki odvjetnik da obavi dok postigne svoj cilj? Zar će općinski bilježnik na tom ispitu u opće moći pokazati ona znanja, kojega izvršba para- grafa 6. osnove zahtjeva?

Ne će toga moći, jer i vješti odvjetnik može biti kadikad u dvojbi glede zamašaja ili cilja naum- ljenog posla, kraj sve svoje vještine.

Koliko pako osnovi imponira znanje općinskih bilježnika, odnosno u kojem svjetlu osnova gleda naobrazbu odvjetnikovu, to na naš užas najbolje karakterizira ustanova paragrafa 5. os- nove.

Ako ova ustanova postane zakonom te da osta- jemo na našem dosadanjem odvjetničkom redu, pružena će biti vladi mogućnost, da kada se njoj bude htjelo pribavi jednostavnom općinskom bilježniku stallum agendi a da se i ne treba bo- jati, da sa postojećim zakonima dodje u protim- bu. Jer to se može dogoditi, da u kojem kotaru ne bude ni odvjetnika ni kr. javnog bilježnika pa ako se hoće dotičnog općinskog bilježnika favorizirati, tomu se jednostavno proširuje djelokrug, koji sama osnova predviđa, pa imaš odvjetnika i kr. javnog bilježnika u jednoj osobi, u osobi općinskog bilježnika.

U svemu tome leži toliko omalovažavanja i prezira nasprem odvjetničkom stališu, da je skrajnje vrijeme, da i mi na nadležnom mjestu pokažamo, što svi zajedno i svaki pojedini od nas za pravo vrijedi.

Kako u načelima, tako i u pojedinim ustano- vama osnova nije sretne ruke. Predaleko ide os- nova, što zabranjuje sačinjati isprave o pravnim poslovima ma i besplatno svakom, koji nije na to po zakonu izričito ovlašten.

Za takovu ustanovu ne postoji nikakova potreba. Toliko pravne svijesti imade u narodu, da si ne će dati sastavljati isprave o pravnim poslovima, o kojima mora u naprvo sumnjati, da ne će valjati. Pravi razlog toj ustanovi po mom mnijenju leži u tom, da os- nova hoće da svojim miljenicima, općinskim bilježnicima svaku nepodesnu konkurenciju odstani, kako bi im samo što više ugodila. Jer strah pred eventualno nevaljanim ispravama ni u samoj osnovi nije principijelan, što do-

kazuje ustanova paragrafa 2. slovo b) same osnove, koja dopušta da stalni namještenici za svoje gospodare sačine isprave a i podneske na sudove i ine oblasti.

Da stalni namještenici mogu i smiju za svoje gospodare sačinjavati pravne isprave, to je suviše konstatovanje, a nije nikada osporeno bilo. Svaki trgovački putnik, svaki bankovni činovnik je do sada u tom pogledu i bez ove ustanove besprigovorno smio raditi, a raditi će i nadalje bez ove ustanove.

Prigovoriti pako se mora tomu, što osnova u istu kategoriju stavlja pravo sačinjavati isprave i podneske na sudbene i ine oblasti. To su skroz različiti poslovi a nisu se nikada do ove osnove uspoređivali. Po nas odvjetnike imati će ova ustanova tu posljedicu, da će sve veće trgovačke kuće namještati odvjetničke namještenike, kojima nije moguće više dobiti mjesta kod odvjetnika te će tako biti u neku ruku privilegovani nadripišari, a trgovačke kuće ne će više tražiti odvjetnike nego u slučajevima gdje si same a ne njihovi stalni namještenici ne znadu naći izlaska.

Da se vratimo opet na ustanove glede općinskih bilježnika.

U glavnom smjeti će oni po paragrafu 4. al. 1. osnove sačinjavati pravne isprave vrhu pokretnina do vrijednosti od 300 K a na vrhu nekretnina, ako predmet pogodbe dotično oporuke ne nadmašuje vrijednost od 300 k računana po katastralnom prihodu. U tom leži jedna nejasnost, ne znam hotimična ili slučajna. Nije naime jasno, da li ovih 300 K predstavlja pravu vrijednost samih nekretnina ili da li smije iznašati čisti prihod 300 K. Ako potonje, onda to znači da općinski bilježnici smiju sastavljati ugovore vrhu nekretnina od prometne vrijednosti od blizu 20.000 K, ako prvo, onda treba ustanovu drukčije i jasnije stilizirati.

Nejasna odnosno nedovoljna je ustanova paragrafa 8. osnove.

Ako po osnovi predviđeno letimično pregledavanje uredovne knjige općinskih bilježnika bude imalo biti jedina kontrola, onda to nije nikakva kontrola. Ako se pako misli na taj način postizavati krepki nadzor, onda ću slijedeće prigovoriti.

Misli li se, da suci obave kontrolu prigodom obave inih uredovanja (očevida, kaznenih iz-

vida, dražbi) tada ta kontrola ide na trošak i štetu privatnih strankaa, što je nepravedno i uopće nedopustivo, jer ako bude dotični sudac u pogledu pregledavanja uredovne knjige ambiciozan, tada će nastojati da si po gotovo za kratkih zimskih dana ma na koji način prištedi nešto vremena na komisiji i to tako, da ili skрати ili požuri svoje uredovanje, radi kojega je došao na lice mjesta. A ako to nikako ne bude moguće izostat će kontrola, jer kotarski sudac u najboljem slučaju jedamput na godinu dospije da pregleda uredovanje mjestnog suda, kojom prigodom će moći također pregledati kontrolnu knjigu općinskog bilježnika. Kakova kontrola to može da bude! Još jedan načelni prigovor moram istaknuti a koji se tiče zakonodavne tehnike. Ova tehnika stoji po prilici na visini rimskih "satura". Kako su u ona doba u jedan zakonski prijedlog znali i volili strpati razne ustanove odnoseći se na razne u nikakovom savezu sa glavnim predmetom stojeće materije, a koji bi pojedince bile samo djelomično prihvaćene baš radi toga, da budu i nepočudni zakoni prihvaćeni sa željenim, tako i ova osnova sadržaje različitih što podesnih što nepodesnih ustamnova, koje odgovaraju nazivu osnove a i takovih, koje ne bi nitko u takovom zakonu tražio.

Osnova po nazivu ima da se tiče nadripišara, a na ovaj predmet spadaju tek dva paragrafa 9. i 10.

Naročito ne ima mjesta u ovoj osnovi propisima glave 2. i paragrafa 11. glave 3 koje bi mogle biti predmetom posebnog zakona, da se o njima uopće može govoriti.

Čini mi se da su ove ustanove hotimično strpane u ovu osnovu da postanu eventualno zakonom pomoću paragrafa 9. i 10. osnove.

Dakle prava satura.

Po gotovo ne spada u ovu osnovu propis paragrafa 12. osnove, jer isti normira delikt sui generis, koji bi se imao priključiti kaznenom zakonu.

No bilo s tom ili drugom kojom ustanovom kako mu drago, predložena osnova ne smije a valjda i ne će nikada postati zakonom. Naša mora biti briga, da se predložena osnova prikaže u pravom njezinom svjetlu a na našem je klubu, da zove u redove sve drugove u boj protiv osnovi za nadripišarstvo.

Radni sporovi u praksi Ustavnoga suda

Prema čl. 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske¹ svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom, uz ostalo i tijela državne vlasti, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom (ustavno pravo).

Ova se odredba odnosi i na sudbenu vlast, pa fizičke i pravne osobe zahtijevaju zaštitu svojih ustavnih prava i protiv odluka redovnih sudova donesenih, uz ostalo, i u sporovima iz radnih odnosa.

U ovom radu prikazujemo praksu Ustavnoga suda Republike Hrvatske (dalje: **Ustavni sud**) u tim sporovima.

Uvodne napomene

Ustavnosudska praksa koju prikazujemo odnosi se pretežito na primjenu propisa Zakona o radu, koji su važili prije sada važećeg Zakona o radu (Narodne novine, br. 93/14. – dalje: **ZR**). To je i prirodno. Naime, zbog relativno kratke primjene aktualnog Zakona o radu iz 2014., nije ni bilo moguće da nastane opsežnija ustavnosudska praksa u pravnoj materiji koja je njime uređena. Međutim, praksa nastala u primjeni prijašnjih Zakona o radu u bitnom dijelu je odgovarajuće (*analogno*) aktualna i u primjeni sada važećeg ZR-a. No čitatelj će svakako mora uvažiti mogućnost eventualnih razlika u prije važećim i sadašnjem propisu, kad prosuđuje pravi domašaj navedene prakse.

Kad se u tekstu rada navodi oznaka **U-I**, **U-II** ili **U-III**², ona znači da se prikazuje odluka Ustav-

1 Narodne novine, br. 42/02. – pročišćeni tekst)

2 Oznake ustavnosudskih predmeta su u Ustavnom sudu, uz ostalo, U-I – postupak za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom; U-II – postupak za ocjenu suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom i U-III – postupak pokrenut ustavnom tužbom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih Ustavom (čl. 54. st. 1. Poslovnika Ustavnoga suda Republike Hrvatske – Narodne

noga suda navedene signature. Zatim se navodi redni broj odluke i godina kad je predmet primljen u Ustavni sud te datum donošenja odluke. To je učinjeno zato da bi se u tekstu ovog rada izbjeglo stalno ponavljanje da je riječ o odluci upravo tog Suda.

U nekima od sentencija spominju se dva ili više pravnih instituta. Zato je njihovo svrstavanje, u ovom radu, uz određeni članak Ustava samo uvjetnoga značenja.

Naravno, sadržaj u ovom radu navedene sentencije iz ustavnosudske prakse samo je upućujući. Zato je korisno da sve činjenične i ustavnopravne okolnosti konkretnog slučaja na koji se sentencija odnosi, čitatelj provjeri. To može jednostavno učiniti pregledom navedene odluke Ustavnog suda u njezinu punom sadržaju na internetskoj stranici Suda.

Značenje i pravni doseg ustavne tužbe u radnom sporu

Ustavna tužba nije pravno sredstvo u sustavu redovnih ili izvanrednih pravnih lijekova, nego poseban institut za ocjenu pojedinačnih akata tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnih osoba s javnim ovlastima radi zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih Ustavom. Slijedom navedenog, Ustavni sud, tijekom postupka pružanja ustavnosudske zaštite, na temelju činjeničnog stanja utvrđenog u postupku iz kojega je proizašla osporavana odluka i unutar zahtjeva istaknutog u ustavnoj tužbi, utvrđuje je li u postupku odlučivanja o pravima i obvezama došlo do ustavno nedopuštenog posezanja u ljudska prava i temeljne slobode (U-III-1248/2008 od 25. veljače 2009. Izv.³).

Kad je riječ o tumačenju i primjeni prava na kon-

novine, br. 83/14. – pročišćeni tekst i 2/15.).

3 Izv. = izvorni tekstovi (odluka) iz sudske prakse što ih je pregledao i obradio autor.

Piše:
Ivica Crnić
dipl. iur.

odvjetnik u Zagrebu

kretno slučajeve, Ustavni sud, u načelu, ne smije zamijeniti pravna stajališta nadležnih sudova svojima sve dok sudske odluke ne otkrivaju bilo kakvu arbitrarnost, a dostatno su obrazložene i, po potrebi, upućuju na relevantnu sudsku praksu. Ustavni sud podsjeća da nije njegova zadaća preuzeti ulogu sudova, koji su prvi pozvani interpretirati zakone. Zadaća Ustavnoga suda ograničena je na ispitivanje jesu li učinci takve interpretacije sudova suglasni s Ustavom s aspekta zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda (U-III-4976/2016 od 13. srpnja 2017. Izv.).

Ustavni se sud, u pravilu, ne upušta u ispitivanje činjenica, jer njegova zadaća nije bavljenje pogreškama u činjenicama ili u pravu, osim ako i u mjeri u kojoj te pogreške mogu povrijediti ljudska prava i temeljne slobode zajamčene Ustavom. Ustavni sud, u tom smislu, svoje odluke zasniva na činjenicama utvrđenim u postupku pred redovnim sudovima, osim ako podnositelj ustavne tužbe ne iznese ozbiljnije, relevantne i dostatne razloge zbog kojih je od tog pravila potrebno odstupiti (U-III-2525/2016 od 5. listopada 2016. Izv.).

Primarna je zadaća redovnih sudova, a ne Ustavnoga suda, tumačiti i primjenjivati pravo na konkretne sudske predmete. Zadaća Ustavnoga suda nije ni da se bavi pogreškama u činjenicama ili pravu koje je navodno počinio redovni sud, osim ako i u mjeri u kojoj one mogu povrijediti ljudska prava i temeljne slobode zaštićene Ustavom. Ustavni sud, u tom smislu, ponavlja da nije njegova zadaća preuzeti ulogu viših sudova, koji su prvi pozvani rješavati probleme tumačenja domaćeg prava. Kad bi bilo tako, Ustavni sud djelovao bi kao sud trećeg ili četvrtog stupnja i ne bi poštovao ustavna ograničenja koja su nametnuta njegovu djelovanju. Zadaća Ustavnoga suda ograničena je na ispitivanje jesu li učinci takve interpretacije sudova suglasni s Ustavom s aspekta zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda (U-III-5692/2014 od 17. svibnja 2017. Izv.).

O čemu podnositelji ustavne tužbe moraju voditi računa

Ustavni sud opetovano ponavlja da u ustavnoj tužbi nije dostatno ponoviti razloge koji su već istaknuti u postupcima pred sudovima niti je

dostatno samo navesti ustavna prava koja se smatraju povrijeđenima. Ustavna tužba mora sadržavati konkretne i obrazložene razloge eventualne povrede određenog ustavnog prava. Ona je posebno ustavnopravno sredstvo zaštite ustavnih prava u pojedinačnim slučajevima. Stoga nije dostatno pozvati se u ustavnoj tužbi na povrede koje su rezultat navodnih nezakonitosti što ih je počinilo nadležno tijelo ili sud u sudskom postupku (U-III-5951/2013 od 13. srpnja 2017. i U-III-2525/2016 od 5. listopada 2016. Izv.).

Vladavina prava

Prema čl. 3. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 85/10. – pročišćeni tekst i 5/14. – dalje: Ustav) vladavina prava jedna je od najviših vrednota Republike Hrvatske i temelj za tumačenje Ustava.⁴

Temeljni zahtjevi vladavine prava su pravna sigurnost, pravna izvjesnost i pravna predvidljivost, kao i pravičnost suđenja (čl. 29. st. 1. Ustava) koje je pak povezano s načelom stvarne djelotvornosti individualne pravne zaštite.

Načelo vladavine prava iz čl. 3. Ustava (uključivo već spomenuta načela pravne sigurnosti, predvidljivosti i izvjesnosti) ustavnopravna su osnovica koja obvezuje Republiku Hrvatsku da stvori stabilan pravni okvir, tj. da propisi budu jasni a primjena prava bude predvidljiva i izvjesna.

Ustavni sud smatra nespornim da adresati pravne norme ne mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i dužnosti te predvidjeti posljedice svojeg ponašanja ako pravna norma nije dovoljno određena i precizna. Zahtjev za određenošću i preciznošću pravne norme predstavlja "jedan od temeljnih elemenata načela vladavine prava" (presuda Europskoga suda u predmetu Beian protiv Rumunjske, 6. prosinca 2007., zahtjev br. 30658/05, § 39: "... constitue l'un des éléments fondamentaux de l'Etat de droit") i ključan je za postanak i održanje legitimiteta pravnog poretka. Kad se taj zahtjev ne poštuje, neodređeni i neprecizni zakoni ustavnopravno nedopušteno delegiraju dijelove ovlasti zakonodavca na subjektivno rješavanje od upravnih i sudbenih vlasti.⁵

Tumačeći načelo vladavine prava, u primjeni

⁴ Autorske uvodne napomene u odnosu na neke ustavne institute označene su ukošenim slovima (italic, kurziv).

⁵ Iz odluke Ustavnoga suda broj: U-I-722/2009 od 6. travnja 2011.

propisa o radnim odnosima, Ustavni je sud izrazio sljedeća stajališta:

1. Sudski postupci moraju se provesti u skladu s ustavnim načelom vladavine prava, kao najvišom vrednotom ustavnog poretka Republike Hrvatske. Tumačenje mjerodavnog prava u svakom konkretnom slučaju ne smije proizlaziti iz njegove arbitrarne i proizvoljne primjene, već mora uvažavati zahtjeve prava na pravično suđenje sadržane u čl. 29. st. 1. Ustava (U-III-206/2017 od 27. lipnja 2017. Izv.).
2. U pravnom poretku utemeljenom na vladavini prava zakoni moraju biti opći i jednaki za sve, a zakonske posljedice trebaju biti izvjesne za one na koje će se zakon primijeniti (U-I-659/1994 od 15. ožujka 2000., t. 11.1. obrazloženja. Izv.).
3. Pravo na pravično suđenje mora se tumačiti u svjetlu vladavine prava kao najviše vrednote hrvatskog ustavnog poretka. S vladavinom prava usko je povezano načelo pravne sigurnosti koje je presudno za izgradnju povjerenja u sudski sustav. S druge strane, s pravičnošću suđenja u smislu čl. 29. st. 1. Ustava usko je povezano načelo djelotvornosti individualne pravne zaštite (U-III-1942/2010 i U-III-1943/2010 obje od 8. srpnja 2013. Izv.).
4. Zahtjevi za određenošću i preciznošću pravne norme moraju se smatrati sastavnim dijelom načela vladavine prava na području svih grana prava, jer bi njihovo zanemarivanje ugrozilo druge sastavnice načela pravne sigurnosti kao dijela načela vladavine prava, osobito zahtjeve za jedinstvenom primjenom prava te poštovanjem učinaka pravomoćnih presuda i drugih odluka tijela državne i javne vlasti. U pozitivnom smislu zahtjev za određenošću i preciznošću pravne norme znači da građani moraju moći iz njezina izričaja stvarno i konkretno znati svoja prava i obaveze kako bi im mogli prilagoditi svoje ponašanje. Pozitivni smisao zahtjeva za određenošću i preciznošću pravne norme, međutim, nije ispunjen ako građani, kao savjesne i razumne osobe, nagađaju o njezinu smislu i sadržaju (U-I-722/2009 od 6. travnja 2011. Izv.).
5. Nije ustavnopravno prihvatljivo i protivno je vladavini prava, koja je propisana čl. 3. Ustava kao temelj za tumačenje Ustava, da se

radnicima plijeni cjelokupna zarada – plaća, zaobilazeći odredbe koje štite 2/3 neto plaće⁶ u Republici Hrvatskoj (čl. 149. Ovršnog zakona iz 1996.⁷ – *nap. a.*⁸), koje su prisilne naravi. Takvim postupanjem neposredno se ugrožava egzistencija podnositelja ustavne tužbe (dalje: **podnositelj(i)**) i njegove obitelji (U-III-1248/2008 od 25. veljače 2009. Izv.).⁹

6. Vidjeti u ustavnosudsku praksu o pravu na pravično suđenje u dijelu ovog rada pod međunaslovom *Pravičnost suđenja*.

Suglasnost propisa s Ustavom

Prema čl. 5. Ustava, u Republici Hrvatskoj zakoni moraju biti u suglasnosti s Ustavom, a ostali propisi i s Ustavom i sa zakonom. Svatko je dužan držati se Ustava i prava i poštivati pravni poredak Republike Hrvatske. Ustavnosudska praksa:

1. Zakon o radu opći je zakon kojim se uređuju radni odnosi u Republici Hrvatskoj (U-I-1706/2004 od 20. prosinca 2006. Izv.).
2. Zakon o radu po svojoj je pravnoj naravi opći propis i ne primjenjuje se u situaciji kad je drugim zakonom (*lex specialis*) drukčije određeno (U-III-1994/2013 od 4. studenoga 2015. Izv.).
3. Člankom 1. Zakona o radu, koji je opći zakon radnog prava, određeno je da se on primjenjuje na radne odnose koji nisu uređeni nekim drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom koji je sklopljen i potvrđen u skladu s Ustavom te objavljen. To znači da prvenstvo u primjeni imaju odredbe posebnog zakona koje uređujući pojedinu djelatnost, određuje i dijelove koji se odnose na radni odnos (U-III-2862/2010 od 17. studenoga 2011., *Izbor odluka Ustavnoga suda Republike Hrvatske 2011.*, str. 283.-285.).
4. Ugovor o radu nije ugovor obveznog prava na koji treba prije svega primijeniti odredbe Zakona o obveznim odnosima. Naime, u smislu odredbe čl. 6. ZR/95 (sada čl. 8. st. 4.

6 Vidjeti sada čl. 173. st. 2. Ovršnog zakona (Narodne novine, br. 112/12., 25/13., 3/14., 55/16. – Odluka Ustavnog suda U-I-2881/2014 i 73/17.)

7 Narodne novine, br. 57/96., 29/99., 42/00., 173/03., 194/03., 151/04., 88/05., 121/05. i 67/08.

8 Nap. a. = napomena autora ovog rada.

9 Opsežnije obrazloženje ove odluke vidjeti u dijelu ovog rada pod međunaslovom Pravo na zaradu i dostojan život.

ZR-a – nap. a.) opći propisi obveznog prava primijenit će se, u skladu s naravi tog ugovora, na sva pitanja u vezi s ugovorom o radu ako ta pitanja nisu uređena Zakonom o radu ili drugim zakonom (U-I-3763/2004 od 18. listopada 2006. i U-III-260/2008 od 1. listopada 2008. Izv.).

5. Ako bi redovni sudovi posumnjali da je neka odredba poslodavčeva Pravilnika o radu protivna Ustavu ili zakonu, oni je jednostavno neće primijeniti (neće je uzeti u obzir kao relevantnu pri odlučivanju), jer i tako o zakonitosti otkaza moraju odlučiti na temelju odredaba Zakona o radu (U-III-1861/2016 od 8. veljače 2017.¹⁰ Izv.).

Zabrana diskriminacije

Prema čl. 7. st. 4. ZR-a, zabranjena je izravna ili neizravna diskriminacija¹¹ na području rada i uvjeta rada, uključujući kriterije za odabir i uvjete pri zapošljavanju, napredovanju, profesionalnom usmjeravanju, stručnom osposobljavanju i usavršavanju te prekvalifikaciji, u skladu s ovim Zakonom i posebnim zakonima.

Ova odredba aktualnog ZR-a ima ishodište u čl. 14. st. 1. Ustava, prema kojoj svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.

Prema čl. 14. st. 2. Ustava, svi su pred zakonom jednaki.

Ustavnosudska praksa:

1. Članak 14. st. 1. Ustava sadržava ustavno jamstvo nediskriminacije, odnosno zabranu diskriminacije u ostvarenju nekog konkretnog prava po bilo kojoj osnovi (U-III-252/2011 od 2. srpnja 2014., U-III-3121/2005 od 18. listopada 2006. i U-III-2778/2006 od 5. veljače 2009. Izv.).
2. Diskriminacija je različito postupanje, bez objektivnog i razumnog opravdanja, prema osobama u relativno sličnim situacijama. Razlika u postupanju (*difference of treatment*)

bit će diskriminatorna ako “nema nikakvo objektivno i razumno opravdanje”, što znači ako ne postiže “legitiman cilj” ili ako ne postoji “razuman odnos razmjernosti između uporabljenih sredstava i cilja koji se nastoji postići” (U-I-4170/2004 od 29. rujna 2010. Izv.).

3. Zakonom o suzbijanju diskriminacije (dalje: ZSD)¹² u domaćem su pravnom poretku ustanovljena djelotvorna pravna sredstva za zaštitu od diskriminacije u ostvarenju nekog prava. U skladu s tim, od stupanja na snagu ZSD-a, ustavna tužba u svim predmetima vezanim uz zaštitu prava na jednako postupanje odnosno zaštitu od diskriminacije, dopuštena je samo nakon što navodna žrtva diskriminacije prethodno iscrpi dopušteni pravni put propisan ZSD-om (vidjeti rješenje Ustavnog suda U-III-1097/2009 od 9. studenoga 2010., Narodne novine, br. 130/10.) – (U-III-1081/2015 od 27. travnja 2016., U-III-5288/2014 od 16. prosinca 2015. i U-III-1680/2014 od 2. srpnja 2014. Izv.).
4. Iz prakse Europskoga suda za ljudska prava proizlazi da na osobi koja tvrdi da je diskriminirana leži teret dokazivanja da je diskriminirana (U-III-7490/2014 od 13. travnja 2016. Izv.).¹³
5. Na temelju zabrane diskriminacije radnik koji nije član sindikata potpisnika kolektivnog ugovora može ostvarivati prava koja je poslodavac obvezan osigurati članovima sindikata s kojima je sklopio (novi) kolektivni ugovor (U-III-1458/2008 od 30. lipnja 2009. Izv.).
6. Na temelju zakonske zabrane diskriminacije radnik koji nije član sindikata potpisnika kolektivnog ugovora može ostvarivati prava koja je poslodavac obvezan osigurati članovima sindikata s kojima je sklopio (novi) kolektivni ugovor (U-III-1458/2008 od 30. lipnja 2009. Izv.).
7. Člankom 14. st. 1. Ustava propisano je da svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom po-

¹⁰ Navedeno iz mišljenja stručnjaka s područja radnoga prava prof. dr. sc. Željka Potočnjaka od 8. siječnja 2017., danog u tom predmetu Ustavnog suda.

¹¹ Zabrana diskriminacije bila je prethodno uređena u čl. 2., 2.a do 2.d. ZR-a iz 1995., u čl. 2. do 6. ZR-a iz 2004. i u čl. 5. st. 4. ZR-a iz 2009.

¹² Zakon je objavljen u Narodnim novinama, br. 85 od 21. srpnja 2008., a stupio je na snagu 1. siječnja 2009.

¹³ Potpunije obrazloženje ove odluke Ustavnog suda vidjeti u dijelu ovog rada *Teret dokazivanja u radnom sporu*.

drijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama. Citirana ustavna odredba sadržava ustavno jamstvo nediskriminacije. Diskriminacija na osnovi čl. 14. st. 1. Ustava nije samostalna pravna osnova za ustavnu tužbu, već mora biti istaknuta zajedno s nekim drugim pravom koje jamči Ustav. U ustavnoj tužbi podnositelj je istaknuo povredu prava zajamčenog člankom 55. Ustava, a iz sadržaja ustavne tužbe razvidno je da ukazuje na povredu prava iz čl. 55. st. 1. Ustava, prema kojem svaki zaposleni ima pravo na zaradu kojom može osigurati sebi i obitelji slobodan i dostojan život. Proizlazi da se podnositelj smatra diskriminiranim po osnovi svoje naobrazbe, budući da je svrstan u niži platni razred od drugih osoba koje obavljaju isti posao, ali imaju višu naobrazbu, čime mu je, kao namješteniku u javnoj službi, povrijeđeno njegovo pravo na zaradu. Prema ocjeni Ustavnoga suda, u konkretnom slučaju nije riječ o diskriminaciji unutar skupine građana koji imaju identičan činjenični i pravni položaj, niti je riječ o diskriminaciji koja bi bila posljedica samovoljne primjene mjerodavnog prava od strane donositelja pojedinačnih akata u odnosu na podnositelja (U-III-2778/2006 od 5. veljače 2009. i Županijski sud u Zagrebu, Gžr-2343/04 od 23. svibnja 2006. Izv.).

8. Vidjeti ustavnosudsku praksu o jednakosti svih pred zakonom i u dijelu ovog rada pod međunaslovom *Vladavina prava*.

Pretpostavka nedužnosti i otkaz ugovora o radu

Prema čl. 28. Ustava, *svatko je nedužan i nitko ga ne može smatrati krivim za kazneno djelo dok mu se pravomoćnom sudskom presudom ne utvrdi krivnja.*

Pitanje pretpostavke nedužnosti postavilo se i s gledišta radnog prava, odnosno građansko pravne deliktne odgovornosti.

S tim u vezi Ustavni sud izrazio je ustavno-pravno stajalište prema kojem je čl. 28. Ustava propisana pretpostavka (*presumpcija nevino*¹⁴) vezana uz pravo okrivljenika da je svatko

nedužan i nitko ga ne može smatrati krivim dok mu se pravomoćnom sudskom presudom ne utvrdi krivnja, što je standard kod kaznenih postupaka. Podnositelj u ustavnoj tužbi dovede u vezu počinjenje kaznenog djela i određivanje pritvora s dobivanjem izvanrednog otkaza ugovora o radu što smatra povredom navedene ustavne odredbe. Redovni sudovi su u provedenom postupku ocjenjivali navedene okolnosti s gledišta radnoga prava odnosno građanskopravne *deliktne* odgovornosti koja proizlazi iz povreda odredaba ugovora o radu koji je sklopljen između podnositelja (radnika) i tuženika (poslodavca). Tom prilikom nije raspravljano o kaznenom *aspektu* povrede obveza iz radnog odnosa, budući da se o tome smije raspravljati samo u kaznenom postupku, čiji ishod nije vezan ovim postupkom izvanrednog otkaza ugovora o radu. Stoga podnositelju-radniku nije povrijeđeno pravo iz članka 28. Ustava (U-III-1537/2015 od 14. prosinca 2016. Izv.).

Pravičnost suđenja

Prema čl. 26. Ustava, *svi su državljani Republike Hrvatske i stranci jednaki pred sudovima i dru*
gim državnim i inim tijelima koja imaju javne
ovlasti.

Taj propis Ustava valja povezati s odredbom čl. 29. st. 1. Ustava, *koji određuje da svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.*

Zabrana arbitrnosti (samovolje) redovnih sudova

Ustavni sud ističe da je sadržaj ustavnog prava zajamčenog čl. 29. st. 1. Ustava ograničen na jamstva pravičnog suđenja. U skladu s tim, ocjenjujući navode ustavne tužbe sa stajališta tog ustavnog prava, Ustavni sud ispituje eventualno postojanje povreda u postupcima pred sudovima i na temelju toga ocjenjuje je li postupak, razmatran kao jedinstvena cjelina, bio vođen na način koji je podnositelju osigurao pravično suđenje. Također, u okviru prava na pravično suđenje, Ustavni sud ovlašten je ispitivati primjenu

¹⁴ Članak 28. Ustava glasi: "Svatko je nedužan i nitko ga ne može smatrati krivim za kazneno djelo

dok mu se pravomoćnom sudskom presudom ne utvrdi krivnja."

zakona i drugih propisa radi ocjene je li nadležni sud u konkretnom slučaju u odnosu na podnositelja **arbitrarno (samovoljno)** primijenio mjerodavni zakon odnosno drugi propis. Ustavni sud podsjeća da nije njegova zadaća preuzeti ulogu sudova, koji su prvi pozvani interpretirati zakone. Zadaća Ustavnoga suda ograničena je na ispitivanje jesu li učinci takve interpretacije sudova suglasni s Ustavom s aspekta zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda (U-III-238/2016 od 30. ožujka 2017. Izv.).

Kada obrazloženje odluke redovnog suda ne sadržava relevantne razloge za donesenu odluku

Ustavni sud donio je više odluka u kojima upućuje da je povrijeđeno ustavno pravo na pravično suđenje pred redovnim sudovima kad obrazloženja sudskih odluka ne sadržavaju relevantne razloge za donesenu odluku. Navodimo neke od njih:

1. Ustavno pravo na pravično suđenje propisano čl. 29. st. 1. Ustava jamči zaštitu od arbitrarnosti u odlučivanju sudova i drugih državnih tijela. Obrazloženja sudskih odluka odnosno odluka drugih nadležnih tijela koja ne sadržavaju ozbiljne, relevantne i dostatne razloge za ocjenu kakva je odlukom dana, upućuju na zaključak o arbitrarnosti u postupovnom i/ili materijalno-pravnom smislu (U-III-206/2017 od 27. lipnja 2017. Izv.).

2. Ustavno i konvencijsko pravo na pravično suđenje jamči zaštitu od arbitrarnosti u odlučivanju sudova i drugih državnih tijela. Obrazloženja sudskih odluka odnosno odluka drugih nadležnih tijela koja ne sadrže relevantne i dostatne razloge za ocjenu kakva je odlukom dana, upućuju na zaključak o arbitrarnosti (U-III-609/2014 od 30. ožujka 2016. Izv.).

3. S pravičnošću suđenja u smislu čl. 29. st. 1. Ustava usko je povezano načelo djelotvornosti individualne pravne zaštite. Načelo pravne sigurnosti i zahtjev za djelotvornom zaštitom radnikovih prava pretpostavljali su obvezu parničnih sudova da uvažavaju presude Upravnoga suda o poništenju rješenja inspektora o zabrani radnikova rada i pokretanju postupka za oduzimanja licence, kao i pravne učinke tog poništavanja (U-III-1942/2010 i U-III-1943/2010 obje od 8. srpnja 2013. Izv.).

Nedostajanje argumenta zdravog razuma

U primjeni čl. 29. st. 1. Ustava, Ustavni sud uputio je na standarde koje bi trebale sadržavati odluke redovnih sudova pri suđenju i tumačenju mjerodavnog prava. Jedan od tih ustavnopravnih standarda je i **argument zdravog razuma**. Tako je rečeno da se objektivni pravni poredak u društvu utemeljenom na vladavini prava ne može graditi ni zaštita ustavnih prava pojedinaca zasnivati na razlozima koji ne počivaju na argumentu "zdravog razuma". Stoga svako tumačenje mjerodavnog prava mora imati uporište u zdravom razumu i pravnoj logici, jer bi u protivnom moglo imati apsurdne učinke u odnosu na ostvarivanje i zaštitu pojedinačnih prava. Takav način tumačenja i primjene mjerodavnog prava posljedično se ne može drukčije nazvati nego arbitrarnim (U-III-5184/2013 od 8. prosinca 2016. Izv.).

Nezakoniti dokazi

Pri ocjenjivanju koji će dokaz uzeti kao zakonit ili nezakonit, redovni sudovi nemaju jednaka ograničenja kad odlučuju u građanskim odnosno u kaznenim predmetima. Zakon o parničnom postupku ne sadržava odredbu koja bi određeno navela (*definirala*) što se smatra nezakonitim dokazom, dok se Zakonom o kaznenom postupku izričito propisuje koji se dokazi smatraju nezakonitima. Prilikom odlučivanja jesu li određeni dokazi "pribavljeni na nezakonit način" sudovi u građanskim predmetima imaju veću slobodu djelovanja. Istovjetno je stajalište zauzeo i Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu (dalje: **ESLJP**) u predmetu *Perić protiv Hrvatske* (presuda, 27. ožujka 2008., zahtjev broj 34499/06) – (U-III-5951/2013 od 13. srpnja 2017. Izv.).

Odnos građanske i kaznene odnosno disciplinske odgovornosti

Ustavni sud je u odluci broj: U-III-4798/2010 od 12. lipnja 2014 (Narodne novine, br. 107/04.) zauzeo načelna stajališta o opsegu pružanja ustavnosudske zaštite u disciplinskim postupcima s gledišta (*aspekta*) čl. 29. Ustava i čl. 6. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda¹⁵, pri čemu se priklonio pristupu ESLJP-a u tom pitanju. U toj odluci Ustavni sud je istaknuo:

¹⁵ *Narodne novine – Međunarodni ugovori*, br. 18/97., 67/99.-pročišćeni tekst, 8/99. i 14/02.

“Ustavni sud dalje napominje da se postupak o kojemu je riječ odnosio na prestanak službe državnih službenika jer su u disciplinskom postupku proglašeni odgovornima za počinjenje teže povrede službene dužnosti. Dakle, riječ je o postupku koji se odnosi na spor oko prava podnositelja da ne bude podvrgnut protupravnom prestanku državne službe. S obzirom na prirodu djela za koje se podnositelja tereti – povredu discipline, klasifikaciju tog djela u pravnom sustavu te sankciju kojoj se izložio i koja mu je izrečena, Ustavni sud ističe da je riječ o disciplinskom/stegovnom postupku koji se nije odnosio na ‘optužbu za kazneno djelo’, koje bi potpadalo pod članak 6. i njegov kazneni aspekt. Iz navedenog nedvojbeno proizlazi da je riječ o pravu koje je ‘građanske naravi’ u smislu članka 6. Konvencije, a koji, u skladu s praksom ESLJP-a u predmetima *Nikolova i Vandova protiv Bugarske* (presuda, 25. ožujka 1999., zahtjev br. 31195/96), kao i *Albert i Le Compte protiv Belgije* (presuda, 10. veljače 1983., zahtjev br. 7299/75), u sporovima protiv države i njezinih državnih službenika u načelu potpadaju pod članak 6. Konvencije u njegovom građanskom aspektu.” Takvo je stajalište primjenjivo i kad je riječ o čl. 29. st. 1. Ustava (U-III-5951/2013 od 13. srpnja 2017. Izv.).

Vežano uz građanski aspekt čl. 6. st. 1. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, ESLJP je u presudi *Vanjak protiv Hrvatske* (presuda, 14. siječnja 2010., zahtjev br. 29889/04) istaknuo da zahtjevi vezani uz pojam pravičnog suđenja ne moraju nužno biti isti u predmetima koji se odnose na odlučivanje o građanskim pravima i obvezama kao što je to slučaj s predmetima koji se odnose na odlučivanje o optužbi za kazneno djelo. Tako u odnosu na predmete iz kategorije “građanskih” ne postoje iscrpne odredbe koje bi se na njih primjenjivale, poput onih iz stavka 2. i 3. članka 6. navedene Konvencije. Stoga države ugovornice imaju širu slobodu u rješavanju građanskih predmeta koji se odnose na građanska prava i obveze nego u rješavanju kaznenih. Unatoč tome, iz prakse ESLJP-a izviru određena načela u vezi s pojmom pravičnog suđenja u predmetima koji se odnose na građanska prava i obveze. Tako se npr. zahtjev jednakosti procesnih sredstava, u smislu procesne ravnoteže između stranaka, na takve predmete u načelu primjenjuje isto kao i na kaznene. To se načelno pravilo u prvom redu

odnosi na pitanja vezana uz dokaze i dokazni postupak (članak 6. Konvencije, iako jamči pravo na pravično suđenje, ne utvrđuje nikakva pravila o dopuštenosti dokaza niti o načinu na koji bi se oni trebali ocjenjivati, pa je zadaća ESLJP-a ograničena na utvrđivanje je li postupak u svojoj cjelini, uključujući i način na koji su dokazi prikupljeni i izvedeni, bio pošten u smislu članka 6. stavka 1. Konvencije) (U-III-5951/2013 od 13. srpnja 2017. Izv.).

Redovni je sud “gospodar” pravne kvalifikacije činjeničnog stanja

Redovni je sud “gospodar” pravne kvalifikacije činjeničnog stanja predmeta (predmet *ESLJP-a, Dolenec protiv Hrvatske*, presuda, 26. studenoga 2011., zahtjev br. 25282/04.) i na redovnim je sudovima da ocjenjuju predložene dokaze i njihovu relevantnost, dok se Ustavni sud mora uvjeriti da je postupak kao cjelina, uključujući način na koji je prihvaćeno izvođenje dokaza, bio pravičan (U-III-293/2014 od 31. svibnja 2017., U-III-2297/2015 od 2. studenoga 2016. i U-III-1787/2015 od 27. travnja 2016. Izv.).

Vidjeti ustavnosudsku praksu o ocjeni dokaza pred Ustavnim sudom u ovom radu pod međunaslovom *Značenje i pravni doseg ustavne tužbe u radnom sporu*.

Sloboda mišljenja i izražavanja misli

Prema čl. 38. st. 1. Ustava, jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli.

*Od svakog radnika se ne samo očekuje, već i zahtijeva da upozorava na uočene nedostatke posla ili nepravilnosti u radu, te da te nedostatke ili nepravilnosti pokuša otkloniti ili spriječiti, moguće i ukazivanjem na samo upitne ili rizične pojave. Sve to poštujući slobodu mišljenja i izražavanja te širenja informacija i kreativnih ili kritičkih ideja. No, pri tome radnik mora voditi računa o poštivanju procesa rada i odlučivanja kod poslodavca, kao i o načinu na koji se te vrijednosti moraju manifestirati i ideje prezentirati.*¹⁶

U praksi se, u vezi s tim, postavilo pitanje odgovornosti radnika u situaciji kad su se u zaštiti svojih osobnih ili općih građanskih prava obratili medijima, pri čemu su prikazali poslodavčevu

16 Tako Vrhovni sud Republike Hrvatske u odlukama Revr-794/13 od 30. 9. 2014. i Revr-580/16 od 29. 11. 2016. Izv.

djelatnost u negativnom svjetlu. Postavilo se, naime, pitanje je li takvo postupanje radnika opravdani razlog za otkaz ugovora o radu.

Materiju redovitog otkaza ugovora o radu zbog skrivljenog radnikovog ponašanja, odnosno materiju osobito teške povrede obveze iz radnog odnosa ZR uređuju čl. 115. i 116., a materiju neopravdanih razloga za otkaz čl. 117. tog Zakona. Ustavni sud o tome je izrazio slijedeća ustavno-pravna stajališta:

1. Europski sud za ljudska prava izrazio je pravno stajalište da članak 10. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda¹⁷ ne jamči potpuno neograničenu slobodu izražavanja i da vršenje te slobode sa sobom nosi i "dužnosti i odgovornosti". Zbog toga, tko god koristi tu slobodu ima "dužnosti i odgovornosti", a njihov opseg ovisi o njegovoj ili njezinoj situaciji, (tehničkim) sredstvima kojima se on ili ona koristi i autentičnosti informacije obznanjene javnosti. Sud primjećuje da podnositeljica zahtjeva nije bila novinarka – čija je uloga informiranje i skretanje pozornosti javnosti te prenošenje informacija i zamisli o stvarima koje se tiču javnosti – nego radnica koja prema svom poslodavcu ima dužnost lojalnosti, rezerviranosti i diskrecije. Sud primjećuje i da je podnositeljica zahtjeva, kad je izražavala svoja mišljenja, koristila sredstva (medije – *nap. a.*) koja imaju širok i trenutni učinak, i to dnevne nacionalne novine. Što je ozbiljnija radnikova "optužba" u odnosu na vodstvo njegovog trgovačkog društva, to solidniji trebaju biti dokazi¹⁸ (U-III-1142/2013 od 1. prosinca 2014. Izv.).¹⁹

2. Prikazivanje poslodavčeve djelatnosti u krajnje negativnom svjetlu u pismu upućenom medijima od strane radnika osobito je važna činjenica koja poslodavcu daje opravdani razlog za otkaz ugovora o radu (U-III-3121/2005 od 18. listopada 2006. Izv.).

3. Vrhovni sud Republike Hrvatske (dalje: **Vrhovni sud**) ocjenjuje neosnovanim pozivanje

17 Nar. nov. - Međunarodni ugovori, br. 18/97., 6/99.- pročišćeni tekst, 8/99.- ispravak, 14/02. i 1/06.

18 Napomena autora: To su dakle okolnosti o kojima radnik mora voditi računa kad u medijima izriče "optužbe" u odnosu na poslodavca s kojim je u radnom odnosu. Ako radnik o tome ne vodi računa poslodavac mu smije opravdano dati otkaz ugovora o radu.

19 U toj odluci Ustavni sud citira odluku ESLJP-a *Balenović protiv Hrvatske* (2009.).

revidentice (radnice) na njezinu "građansku dužnost". Tužiteljica je u svojstvu radnice imala mogućnost svoju namjeru sprečavanja štete i zaštite imovine tuženika – poslodavca ispuniti samo obraćanjem i prijavom nadležnim državnim tijelima,²⁰ što bi rezultiralo dostupnošću informacije u tom smjeru novinama i drugim medijima, a ne bi bilo razlog za otkaz ugovora o radu (U-III-3121/2005 od 18. listopada 2006. Izv.).

Sloboda ugovaranja u području radnih odnosa

Poduzetnička i tržišna sloboda ne smiju se tumačiti na način da bi jedino apsolutna sloboda ugovaranja u području radnih odnosa, odnosno "nepostojanje" zakonske regulative vezano uz sklapanje ugovora o radu bilo u skladu s tim ustavnim slobodama (U-I-1706/2004 od 20. prosinca 2006. Izv.).

Pravo na rad i sloboda rada

Pravo na rad i slobodu rada spada u ustavnu kategoriju gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava.

Prema čl. 55. Ustava (pročišćeni tekst)²¹, svatko ima pravo na rad i slobodu rada. Svatko slobodno bira poziv i zaposlenje i svakomu je pod jednakim uvjetima dostupno svako radno mjesto i dužnost. U ovom odjeljku rada prikazujemo ustavnosudsku praksu koja proizlazi iz odredbe citiranog čl. 55. Ustava.

1. Pravo na rad i slobodu rada ne znači ujedno i pravo na zaposlenje na određenim poslovima i određenom radnom mjestu (U-III-1149/2015 od 7. rujna 2016. Izv.).

2. Zakonskim uređenjem prenošenja ugovora o radu na novog poslodavca (kroz tada aktualni čl. 129. ZR/95, sada čl. 137. ZR-a – *nap. a.*) ne ograničava se radnikova Ustavom zajamčena sloboda rada niti sloboda izbora poziva i zaposlenja (U-I-3763/2004 od 18. listopada 2006. Izv.).

20 Vidjeti sada čl. 117. st. 2. i 3. ZR-a.

21 Ta je materija prije promjene Ustava iz 2000. bila uređena čl. 54. Ustava. Međutim, iza čl. 53. Ustava dodan je čl. 9. Promjene Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 113/00.) novi čl. 53.a, koji je u pročišćenom tekstu (Narodne novine, br. 85/10.) dobio broj 54. Zato su brojevi članaka Ustava od čl. 54. pomaknuti u pročišćenom tekstu za jedan broj.

3. Ugovor o radu po svojim je obilježjima dvostranoobvezni ugovor kod kojeg je poslodavac u obvezi radniku dati posao te mu za obavljeni rad isplatiti plaću, a radnik je obavezan prema uputama poslodavca, danim u skladu s naravi i vrstom rada, osobno obavljati preuzeti posao. **Jedno od značajnih obilježja ugovora o radu jest i dobrovoljnost, koja se izražava kroz slobodu ugovaranja i sklapanja ugovora o radu.** Unatoč tim obilježjima ugovor o radu nije ugovor obveznog prava na koji treba prije svega primijeniti odredbe Zakona o obveznim odnosima, kako to smatraju predlagatelji. Naime, u smislu odredbe članka 6. ZR/95 (sada čl. 8. st. 4. ZR-a – *nap. a.*), opći propisi obveznog prava primijenit će se, u skladu s naravi tog ugovora, na sva pitanja u svezi s ugovorom o radu ako ta pitanja nisu uređena Zakonom o radu ili drugim zakonom (U-I-3763/2004 od 18. listopada 2006. Izv.).
4. Iako je u Zakonu o radu prihvaćena privatno-pravna koncepcija radnog odnosa, pri čemu je dobrovoljnost izražena kroz slobodu ugovaranja i sklapanja ugovora o radu, jedno je od značajnih obilježja ugovora o radu da zakonodavac ima ovlast propisati i ograničenja slobode ugovaranja (U-I-1706/2004 od 20. prosinca 2006. Izv.).
5. Ustavni sud polazi od toga da je radnik prema svojoj gospodarskoj snazi u pravilu slabija stranka ugovora o radu, pa je u cilju zaštite radnika zakonodavac ovlašten ograničiti slobodu ugovaranja stranaka ugovora o radu (U-I-1706/2004 od 20. prosinca 2006. Izv.).
6. Zakonom je dopušteno propisati ograničenje da određena trgovačka društva u nadzorne odbore ne smiju imenovati predstavnike iz redova svojih radnika (U-I-1135/2007 i U-I-2306/2007 od 16. travnja 2008. Izv.).

Ugovor o radu i ugovor o djelu

1. Pravna osnova radnog odnosa, prema čl. 8. st. 1. ZR/95 (sada čl. 10. ZR-a – *nap. a.*), ugovor je o radu. No, u pravnom poretku Republike Hrvatske moguće je sklopiti s određenom osobom neki drugi pravni posao predmet kojega je rad, odnosno osnova obavljanja tog posla ne mora biti radni odnos. Teret dokazivanja da nije

riječ o ugovoru o radu je na poslodavcu (U-I-1706/2004 od 20. prosinca 2006. Izv.).

2. Da bi se određeni ugovori za obavljanje posla (ovdje ugovori o djelu) mogli smatrati ugovorom o radu moralo bi biti riječi o određenoj naravi i vrsti ugovorenog rada s (što je ovdje odlučno) ovlastima radnika i poslodavca u vezi takvog rada zbog kojeg se inače sklapaju ugovori o radu. Prvostupanjski sud odbio je tužbeni zahtjev, jer je utvrdio da su stranke sklopile niz ugovora o djelu u kojima je ugovoreno da se na temelju tih ugovora na stječu prava iz radnog odnosa, pa je slijedom takvog utvrđenja osnovano odbio tužbeni zahtjev za utvrđenje nedopuštenom odluke o izvanrednom otkazu ugovora o radu, vraćanju na rad, isplatu naknade plaće i isplati naknade za godišnje odmire (Vrhovni sud, Revr-1023/14 od 17. svibnja 2016. i Ustavni sud, U-III-4640/2016 od 16. veljače 2017. Izv.).

Pravilnik o radu

Uređujući obvezu donošenja pravilnika o radu, Zakon o radu ni na koji način poslodavcima ne nameće obvezu da njime urede povrede radnih obveza i posljedice do kojih će te povrede eventualno dovesti. To naročito zbog toga što je različite situacije teško unaprijed predvidjeti i opisati. Zato sadržaj relativno općenitih zakonskih definicija poblizje određuje sudska praksa. Pri takvom stanju stvar je slobodne ocjene poslodavaca hoće li u pravilniku o radu ili nekom drugom posebnom pravilniku, ovisno o posebnostima pojedinih djelatnosti, propisati povrede radnih obveza (U-III-1861/2016 od 8. veljače 2017.²² Izv.).

Probni rad

Probni rad služi poslodavcu za provjeru osobina i sposobnosti radnika za obavljanje određenog posla i da po isteku probnog rada, u slučaju objektivnog nezadovoljenja na probnom radu, može radniku otkazati sklopljeni ugovor o radu (U-III-1594/2014 od 1. prosinca 2014. Izv.).

Poslodavac prije otkazivanja ugovora o radu nije dužan upozoriti radnika na skrivljeno ponašanje. Sama konstatacija da radnik nije zadovoljio na probnom radu dovoljan je razlog za otkaz

²² Navedeno iz mišljenja stručnjaka s područja radnoga prava prof. dr. sc. Željka Potočnjaka od 8. siječnja 2017., danog u tom predmetu Ustavnog suda.

(U-III-1521/2015 od 25. listopada 2016. u vezi s odlukom Vrhovnog suda Revr-1299/14 od 9. rujna 2014. Izv.).

Neisplata plaća i radnikov izvanredni otkaz Neisplata plaće uzastopno tri mjeseca jest povreda ugovorne obveze od poslodavca te takvu povredu radnik osnovano može smatrati razlogom za izvanredni otkaz ugovora o radu (U-III-3859/2007 od 14. siječnja 2010.²³ i U-III-385/2008 od 25. listopada 2010.²⁴).

Prestanak ugovora o radu

Načini prestanka ugovora o radu uređeni su sada čl. 112. ZR-a. No, lista razloga za prestanak ugovora o radu smije se proširiti posebnim zakonima koji imaju isti rang kao ZR. Riječ je u tom slučaju o posebnim zakonima (lex specialis) koji u primjeni imaju prednost pred Zakonom o radu kao općim Zakonom. Takvi su primjerice propisi koji uređuju odnose u državnoj upravi, policiji, obrani, zdravstvu, školstvu i drugima. Vidjeti o primjeni posebnih propisa u dijelu ovog rada pod međunaslovom Suglasnost propisa s Ustavom.

1. Pod pravom na rad i slobodu rada podrazumijeva se i pravo pojedinca da mu radni odnos ne prestane na način suprotan od onog utvrđenog mjerodavnim zakonom (U-III-3388/2016 od 17. svibnja 2017. i U-III-441/2013 od 19. listopada 2016. i U-III-3578/2006 od 12. studenoga 2008. Izv.).
2. Načini prestanka ugovora o radu propisani čl. 103. ZR/95 (sada čl. 112. ZR-a – *nap. a.*) određeni su samo primjerice. Dopušteno je, dakle, da se lista razloga za prestanak ugovora o radu proširi posebnim zakonima koji imaju isti rang kao ZR, a to je slučaj upravo i sa Zakonom o obrtu (U-III-1081/2011 od 8. svibnja 2014. Izv.).
3. S pravičnošću suđenja u smislu čl. 29. st. 1. Ustava usko je povezano načelo djelotvornosti individualne pravne zaštite. Okolnosti ovog slučaja pokazuju da su upravni postupak i upravni spor (u kojem je radnik-podnositelj ustavne tužbe osporavao zakonitost rješenja inspektora o zabrani rada i pokretanju postupka za oduzimanja licence iz 2001. odnosno 2003.) bili usko vezani uz parnični postupak o prestanku radnikova radnog od-

nosa. Budući da je ishod upravnog spora bio presudan za radnikova građanska prava u parničnom postupku pred redovnim sudovima u kojem se odlučivalo o prestanku njegova radnog odnosa, zahtjev za ostvarenjem pune djelotvornosti individualne pravne zaštite, ali i pravne sigurnosti u ovom je slučaju bio iznimno naglašen. U skladu s tim, vodeći se načelima pravne sigurnosti i djelotvornosti individualne pravne zaštite, parnični sudovi morali su uzeti u obzir učinke poništavanja rješenja inspektora (o zabrani rada radniku-podnositelju ustavne tužbe). To zato jer je poništenje nastupilo prije nego što je okončan parnični postupak koji je podnositelj vodio zbog otkaza ugovora o radu. Drugim riječima, načelo pravne sigurnosti i zahtjev za djelotvornom zaštitom radnikovih prava pretpostavljali su obvezu parničnih sudova da uvažavaju presude Upravnog suda o poništenju rješenja inspektora o zabrani radnikova rada i pokretanju postupka za oduzimanja licence iz 2001. odnosno 2003., kao i pravne učinke tog poništavanja (U-III-1942/2010 i U-III-1943/2010 obje od 8. srpnja 2013. Izv.).

4. Kad je sam tuženik-poslodavac prije zaključenja glavne rasprave u parničnom postupku udovoljio radnikovom tužbenom zahtjevu upravljenom na poništenje odluke o otkazu, Ustavni sud primjećuje da se u takvoj pravnoj situaciji ne može govoriti o povredi podnositeljevog (radnikovog – *nap. a.*) prava na to da mu radni odnos ne prestane na način suprotan od onog utvrđenog mjerodavnim zakonom. To zato jer je tom odlukom poslodavac sam *anulirao* eventualne povrede radnih prava podnositelja, omogućujući mu da se vrati na rad kao da do otkaza ugovora o radu nije ni došlo (U-III-238/2016 od 30. ožujka 2017. u vezi s odlukom Vrhovnog suda, Revr-519/14 od 23. travnja 2014. Izv.).
5. Kad je ugovor o radu sklopljen u izvršenju pravomoćne drugostupanjske presude, on prestaje proizvoditi pravne učinke kad se naknadno presudom Vrhovnog suda utvrdi da je otkaz ugovora o radu bio dopušten (U-III-3935/2012 od 18. prosinca 2014. Izv.).
6. Unatoč tome što je u kaznenom postupku oslobođen optužbe, radniku može prestati

23 Objavljeno u Narodnim novinama, br. 20/10.

24 Objavljeno u Narodnim novinama, br. 34/10., str. 67.

radni odnos zbog povrede pravila o službi (U-III-2809/2003 od 13. lipnja 2007. Izv.).

Otkaz ugovora o radu

Otkaz je jedan od načina prestanka ugovora o radu (čl. 112. t. 7. ZR-a). Radni sporovi u vezi s otkazom ugovora o radu česti su u praksi. U ustavnosudskoj praksi u vezi s institutom otkaza ugovora o radu bilježimo:

1. Poslodavac je taj koji odlučuje hoće li se u slučaju utvrđenog počinjenja osobito teške povrede radne obveze odlučiti za izvanredni ili redoviti otkaz ugovora o radu (U-III-2246/2011 od 17. rujna 2014. Izv.).
2. Postojanje opravdanog razloga za otkaz mora dokazati poslodavac (U-III-1453/2016 od 14. kolovoza 2017. Izv.).
3. Činjenica da je kaznena prijava zbog kaznenog djela protiv službene dužnosti – zlouporaba položaja i ovlasti protiv tužiteljice bila odbačena nije zapreka da se u parničnom postupku utvrđuje je li tužiteljica zloupotrijebila položaj zaposlenika banke (U-III-5951/2013 od 13. srpnja 2017. u vezi s odlukom Vrhovnog suda Revr-25/10 od 5. lipnja 2013. Izv.).
4. Poslodavčev propust da pisano upozori radnika o namjeri davanja otkaza nije takvog značenja da bi otkaz ugovora o radu bio nezakonit (U-III-2566/2011 od 17. travnja 2014., U-III-3785/2010 od 4. ožujka 2014., U-III-1142/2013 od 1. prosinca 2014., U-III-3231/2004 od 19. listopada 2006. i U-III-411/1999 od 24. listopada 2002. Izv.).
5. Propusti pisanog upozoravanja i omogućavanja obrane nisu takvog značenja i nisu takva povreda postupka koja bi uvijek i bez izuzetka dovela do ništavosti otkaza. Ti su propusti relativnog značenja, budući da dužnost prethodnog pisanog upozoravanja radnika i omogućavanja obrane postoji u slučaju kad ne postoje okolnosti zbog kojih nije opravdano očekivati od poslodavca da to učini (U-III-3785/2010 od 4. ožujka 2014. i U-III-3231/04 od 19. listopada 2006. Izv.).
6. Zakonodavac je u slučaju da poslodavac namjerava radniku dati izvanredni otkaz ugovora o radu odredio rok od 15 dana (sada čl. 116. st. 2. ZR-a – *nap. a.*) u kojem su poslodavci dužni radniku u skladu s konkretnim okolnostima *eventualno* omogućiti i iznošenje obrane, a nakon toga doći do vlastitog zaključka o postupku svojeg radnika (U-III-5951/2013 od 13. srpnja 2017. u vezi s odlukom Vrhovnog suda Revr-25/10 od 5. lipnja 2013. Izv.).
7. Sama činjenica prestanka potrebe za obavljanjem poslova odgovarajućeg zaposlenika zbog postojanja gospodarskih poteškoća poslodavca, opravdani je razlog za poslovno uvjetovan otkaz, koji se može radniku dati (U-III-5671/2013 od 13. svibnja 2015. Izv.).
8. *Autonomno* je poslodavčevo pravo odlučiti o ustroju i rasporedu radnih mjesta, uključujući i pravo na osnivanje, ali i ukidanje pojedinog radnog mjesta za koje ocijeni da organizacijski nije opravdano i za koje nema objektivne potrebe (U-III-1453/2016 od 14. kolovoza 2017. Izv.).
9. Ukidanje radnog mjesta koje se u organizaciji procesa poslovanja pokaže suvišnim opravdani je razlog za poslovno uvjetovani otkaz ugovora o radu (U-III-693/2015 od 14. srpnja 2016. Izv.).
10. Otkaz ugovora o radu uvjetovan radnikovim skrivljenim ponašanjem *specifična* je sankcija radnog prava za neispunjavanje obveza iz ugovora o radu. Zakon o radu posebno ne propisuje što se smatra kršenjem obveze iz radnog odnosa. Zato se dopuštenost takvog otkaza procjenjuje prema okolnostima pojedinog slučaja (U-III-4377/2015 od 28. siječnja 2016. Izv.). *Napomena:* Vidjeti sudsku praksu o (ne)obvezi propisivanja povreda radnih obveza u poslodavčevom općem aktu u dijelu ovog rada pod međunaslovom *Pravilnik o radu*.
11. Nedostatak povjerenja u radnika subjektivna je poslodavčeva procjena (počiva na subjektivnom dojmu ili procjeni), dok se nesavjesnost mora temeljiti na nekim objektivnim dokazima ili barem provjerljivim činjenicama (U-III-5100/2012 od 15. listopada 2014. u vezi s odlukom Vrhovnog suda, Revr-421/14 od 6. listopada 2015. Izv.).
12. Činjenica pritvaranja podnositelja ustavne tužbe radi osnovane sumnje na počinjenje kaznenog djela imovinske naravi s elementima prisile (iznuda) dovodi do narušenja povjerenja poslodavca prema podnositelju (U-III-1537/2015 od 14. prosinca 2016. Izv.).

13. Pokušaj otuđenja poslodavčeve imovine od strane radnika, bez obzira na njezinu vrijednost, neovisno i o pobudi (motivu) zbog kojeg je ta povreda učinjena, opravdani je razlog za izvanredni otkaz ugovora o radu. Posljedica takvog postupanja jest gubitak povjerenja druge ugovorne strane-poslodavca (U-III-5131/2015 od 22. prosinca 2016. Izv.).
14. O kaznenom aspektu povrede obveza iz radnog odnosa smije se raspravljati samo u kaznenom postupku, čiji ishod nije vezan s ovim postupkom izvanrednog otkaza ugovora o radu (U-III-1537/2015 od 14. prosinca 2016. Izv.).
15. O usmenom otkazu vidjeti u nastavku ovog rada pod međunaslovom *Sudska zaštita prava radnika*.
16. O otkazu ugovora o radu zbog sudjelovanja u nezakonitom štrajku vidjeti ustavnosudsku praksu u nastavku ovog rada pod međunaslovom *Pravo na štrajk*.

Sudski raskid ugovora o radu

Sudski raskid ugovora o radu pravni je institut koji daje ovlast redovnom sudu da na radnikov ili poslodavčev prijedlog, kad utvrdi da otkaz poslodavca nije dopušten,²⁵ odredi dan prestanka radnog odnosa ali sud neće vratiti radnika na posao, već će mu dosuditi naknadu štete. Kad radni odnos nije prestao otkazom ugovora o radu, jer je utvrđeno da taj otkaz nije bio dopušten, ne postoje pretpostavke ni za sudski raskid ugovora o radu.²⁶ Činjenica da se jedna od stranaka protivi sudskom raskidu ugovora o radu nije zapreka da sud raskine ugovor.²⁷ Taj institut aktualno je uređen čl. 125. ZR-a.

Ustavnosudska praksa:

1. O danu sudskog raskida ugovora o radu prema okolnostima slučaja, odlučuje sud (sada čl. 125. ZR-a – nap. a.) – (U-III-6315/2011 od 13. studenoga 2014. Izv.).
2. Kad radnik zasnjuje novi radni odnos prije zaključenja glavne rasprave u parničnom postupku u kojem se raspravljalo o sudskom raskidu ugovora o radu (sada čl. 125.

ZR-a – nap. a.), redovni sudovi su valjano, kao dan prestanka radnog odnosa, odredili dan kada je radnik zasnovao novi radni odnos (U-III-51/2014 od 5. travnja 2017. i U-III-5119/2011 od 25. veljače 2016. Izv.).

Otpremnina

1. Otpremnina pripada radniku samo u situaciji kada je radniku dat otkaz od strane poslodavca (čl. 118. ZR/95, sada čl. 126. ZR-a – nap. a.). Otpremnina kao oblik pomoći radniku kome je otkazan ugovor o radu iz razloga koji nisu uvjetovani ponašanjem radnika prati redoviti otkaz ugovora o radu, dok u slučaju izvanrednog otkaza, radnik nema pravo na otpremninu (U-III-1353/2007 od 29. travnja 2010., U-III-3859/2007 od 14. siječnja 2010., U-III-385/2008 od 25. veljače 2010. i U-III-4324/2011 od 1. prosinca 2014. Izv.).
2. Otkaz zbog poslovno uvjetovanih razloga sam za sebe daje pravnu osnovu za isplatu otpremnine (U-III-3670/2005 od 17. siječnja 2007. Izv.).²⁸
3. Kad radni odnos prestaje sporazumom, ne postoji obveza poslodavca da isplati radniku otpremninu (U-III-3063/2006 od 25. listopada 2007. Izv.).
4. Zakon o radu ne predviđa obvezu isplate otpremnine u slučaju odlaska u starosnu mirovinu, a pravo na isplatu otpremnine radnici u ovom slučaju stranke nisu ugovorile ugovorom o radu (U-III-2903/2005 od 25. listopada 2007. Izv.).
5. Vrhovni sud, u presudi Rev-2385/97 od 4. veljače 1998., zauzeo je stajalište da “kad ugovor o radu prestaje sporazumom, Zakon o radu ne propisuje obvezu poslodavca da isplati radniku otpremninu, pa u takvom slučaju stranke sporazumno utvrđuju hoće li poslodavac platiti otpremninu, a ako poslodavac takvu obvezu prihvati, stranke nisu vezane visinom otpremnine navedenom u članku 118. stavku 2. Zakona o radu” (U-III-1875/2006 od 5. studenoga 2007. Izv.).
6. Prije dospijeća obveze na isplatu otpremnine radnik se ne može pravno valjano odreći prava zahtijevati ispunjenje te obveze od poslodavca. Budući da se u konkretnom slučaju tužiteljica-radnica odre-

25 Vrhovni sud, Revr-118/08 od 17. prosinca 2008. Izbor 1/09-153.

26 Vrhovni sud, Revr-244/04 od 19. travnja 2007. Izbor 1/07-122.

27 Vrhovni sud, Rev-2147/01 od 27. lipnja 2002. Izbor 1/03-128 i Informator 5202/04-5 i 5213/04-4.

28 Sada čl. 126. u vezi s čl. 115. ZR-a.

kla prava na otpremninu prije dospijea, takvo odricanje je ocjenjeno ništetnim i prihvaćen tužiteljčin tužbeni zahtjev za isplatu razlike otpremnine koja joj pripada po Kolektivnom ugovoru i isplaćenog iznosa otpremnine (U-III-1995/2006 od 25. veljače 2009. u vezi s odlukom Županijskog suda u Osijeku, Gž-616/06 od 20. travnja 2006. Izv.).

Sudska zaštita prava radnika

Institut sudske zaštite prava iz radnog odnosa aktualno je uređen čl. 133. ZR-a. Ta je pravna materija bila uređena u čl. 126. i 127. ZR-a iz 1995., u čl. 133. i 134. ZR-a iz 2004. i u čl. 129. ZR-a iz 2009. O primjeni tog instituta u ustavnosudskoj praksi bilježimo:

1. Kad tužitelj-radnik protiv poslodavčeve odluke o prestanku radnog odnosa nije zahtijevao zaštitu ni pred poslodavcem ni pred sudom, poslodavčeva je odluka postala konačna i ista se, zbog prekluzije prava, više ne može preispitivati pred sudom (U-III-4324/2011 od 1. prosinca 2014. Izv.).
2. Usmeni otkaz ugovora o radu je odluka i protiv nje je dopuštena sudska zaštita pod uvjetima i rokovima propisanim odredbom čl. 133. ZR/04 (sada čl. 133. ZR-a – nap. a.) – (U-III-183/2013 od 23. svibnja 2014. Izv.).
3. Radnik ne smije trpjeti štetne posljedice zbog pogrešne poslodavčeve upute u pogledu pravnog puta zaštite radnikovih prava (U-III-1959/2005 od 30. travnja 2008. Izv.).
4. Danom predaje zahtjeva za zaštitu prava poslodavcu smatra se dan predaje zahtjeva na poštu (U-III-792/2014 od 3. veljače 2016. i U-III-3739/2015 od 10. prosinca 2015. Izv.).
5. Plaća odnosno razlika plaće novčana je tražbina proizišla iz radnog odnosa. Zato radnik nije obavezan podnijeti zahtjev za zaštitu prava, niti je to pretpostavka za ostvarivanje prava na nju²⁹ (U-III-1783/2006 od 20. svibnja 2008. Izv.).
6. Kad je riječ o novčanoj tražbini poput zahtjeva za isplatu razlike plaće, radnik ima pravo zahtijevati izravnu (direktnu) zaštitu povrijeđenog prava pred sudom. Naime, krajnji cilj može se postići osuđujućom (kondemnatornom) tužbom, budući da je pitanje osnovano-

sti isplate razlike plaća samo po sebi uključilo utvrđivanje nezakonitog postupanja tuženika-poslodavca, iz kojeg postupanja tužitelj izvodi svoj zahtjev (U-III-1783/2006 od 20. svibnja 2008. Izv.).

Povreda radnikova dostojanstva

Zakonodavac pridaje zaštiti dostojanstva radnika veliku važnost. To je vidljivo iz općih odredaba ZR-a u kojima je pitanje dostojanstva radnika podignuto na razinu načela radnog prava.³⁰ Među načelnim odredbama aktualnog ZR-a je i čl. 7. st. 5., prema kojem je poslodavac dužan zaštititi dostojanstvo radnika za vrijeme obavljanja posla od postupanja nadređenih, suradnika i osoba s kojima radnik redovito dolazi u doticaj u obavljanju svojih poslova, ako je takvo postupanje neželjeno i u suprotnosti s ovim Zakonom i posebnim zakonima.³¹ Odredbu čl. 7. st. 5. ZR-a valja povezati s čl. 134. istog Zakona.

Povreda dostojanstva je subjektivni osjećaj osobe koji je uzrokovan vanjskim, ponižavajućim ili uvredljivim ponašanjem drugih, iz njezinog okruženja (U-III-3624/2015 od 25. svibnja 2016. Izv.).

Vidjeti i sudsku praksu o suzbijanju diskriminacije u radnom odnosu u dijelu ovog rada pod međunaslovom *Zabrana diskriminacije*.

Teret dokazivanja u radnom sporu

1. Postojanje opravdanog razloga za otkaz mora dokazati poslodavac. (U-III-1453/2016 od 14. kolovoza 2017. i U-III-3791/2006 od 24. siječnja 2008.)
2. Iz prakse ESLJP-a proizlazi da na osobi koja tvrdi da je diskriminirana leži teret dokazivanja (*burden od proof*) da je diskriminirana. Dostavno je da takva osoba pokaže da je postupanje prema njoj bilo nepovoljnije nego prema nekom drugom u usporedivoj (*analognoj*) situaciji, a da je ta razlika u postupanju utemeljena na jednoj od zabranjenih osnova. Nakon što podnositelj zahtjeva to pokaže, teret dokazivanja prebacuje se, u pravilu, na drugu stranu (državu u postupcima pred ESLJP-om) koja treba pokazati da postoji objektivno i razumno opravdanje

30 U tom smislu i Vrhovni sud u odluci Revr-844/05 od 7. prosinca 2005. Izv.

31 Ta je pravna materija bila uređena u čl. 22.a ZR/95, u čl. 30. ZR/04 i u čl. 130. ZR/09.

29 Sada čl. 133. st. 3. ZR-a – nap. a.

takvog različitog postupanja. U konkretnom slučaju, podnositeljica u prvostupanjskom postupku, prema ocjeni sudova, nije dokazala da je bila diskriminirana po nekom svom svojstvu ili da je nejednako tretirana u svojoj radnoj sredini kod provođenja nove sistematizacije i određivanja plaće za rad koji obavlja. Subjektivna procjena podnositeljice da zavređuje napredovanje, sama po sebi, nije dostatna za utvrđenje nejednakog postupanja u konkretnom slučaju (U-III-7490/2014 od 13. travnja 2016. Izv.).

Prenošenje ugovora o radu na novog poslodavca

Zakonskim uređenjem prenošenja ugovora o radu na novog poslodavca (kroz tada aktualni čl. 129. ZR/95, sada čl. 137. ZR-a – *nap. a.*) ne ograničava se radnikova Ustavom zajamčena sloboda rada niti sloboda izbora poziva i zaposlenja (U-I-3763/2004 od 18. listopada 2006. Izv.).

Poslodavčeva obveza savjetovanja s radničkim vijećem ili sindikalnim povjerenikom

Člankom 150. ZR-a razrađuje se općenita poslodavčeva obveza savjetovanja *s radničkim vijećem prije donošenja odluke važne za položaj radnika. Za razliku od te odredbe, čl. 151. ZR-a uređuje suodlučivanje radničkog vijeća s poslodavcem u taksativno navedenim slučajevima. U ustavno-sudskoj praksi o tome bilježimo:*

1. Kad kod poslodavca radničko vijeće nije izabrano ili sindikat utemeljen, a ne djeluje ni sindikalni povjerenik, ne postoji poslodavčeva obveza savjetovanja s tim tijelima (U-III-5671/2013 od 13. svibnja 2015. Izv.).
2. Kad kod poslodavca nije utemeljeno radničko vijeće, ali djeluje više sindikata koji se nisu sporazumjeli o sindikalnom povjereniku, prije donošenja odluke o otkazu ugovora o radu, poslodavac je dužan o namjeravanoj odluci, savjetovati se barem s jednim sindikalnim povjerenikom tih sindikata koji djeluju kod njega (U-III-1914/2013 od 25. listopada 2016. Izv.).
3. Poslodavčeva Uprava ima ovlast smanjiti vrijednost boda bez savjetovanja s radničkim vijećem kad je poslodavčevim Pravilnikom o radu propisano i ugovorom o radu između

radnika i poslodavca ugovoreno da se osnovna plaća za puno radno vrijeme i uobičajeni radni učinak određuje na temelju vrijednosti boda koji svaki mjesec utvrđuje Uprava (U-III-301/2007 od 19. ožujka 2008. Izv.).

4. Činjenica da se sindikalni povjerenik nije određeno izjasnio o osnovanosti otkaza, otkaz ne čini ništavim (U-III-4202/2011 od 19. studenoga 2014. u vezi s odlukom Vrhovnog suda, Revr-1732/10 od 23. ožujka 2011. i Izv.).

O pravu regresa osiguratelja od HZZO-a

Ni jednom odredbom Zakona o zdravstvenom osiguranju (Narodne novine, br. 75/93., 55/96., 1/97. – pročišćeni tekst, 109/07., 13/98., 88/98., 150/98., 10/99., 34/99., 69/00., 59/01., 82/01. – dalje: ZZO) nije propisano poslodavčevo pravo na povrat nadoknade plaće isplaćenih njegovom radniku zbog ozljede na radu od osobe koja je odgovorna za štetu, kakvo pravo je, odredbom čl. 85. st. 1. tog Zakona, izričito propisano za Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje. Poslodavac koji je u skladu s naprijed navedenim Zakonom svojem radniku isplatio nadoknadu plaće za vrijeme bolovanja zbog ozljede na radu koju je uzrokovala treća osoba (štetnik), prema općim propisima odgovornosti za štetu nije subjekt izvanugovornog odnosa odgovornosti za štetu nastalog ozljeđivanjem njegovog radnika, jer na njega nije bila usmjerena štetna radnja. Da bi, u situaciji kad je štetna radnja usmjerena na jednu osobu a posljedice štetne radnje pogađaju i drugu osobu, ta druga osoba imala pravo na naknadu štete, to njeno pravo mora biti zakonom izričito predviđeno. Isplativši svojoj radnici nadoknadu plaće za vrijeme bolovanja zbog ozljede na radu poslodavac-osiguranik tužitelja ispunio je svoju zakonsku obvezu iz čl. 51. i 26. ZZO-a. Prema odredbi čl. 939. st. 1. ZOO-a, isplatom naknade iz osiguranja prelaze na osiguratelja, po samom zakonu, do visine isplaćene naknade sva osiguranikova prava prema osobi koja je po bilo kojoj osnovi odgovorna za štetu. Dakle, budući da osiguranik tužitelja (poslodavac) nije imao pravo zahtijevati povrat isplaćenih nadoknada plaće za vrijeme bolovanja od štetnika (osiguranika tuženika), to ne postoji pravo koje bi moglo prijeći po samom zakonu ni na tužitelja kao osiguratelja (U-III-1446/2014 od 8. ožujka 2017. i U-III-6805/2014 od 5. veljače 2015. u vezi s odlukama Vrhovnog suda Rev-

x-448/11 od 29. listopada 2013. i Rev-x-1048/13 od 18. ožujka 2014. Izv.).

Pravo na zaradu i dostojan život

Prema čl. 56. st. 1. Ustava, svaki zaposleni ima pravo na zaradu kojom može osigurati sebi i obitelji slobodan i dostojan život. Ustavnosudska praksa:

1. Člankom 55. st. 1. Ustava (u pročišćenom tekstu čl. 56. st. 1. – nap. a.),³² propisano je: *Svaki zaposleni ima pravo na zaradu kojom može osigurati sebi i obitelji slobodan i dostojan život.* Tom ustavnim odredbom utemeljen je pojam zarade odnosno plaće koja ima socijalnu funkciju i osnova je za osiguravanje slobodnog i dostojnog života pojedinca koji je ostvario zaradu, ali i njegove obitelji. Stoga se odredbe o zaštiti plaće od pljenidbe u ovršnom ili nekom drugom postupku ne mogu tumačiti odvojeno od ove funkcije plaće koja je vezana uz egzistenciju pojedinca i njegove obitelji. Zaštita egzistencije pojedinca i obitelji mora se ostvarivati i u takvim postupcima, pri tome ostvarujući ravnotežu interesa vjerovnika na naplatu dugova i interesa dužnika radnika da dijelom plaće osiguraju sebi i obitelji dostojan i slobodan život. Ustavni sud utvrđuje da je u provedenom postupku zbog pogrešne primjene odredbe čl. 149. st. 1. OZ/96 podnositelju povrijeđeno pravo na zaradu koje se jamči člankom 56. stavkom 1. Ustava. U konkretnom slučaju riječ je o ovrsi na temelju ovršne isprave (pravomoćne sudske presude) radi naplate novčane tražbine na tekućem računu podnositelja. Nije ustavnopravno prihvatljivo i protivno je vladavini prava koja je propisana člankom 3. Ustava kao temelj za tumačenje Ustava, da se radnicima plijeni cjelokupna zarada – plaća, zaobilazeći odredbe koje štite 2/3 neto plaće³³ u Republici Hrvatskoj, koje su prisilne naravi. Takvim postupanjem neposredno se ugrožava egzistencija podnositelja i njegove obitelji

(U-III-1248/2008 od 25. veljače 2009. Izv.).

2. Samom činjenicom svrstavanja u niži platni razred odnosno činjenicom da je donesena sudska presuda kojom je takvo svrstavanje utvrđeno zakonitim, nije podnositelj ustavne tužbe, kao zaposlena osoba, onemogućen u ostvarivanju svojeg ustavnog prava na zaradu (U-III-2778/2006 od 5. veljače 2009. Izv.).
3. U razdoblju za koje je Vlada Republike Hrvatske propustila ispuniti svoju obavezu da u zakonom određenom roku donese uredbu kojom bi uredila pitanje tko od državnih službenika ima pravo na dodatak na plaću za poslove s posebnim uvjetima rada kao i iznos takvog dodatka, službenik nema pravo na dodatak na plaću za poslove s posebnim uvjetima rada (U-III-5054/08 od 9. travnja 2014 (Narodne novine, br. 65/09.) u vezi s odlukom Vrhovnog suda Revr-625/12 od 19. srpnja 2016. Izv.).
4. Dokumentacija s podacima za obračun razlike između plaćenih i neplaćenih poreza, prireza i doprinosa za pojedine godine rada nije ovršna isprava za isplatu dužnih doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje i poreza na dohodak u smislu čl. 83.a ZR/04, već je riječ o zbirnim podacima o plaćama ovrhovoditelja-radnika (Ustavni sud u odluci U-III-2035/2011 od 19. siječnja 2012. Izv.³⁴).
5. Ustavni sud utvrdio je da su podnositelji, s obzirom na radno mjesto unutar Ministarstva unutarnjih poslova na kojem su radili, stavljeni u nejednak položaj u ostvarenju prava na zaradu (naknadu za noćni rad) u odnosu prema službenicima Ministarstva unutarnjih poslova koji su radili na drugim radnim mjestima, to jest u sektorima temeljne i kriminalističke policije. Time je povrijeđeno pravo podnositelja zajamčeno čl. 14. st. 1 (zabrana diskriminacije po položaju) u vezi s člankom 55. st. 1. Ustava (pravo na zaradu) – (U-III-1600/2004 od 17. listopada 2007. Izv.).
6. Vidjeti i odluku Ustavnog suda U-III-3859/2007 od 14. 1. 2010. u ovom radu pod međunaslovom *Neisplata plaća i radnikov izvanredni otkaz.*

32 Iza čl. 53. Ustava dodan je čl. 9. Promjene Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 113/00.) novi čl. 53.a, koji je u pročišćenom tekstu (Narodne novine, br. 85/10.) dobio broj 54. Zato su brojevi članaka Ustava od čl. 54. pomaknuti u pročišćenom tekstu za jedan broj.

33 Vidjeti sada čl. 173. st. 2. Ovršnog zakona (Narodne novine, br. 112/12., 25/13., 3/14., 55/16. – Odluka Ustavnog suda U-I-2881/2014 i 73/17.)

34 Isto pravno stajalište iznosi i Vrhovni sud u odluci Revr-1408/12 od 7. lišnja 2016. Izv.

Značenje i primjena kolektivnog ugovora

Prema čl. 57. st. 1. Ustava, pravo zaposlenih i članova njihovih obitelji na socijalnu sigurnost i socijalno osiguranje uređuje se zakonom i kolektivnim ugovorom. Ustavnosudska praksa:

1. Kolektivni ugovor nema značaj (*karakter*) propisa. Ustavni sud odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom te suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom. Pod propisom se razumije akt općeobveznog značaja (*karaktera*) iza kojeg stoji državna vlast (bilo izravno – kad propis donose državna tijela, bilo neizravno – kad propis donose drugi subjekti na temelju javnih ovlasti) koji uređuje odnose na općenit (*apstraktan*) način i odnosi se u pravilu na neodređeni krug adresata. Ocjenjujući osnovanost podnositeljičinih navoda i razloga, Ustavni sud utvrđuje da u konkretnom slučaju nije osporena ustavnost i zakonitost drugog propisa, već kolektivnog ugovora. Stoga osporavani akt ni po donositelju, budući da je riječ o ugovoru sklopljenom između predstavnika radnika i Vlade Republike Hrvatske, a ni po svojem sadržaju i djelovanju nema karakter propisa. Budući da je sud utvrdio da kolektivni ugovor nije drugi propis u smislu odredbe čl. 128. t. 2. Ustava Republike Hrvatske,³⁵ prijedlog je odbačen kao nedopušten (U-II-188/2002 od 6. ožujka 2002. Izv.).
2. Ustavni je sud o pravnoj naravi kolektivnog ugovora u odnosu na odredbe članka 128. Ustava izrazio stajalište u predmetima U-II-464/1996 od 12. srpnja 2001., U-II-188/2002 od 6. veljače 2002.,³⁶ U-II-361/2002 od 20. ožujka 2002. i dr. U rješenju U-II-318/2003, U-II-643/2003 od 9. travnja 2003 (Narodne novine, br. 72/03.). Ustavni je sud napomenuo *“da su, usprkos značajnom ograničenju autonomije subjekata radnih odnosa od strane države, u radnim odnosima prisutni i privatnopravni elementi. U hrvatskom radnom zakonodavstvu privatnopravni pristup radnim odnosima izražen je, među ostalim, u odredbi članka 6. Zakona o radu³⁷ (Narodne novine, broj 38/95., 54/95., 65/95. i 17/01.) koja predviđa supsidijarnu primjenu općih propisa obveznog prava u slučaju ako određeno pita-*

nje nije uređeno propisima radnog prava. Ta odredba izričito predviđa da će se i na pitanja u vezi s kolektivnim ugovorima koja nisu uređena odredbama tog ili drugog zakona primijeniti, u skladu s naravi toga ugovora, opći propisi obveznog prava” (U-III-260/2008 od 1. listopada 2008. Izv.).

3. O suprotnosti kolektivnog ugovora Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima te moralu društva odlučuju sudovi, primjenom propisa obveznog prava o ništetnosti ugovora. Ustavni sud tek u povodu eventualne ustavne tužbe odlučuje jesu li sudskom presudom, donesenom u takvom sporu, povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode zajamčene Ustavom (U-II-4380/2004, U-II-4594/2004 i U-II-1528/2005 od 14. lipnja 2006. Izv.).
4. Valja razlikovati obvezatnost kolektivnog ugovora od njegove primjene. U slučaju kad kolektivni ugovor ne sklope svi sindikati aktivni na nekom području, (ne)obvezatnost kolektivnog ugovora očituje se u tome da za osobe koje nisu sklopile kolektivni ugovor ne važi obveza socijalnog mira – te se osobe nisu dužne pridržavati postupka mirenja odnosno drugog načina mirnog rješavanja kolektivnih sporova ako je on propisan. Dakle, osobe koje nisu vezane kolektivnim ugovorom smiju poduzeti štrajk ili drugi oblik industrijske akcije i mimo obveznog mirenja propisanog člankom 203. ZR/95 (sada čl. 206. ZR-a – *nap. a.*). S druge strane, primjena kolektivnog ugovora na (sve) radnike kod određenog poslodavca proizlazi iz izjednačenosti statusa članova sindikata koji su potpisali kolektivni ugovor sa statusom nečlana. Naime, odredbom članka 2. ZR/95 (sada čl. 7. st. 4. ZR-a – *nap. a.*) propisana je zabrana nejednakog postupanja prema radnicima (koji ne smiju biti stavljeni u nepovoljniji položaj od drugih osoba na temelju rase, boje kože, spola, bračnog stanja, članstva ili nečlanstva u sindikatu i dr.). Drugim riječima, na temelju zabrane diskriminacije iz navedenog zakonskog članka radnik koji nije član sindikata potpisnika kolektivnog ugovora može ostvarivati prava koja je poslodavac obavezan osigurati članovima sindikata s kojima je sklopio (novi) kolektivni ugovor (U-III-1458/2008 od 30. lipnja 2009. Izv.).

³⁵ Članak 128. Ustava uređuje nadležnost Ustavnog suda.

³⁶ Vidjeti tu odluku u prethodnoj sentenciji.

³⁷ Sada čl. 8. st. 4. ZR-a.

5. Da bi se kolektivni ugovor mogao primjenjivati na radnike on mora ponajprije obvezivati i njihova poslodavca. Naime, tuženika (trgovačko društvo) ne obvezuje kolektivni ugovor koji je potpisan od strane gradonačelnika grada, a koji je jedan od suvlasnika tuženika, jer kolektivni ugovor nije potpisan od strane osoba koje imaju ovlast zastupati trgovačko društvo (U-III-2278/2015 od 1. listopada 2015. Izv.).

Pravo na štrajk

Prema čl. 61. Ustava, jamči se pravo na štrajk. U oružanim snagama, redarstvu, državnoj upravi i javnim službama određenima zakonom može se ograničiti pravo na štrajk. Pravna materija štrajka uređena je čl. 205. do 220. ZR-a. Ustavnosudska praksa:

1. Osobe koje nisu vezane kolektivnim ugovorom smiju poduzeti štrajk ili drugi oblik industrijske akcije i mimo obveznog mirjenja propisanog člankom 203. ZR/95 (sada čl. 206. ZR-a – nap. a.) - (U-III-1458/2008 od 30. lipnja 2009. Izv.).
2. Žalba nije dopuštena protiv pravorijeka kojeg je donijela posebna prisilna arbitraža nadležna za odlučivanje o poslovima koji se ne smiju prekidati za vrijeme štrajka i isključenja s rada (tako Vrhovni sud i u odlukama Gž-30/11 od 18. prosinca 2013. i Gž-12/12 od 15. siječnja 2014.) – (U-III-174/2016 od 30. ožujka 2016. Izv.).
3. Sama činjenica nezakonitog štrajka (koji se može kvalificirati kao teška povreda obveze iz radnog odnosa) ne dovodi nužno do izvanrednog otkaza ugovora o radu. Sudjelovanje u nezakonitom štrajku bit će opravdan razlog za izvanredni otkaz ugovora o radu samo ako uz uvažavanje svih okolnosti i interesa obiju ugovornih stranaka nastavak radnog odnosa nije moguć. To je potrebno ocijeniti u svakom konkretnom slučaju (U-III-1831/2006 od 24. ožujka 2009. Ing PSP 2009/5-36. Navedeno stajalište Ustavni sud izrazio je i u odluci broj: U-III-1831/2006 od 24. ožujka 2009. objavljenoj u Narodnim novinama, br. 43/09. i U-III-3169/2006 od 21. svibnja 2009. Izv.).
4. Prema praksi Vrhovnog suda, ali i Ustavnog suda izraženoj u odlukama U-III/3169/2006 i U-III-1831/2006, sudjelovanje radnika u nezakonitoj obustavi rada opravdan je razlog za izvanredni otkaz ugovora o radu, ali pod uvje-

tom, da uz uvažavanje svih okolnosti i interesa obiju ugovornih stranaka nastavak radnog odnosa nije moguć, što je potrebno ocijeniti u svakom konkretnom slučaju (Vrhovni sud, Revr-527/13 od 9. rujna 2014. Izbor odluka VSRH, broj 2/15 str. 163 i 164.).

Pravo na zdrav život

Prema čl. 70. st. 1. i 3. Ustava, svatko ima pravo na zdrav život i svatko je dužan, u sklopu svojih ovlasti i djelatnosti, osobitu skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša. Ustavnosudska praksa:

Poslodavac je dužan radniku osigurati uvjete rada da može obavljati poslove koji su mu povjereni na siguran način, a u suprotnom odgovara za nastalu štetu³⁸ (U-III-4639/2005 od 5. listopada 2006. Izv.).

Primjena stečajnog zakona

Nakon otvaranja stečaja nad poslodavcem Stečajnim zakonom, izuzimaju se odredbe Zakona o radu kojima se pruža zaštita radnicima koji su privremeno ili trajno nesposobni za rad (U-III-2776/2006 od 15. siječnja 2009. Ing PSP 2009/5-39.).

Povratno djelovanje poslodavčevih općih akata

Prema čl. 90. st. 4. Ustava, zakoni i drugi propisi državnih tijela i tijela koja imaju javne ovlasti ne mogu³⁹ imati povratno djelovanje. Poslodavci imaju ovlast donošenja općih akata, primjerice pravilnika o radu (čl. 26. ZR-a). Međutim, ti opći akti nikada ne smiju imati povratno (retroaktivno) djelovanje. Ustavnosudska praksa:

Odluke glede prava i obveza radnika iz rada i po osnovi rada, donesene na temelju odredaba poslodavčeva Statuta i njegovih općih akata, ne smiju imati povratno (retroaktivno) djelovanje niti smiju biti donesene na štetu radnika, odnosno uz primjenu nepovoljnijeg prava za radnika, budući da je to izričito protivno članku 7.a ZR/04. – pročišćeni tekst, sada čl. 9. st. 3. ZR-a – nap. a.) – (U-III-1442/2007 od 22. travnja 2010. u vezi s odlukom Županijskog suda u Sisku, Gž-41/07 od 24. siječnja 2007. Izv.).

38 Pravnu materiju odgovornosti poslodavca za štetu nastalu radniku uređuje čl. 111. ZR-a.

39 Pravilno bi bilo reći umjesto ne mogu, ne smiju imati povratno djelovanje.

Prestanak ugovora o radu na temelju sporazuma o prestanku ugovora o radu

Piše:
**mr. sc.
Iris Gović Penić**

sutkinja
Županijskoga suda
u Zagrebu

Uvod

Jedan od načina prestanka ugovora o radu je i sporazumom poslodavca i radnika.

U praksi se rjeđe događa da radnik poslodavcu ponudi da sporazumno prestane ugovor o radu, a mnogo su češće situacije u kojima takvu ponudu poslodavac daje radniku. Najčešće se ta druga situacija događa kad poslodavac zbog radnikove povrede obveze iz radnog odnosa smatra da nastavak radnog odnosa nije moguć, a želi izbjeći moguće komplikacije kao što su pravo radnika da pred sudom osporava odluku o otkazu, obveza priznavanja radniku prava na otkazni rok ili otpremninu...

Kada druga strana ponudu prihvati, te nakon toga radnik i poslodavac zaključe sporazum o prestanku ugovora o radu u pisanom obliku, u praksi nekih većih problema nema. Međutim, kada se sporazum ne zaključi u pisanom obliku, tada nastaju problemi, jer bi sporazum prema zakonskom uređenju takvog načina prestanka ugovora o radu u pravilu trebao biti zaključen u pisanom obliku.

Kroz odluke sudova koje će u ovom radu biti prikazane može se vidjeti kako se ti problemi razrješavaju.

Sporazum kao formalni pravni posao

Prema odredbi čl. 112. Zakona o radu (Narodne novine br. 93/14, ZR), ugovor o radu prestaje, uz ostalo, i sporazumom radnika i poslodavca. Prema odredbi čl. 113. ZR-a, sporazum mora biti zaključen u pisanom obliku. Dakle, riječ je o kogentnim zakonskim odredbama prema kojima je ovaj sporazum formalni prav-

ni posao, odnosno morao bi biti zaključen u pisanom obliku da bi proizvodio valjane pravne učinke.

Za sklapanje sporazuma o prestanku ugovora o radu kao pravovaljanog pravnog posla potrebno je, kao i kod svakog drugog ugovora, da ugovaratelj ima poslovnu sposobnost koja se zahtijeva za sklapanje toga ugovora. Nema li radnik poslovnu sposobnost tada sporazum nije pravovaljan.

Navedeno potvrđuje odluka **VSRH Revr 1150/15** od 10. veljače 2015.

Isto tako, da bi se sporazum uopće mogao pobijati, potrebno je da je sporazum nastao (**VSRH Revr 593/13** od 5. studenoga 2014.)

Učinci ponude za sklapanje sporazuma o prestanku ugovora o radu

Ponuda se prema čl. 253. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine br. 35/05 i dr., ZOO), definira kao prijedlog za sklapanje ugovora učinjen određenoj osobi koji sadrži sve bitne sastojke ugovora.

Bitni sastojci tog sporazuma bili bi podaci o poslodavcu i radniku, kada će radni odnos prestati, te očitovanje iz kojega proizlazi da postoji suglasna volja da ugovor o radu prestane. Prema ZOO-u, ako su ugovorne strane nakon postignute suglasnosti o bitnim sastojcima ugovora ostavile neke sporedne točke za kasnije, ugovor se smatra sklopljenim, a sporedne točke, ako ugovaratelji ne postignu suglasnost o njima, može u povodu tužbe utvrđivati sud, vodeći računa o vođenim pregovorima, utvrđenoj praksi između ugovaratelja i običajima.

Ta je odredba potpuno primjenjiva i kod sporazuma o prestanku ugovora o radu.

U odnosu na ponudu za sporazumni prestanak ugovora o radu primjenjuje se i odredba čl. 252. ZOO-a, prema kojoj je ugovor sklopljen u trenutku kad ponuditelj primi izjavu ponuditelja da prihvaća ponudu, s tim da se smatra da je ugovor sklopljen u mjestu u kojem je ponuditelj imao svoje sjedište odnosno prebivalište u trenutku davanja ponude.

Prema odredbi čl. 259. ZOO-a, ponuda ugovora za čije sklapanje zakon zahtijeva poseban oblik obvezuje ponuditelja samo ako je učinjena u tom obliku. Dakle, s obzirom da je sporazum o prestanku ugovora o radu formalni pravni posao, i ponuda bi morala biti dana u istoj formi, morala bi biti dana u pisanom obliku.

Isto vrijedi i za prihvatanje ponude.

To potvrđuje odluka **VSRH Revr 1086/2015** od 21. listopada 2015.:

“S druge strane, a s obzirom na podredni /eventualno kumulirani/ zahtjev tužiteljice postavljen na utvrđenje da između stranaka nije sklopljen sporazum o raskidu ugovora o radu od 7. prosinca 2011., nižestupanjski sudovi su odbili ovaj zahtjev tužiteljice cijeneći da je tužiteljica potpisala zahtjev za sporazumni prestanak ugovora o radu, dok je tuženik konkludentnim radnjama ovu ponudu tužiteljice prihvatio, čime je prema iznijetom pravnom shvaćanju nižestupanjskih sudova sporazum valjan i obvezuje sudionike ovog pravnog posla.

Navedeno pravno shvaćanje nižestupanjskih sudova ne može se prihvatiti kao pravilno. Naime, prema odredbi čl. 105. Zakona o radu (Narodne novine broj 149/09, 61/11 i 82/12 – u daljnjem tekstu: ZR) sporazum o prestanku ugovora o radu mora biti zaključen u pisanom obliku. Odredba je kogentne naravi, pa tako eventualni usmeni dogovor o sporazumnom prestanku ugovora o radu ne bi obvezivao sudionike. U tom smislu propisani pisani oblik sporazuma onemogućuje i da se o sporazumu stranaka u konkretnom slučaju zaključuje na temelju njihovih konkludentnih radnji, a kako to pogrešno cijene nižestupanjski sudovi. Naime, ponudu i prihvatanje ponude za pravne poslove za koje je zakonom propisan određen oblik kao pretpostavka njihove

valjanosti uređuju odredbe čl. 259. ZOO-a. U smislu ovih odredbi, kad je određen oblik propisan za valjanost određenog pravnog posla, onda ponuda i prihvatanje ponude moraju biti učinjeni u tom obliku. Ponuda koja nije učinjena u propisanom obliku ne obvezuje ponuditelja, kao što ni neformalnim prihvaćanjem ponude (kad je ponuda i učinjena u propisanom obliku) ne nastaje ugovor.”

O prihvatanju ponude i vezanosti tim prihvatom govore odluke:

“Budući da prema odredbi čl. 252. st. 1. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, broj 35/05 i 41/08 – dalje: ZOO), koji se ovdje primjenjuje na temelju odredbe čl. 10. ZR-a, sporazum nastaje kada ponuditelj sporazuma primi izjavu ponuđenog da prihvaća ponudu, a uvjetu pisanog oblika sporazuma je udovoljeno i ako je sporazum ponuđen i prihvaćen u pisanom obliku, u konkretnom slučaju je nastao sporazum predložen u pisanoj molbi tužiteljice – prihvaćenoj po tuženoj pisanoj odlukom o prestanku ugovora o radu, i to jer je tužiteljica primila odluku tužene o prihvatanju njene molbe – a sporazum da bi bio valjan ne mora biti sačinjen u jednoj ispravi.”

VSRH Revr 620/09 od 4. studenoga 2009.

“Međutim, u konkretnom slučaju tužitelj je podnio tuženiku pisani zahtjev za prestanak radnog odnosa s prijedlogom prestanka ugovora o radu s danom 28. veljače 2010., koji zahtjev je tuženik svojom odlukom i prihvatio, čime su, a kako to ispravno cijene nižestupanjski sudovi, ispunjene pretpostavke iz odredbe čl. 104. t. 4. u svezi s odredbom čl. 105. ZR-a u kojima je ugovor o radu prestao sporazumom radnika i poslodavca i to 28. veljače 2010. shodno suglasno u pisanom obliku izraženoj volji ugovornih strana.

Naime, sam sporazum ne mora biti u obliku jednog dokumenta potpisanog od obje ugovorne strane.

U okolnostima kada radnik dostavi pisanu ponudu poslodavcu u kojoj predlaže sporazumni prestanak radnog odnosa, a poslodavac istu prihvati donošenjem odluke koju odmah dostavi radniku, tada je u smislu odredbe čl. 252. st. 1. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine broj 35/05, 41/08 i 125/11) sklopljen ugovor o sporazumnom prestanku radnog odnosa.”

VSRH Revr 1736/11 od 2. srpnja 2014.

“Pojam pisanog oblika pravnog posla ne znači nužno da je pravni posao napisan i potpisan u jednoj ispravi. Dovoljno je da jedna strana uputi drugoj strani potpisani prijedlog sporazuma u pisanom obliku, a druga strana u pisanom obliku prihvati prijedlog. Tužitelj je predao upravi tuženika molbu za sporazumni prestanak ugovora o radu koju je osobno potpisao 5. travnja 2005. godine, a tuženik je prihvatio molbu i u pisanom obliku odlučio o prestanku tužiteljevog ugovora o radu sklopljenog na neodređeno vrijeme 1. listopada 1984. Time su radnik i poslodavac kao stranke ugovornog odnosa izrazile suglasnu volju za prestanak radnog odnosa i to baš u obliku propisanom odredbom čl. 104. ZR-a.”

VSRH Revr 1277/13 od 16. rujna 2014.

Konvalidacija usmenog (neformalnog) sporazuma o prestanku ugovora o radu

Prethodno je već istaknuto da sporazum o prestanku ugovora o radu mora biti zaključen u pisanom obliku. Dakle, riječ je o kogentnim zakonskim odredbama prema kojima je taj sporazum formalni pravni posao, odnosno morao bi biti zaključen u pisanom obliku da bi proizvodio valjane pravne učinke.

Ipak, i kada nema pisane forme sporazuma o prestanku ugovora o radu, do prestanka ugovora o radu ipak može doći. Naime, u praksi se događa da sporazum ne bude zaključen u pisanom obliku, a da se smatra da je ugovor o radu ipak prestao.

Takvi prestanci prihvaćeni su i u sudskoj praksi, i to supsidijarnom primjenom odredaba ZOO-a. Konkretno čl. 294. ZOO-a, prema kojemu ugovor za čije se sklapanje zahtijeva pisani oblik smatra se valjanim iako nije sklopljen u tom obliku ako su ugovorne strane ispunile, u cijelosti ili u pretežitom dijelu, obveze koje iz njega nastaju, osim ako iz cilja radi kojega je oblik propisan očito ne proizlazi što drugo. Dakle, ako je usmeni sporazum o prestanku ugovora o radu pretežnim dijelom ili u cijelosti ispunjen, tada sporazum postaje pravno valjan: *“S obzirom na konkretne okolnosti, a posebno imajući na umu činjenicu da ugovorne strane nisu izvršavale prava i obveze iz radnog odnosa od 25. listopada 1998. – kroz vremensko razdoblje 17 mjeseci, a za koje razdoblje se predmet-*

nom tužbom zahtijeva isplata plaće, na odgovarajući način se može primijeniti odredba iz čl. 73. ZOO-a o konvalidaciji sporazuma koji nije sklopljen u propisanom obliku, pri čemu treba reći da odredba čl. 6. ZR-a upućuje na primjenu općih propisa obveznog prava na ugovor o radu. Stranke su izvršile u cijelosti sporazum o prestanku radnog odnosa (koji nije zaključen u pisanom obliku, ali je njegovo postojanje očito jer proizlazi iz ponašanja – konkludentnih radnji – kako tuženika kao poslodavca, tako i tužitelja kao radnika), jer su se u spornom razdoblju, odnosno do podnošenja predmetne tužbe, ponašale kao da između njih i ne postoji radni odnos (tako i ovaj sud u Revr-652/2007-2 od 15. studenoga 2007.).”

VSRH Revr 1239/13 od 22. listopada 2014.

Nepostizanje sporazuma odnosno neizvršavanje sporazuma

Suprotno od situacije kada je sporazum o prestanku ugovora o radu postignut i izvršen, onda kada sporazum ili nije postignut i/ili nije izvršen, nisu ispunjene pretpostavke za prethodno opisanu konvalidaciju.

Posljedice ponude na tijek radnog odnosa

Iz svega prethodno izloženoga proizlazi da sporazum radnika i poslodavca o prestanku ugovora o radu u pravilu mora biti u pisanom obliku. Međutim, ako sporazum i ne bude u takvom obliku, ako su se radnik i poslodavac sporazumjeli oko prestanka ugovora o radu i ako je sporazum u cijelosti ili pretežitom dijelu ispunjen, tada usmeni ugovor postaje pravno valjan (konvalidira).

No, ako usmeni sporazum nije postignut ili ako nisu ispunjene pretpostavke za konvalidaciju, npr. zbog toga jer jedna od stranaka sporazuma ne ispunjava usmeni sporazum (radnik dolazi na posao i inzistira na tome da radi, poslodavac poziva radnika da se vrati na posao i ne odjavljuje ga i sl.), tada treba smatrati da sporazum nije postignut i izvršen odnosno da radni odnos i dalje traje.

Vezano uz takve situacije, posebno je važno znati da ako radnik ponudi poslodavcu sporazumni prestanak ugovora o radu, poslodavac bi se o tome trebao (izričito ili konkludentno) izjasniti, a do izjašnjenja, ako nešto drugo ne proizlazi iz okolnosti slučaja, radnik je dužan

izvršavati obveze iz radnog odnosa.

Točnije, radnik nema pravo samoinicijativno prestati izvršavati svoje obveze u očekivanju odgovora poslodavca.

On bi to mogao učiniti samo ako iz okolnosti slučaja proizlazi da ga je poslodavac na to ovlastio ili da ga je onemogućio u izvršavanju obveza iz radnog odnosa.

Isto vrijedi i u postupku izvršenja sudske odluke kojom je utvrđeno da otkaz nije dopušten. Naime, ako je nakon sudskog utvrđenja nedopuštenosti otkaza ugovora o radu u tijeku postupak vraćanja na posao, a radnik je poslodavcu dao ponudu za zaključenje sporazuma o prestanku ugovora o radu, pozivu poslodavca da se vrati na posao radnik je dužan odazvati se. Izostanak s posla u tom se slučaju treba smatrati neopravdanim.

Nadalje, ako je u tijeku ovrha radi vraćanja na posao i poslodavac u tom postupku pozove radnika da započne s radom, a radnik ponudi zaključenje sporazuma o prestanku ugovora o radu, radnik je i tada dužan odazvati se pozivu poslodavca da započne sa radom.

Ne odazove li se radnik pozivu u bilo kojem od navedenih slučajeva, poslodavac ima razlog za izvanredni otkaz ugovora o radu. To se može iščitati i iz odluke **VSRH Revr 930/13** od 23. travnja 2014.:

“Tijekom ovršnog postupka pravomoćno je utvrđeno da je ovršni postupak pravomoćno dovršen, što znači da je tuženik vratio tužitelja na rad, pa sama činjenica da tužitelj nije potpisao ugovor o radu ne utječe na postojanje ugovora o radu, to tim više što je tuženik kao poslodavac smatrao da je tužitelj kod njega u radnom odnosu.

U protivnom došlo bi se u situaciju da iako sud u ovršnom postupku pravomoćno utvrđuje da je tuženik ispunio svoju obvezu i vratio tužitelja natrag na rad, te da je ovrha dovršena, da tužitelj svojim postupcima u nedogled tvrdi da ga tuženik nije vratio na odgovarajuće radno mjesto.

Upravo radi toga tužitelj je imao pravo pobijati ponuđeni ugovor o radu, no kako je isti u ovrsi vraćen na rad, isti je bio dužan doći na posao i raditi poslove koje mu poslodavac da za raditi u skladu s ponuđenim ugovorom o radu. Kod toga nije pravo radnika da bude vraćen na

radno mjesto koje on smatra za sebe najprihvatljivijim, već suprotno tome pravo izbora radnog mjesta na koje će se vratiti radnik pripada poslodavcu, uz uvjet da to radno mjesto odgovara radnikovu radnom iskustvu, stručnoj spremi i radnim sposobnostima.

Ukoliko je tužitelj smatrao da je ponuđeni ugovor o radu nezakonit, nedopušten odnosno ništav, isti je imao mogućnost u posebnoj parnici pobijati zakonitost ponuđenog ugovora o radu, ali je za to vrijeme bio dužan ispunjavati svoje obveze iz ponuđenog ugovora o radu, a to je obavljati posao kod poslodavca.

Kako tužitelj nije došao na posao u razdoblju od 25. rujna 2002. do 10. listopada 2002., niti je svoj izostanak opravdao, to je pravilan zaključak nižestupanijskih sudova da je tuženik opravdano dao tuženiku izvanredni otkaz upravo zbog činjenice da je isti neopravdano izostao s posla u smislu odredbe čl. 107. ZR-a.”

Ono što je pri utvrđivanju prava i obveza stranaka ugovora o radu odlučno jest da je poslodavac na jasan i nedvosmislen način izrazio svoju volju i da je omogućio radniku da radi, a radnik svojom voljom nije izvršio svoju obvezu.

Međutim, ako nije potpuno jasno je li poslodavac samo razmatrao ponudu odnosno dao ponudu radniku bez očekivanja ili traženja od radnika da radi odnosno omogućavanja radniku da radi na poslovima svog radnog mjesta, ili ako je radniku dao rok za očitovanje bez traženja da u tom roku obavlja poslove svog radnog mjesta, tada situaciju treba tumačiti u korist radnika i ne bi bilo govora o neopravdanom izostanku s posla.

Otkaz ugovora o radu nakon postignutog sporazuma o prestanku ugovora o radu

Sve dok radni odnos ne prestane, i poslodavac i radnik imaju pravo otkazati ugovor o radu. Tako, npr. poslodavac može tijekom otkaznog roka donijeti odluku o izvanrednom otkazu ugovora o radu.

Isto je i s ugovorom o radu nakon što je sklopljen sporazum o prestanku ugovora o radu kod kojega datum prestanka još nije nastupio. Naime, i poslodavac i radnik mogu ugovor o radu otkazati bilo redovitim bilo izvanrednim otkazom sve dok ugovor o radu na temelju

sporazuma stranaka konačno ne prestane. Može je i nakon otkaza ugovora o radu tijekom otkaznog roka sklopiti sporazum o prestanku ugovora o radu. U tom slučaju osnova prestanka ugovora o radu nije otkaz nego sporazum, pa radniku pripadaju prava koja mu inače pripadaju kod sporazumnog prestanka ugovora o radu, a ne ona koja mu pripadaju kod otkaza. Prema sudskoj praksi, ako o tome u sporazumu nije ništa posebno rečeno, smatra se da je sklapanjem sporazuma odluka o otkazu ugovora o radu prešutno stavljena izvan snage (VSRH Revr 2876/98 od 27. lipnja 2002.).

Da je dopušteno da datum prestanka ugovora o radu bude različit od dana sklapanja sporazuma potvrđuje odluka VSRH Revr 884/2013 od 16. travnja 2014.

O dopuštenosti sklapanja sporazuma nakon otkaza govore i odluke ŽS Bjelovar Gž 1367/13 od 13. lipnja 2013., VSRH Revr 619/05 od 24. siječnja 2006.

Poništenje sporazuma zbog mane volje

Nakon što se sporazum o prestanku ugovora o radu potpiše, nerijetko se događa da radnici smatraju da su pri potpisivanju sporazuma postojale mane volje. Najčešće smatraju da je postojala prijetnja ili zabluda.

Pri tome je važno imati u vidu da pravo zahtijevati poništaj pobojnog ugovora prestaje istekom roka od jedne godine od saznanja za razlog poboynosti, odnosno od prestanka prisile, a to pravo u svakom slučaju prestaje istekom roka od tri godine od dana sklapanja ugovora. To se ističe iz razloga što se zahtjevi u praksi znaju postaviti nakon isteka navedenih rokova. Vrhovni sud Republike Hrvatske izrazio je stajalište da je istekom tih rokova došlo do prešutne konvalidacije – o propuštanju zahtjeva za poništenje u za to zakonom predviđenom prekluzivnom roku na koji sud pazi po službenoj dužnosti¹.

Nadalje, treba imati u vidu i to da kada se stranaka sporazuma tijekom nekog radnog spora odluči tražiti (i) poništaj sporazuma o prestanku ugovora o radu, za ocjenu prekluzije prava na poništaj relevantan je dan kada se takav zahtjev postavi, a ne dan pokretanja tog spora. Npr. ako radnik pokrene spor radi utvrđenja

nedopuštenosti otkaza, a tijekom spora postavi i zahtjev za poništenje sporazuma o prestanku ugovora o radu, za prekluziju je odlučan dan postavljanja zahtjeva za poništenje, a ne dan podnošenja tužbe za utvrđenje nedopuštenosti otkaza.

Prema ZOO-u koji se u odnosu na poništenje supsidijarno primjenjuje u ovoj vrsti radnog spora, prijetnja postoji kada je ugovorna strana ili netko treći nedopuštenom prijetnjom izazvao opravdani strah kod druge strane tako da je ona zbog toga sklopila ugovor. U tom slučaju druga strana može zahtijevati da se ugovor poništi.

Strah se smatra opravdanim ako se iz okolnosti vidi da je ozbiljnom opasnošću ugrožen život, tijelo ili drugo značajno dobro ugovorne strane ili treće osobe.

S druge strane, ugovor sklopljen uporabom sile prema ugovornoj strani ništetan je. Dakle, ne pobojan već ništetan, pa je takav zahtjev potrebno i postaviti, jer će u suprotnom tužbeni zahtjev biti odbijen.

Zabluda je bitna ako se odnosi na objekt ugovora, bitna svojstva objekta ugovora, na osobu s kojom se sklapa ugovor ako se sklapa s obzirom na tu osobu, a i na okolnosti koje se po običajima u prometu ili po namjeri strana smatraju odlučnim, a strana koja je u zabludi ne bi inače sklopila takav ugovor.

Osim prijetnje i zablude, u praksi se sporazum pobija i zbog prijevara. Prijevara postoji kada jedna strana izazove zabludu kod druge strane, ili je održava u zabludi u namjeri da je time navede na sklapanje ugovora. I tada druga strana može zahtijevati poništaj ugovora, pa i onda kad zabluda nije bitna. O tome govore odluke VSRH Revr 1449/15 od 12. travnja 2016., VSRH Revr 277/2015 od 22. rujna 2015., VSRH Revr 995/2014 od 13. svibnja 2015.

Nesporazum o pravnoj naravi sporazuma kao razlog pravne nevaljanosti sporazuma

Prema odredbi čl. 282. ZOO-a, kad strane vjeruju da su suglasne, a ustvari među njima postoji nesporazum o pravnoj naravi ugovora ili o kojem bitnom sastojku ugovora, ugovor ne nastaje.

S obzirom na takav sadržaj zakonske odred-

¹ Revr 253/06 od 9. svibnja 2006.

be, kada među strankama postoji nesporazum te se smatra da je pravni posao nepostojeći u odnosu na takav ugovor ne može tražiti da se utvrdi ništetnim (sjednica Građanskog odjela Vrhovnog suda RH od 14. studenoga 2013., **Su-IV-127/13**). To za posljedicu ima odbijanje tužbenog zahtjeva koji glasi na utvrđenje ništetnosti sporazuma.

U praksi se radnici pozivaju na to da je pri sklapanju sporazuma o prestanku ugovora o radu postojao nesporazum, ali rijetko kad se utvrdi da je nesporazuma bilo.

O takvoj situaciji govori i odluka **VSRH Revr 1873/2012** od 26. studenoga 2013.

Zaključak

Sporazum o prestanku ugovora o radu sklopljen u usmenom obliku valjan je ako su radnik i poslodavac ispunili, u cijelosti ili u pretežitom

dijelu, obveze koje iz tog sporazuma nastaju.

Dakle, ako je poslodavac izvršio odjavu radnika kod nadležnih službi, vratio odnosno dao radniku sve isprave koje mu je dužan vratiti odnosno dati, ako se radnik ponaša kao da više ne radi kod tog poslodavca, tada su ispunjene pretpostavke za zaključak da je sporazum o prestanku ugovora o radu konvalidirao.

Dogodi li se da se radnik naknadno predomisli i insistira na utvrđenju postojanja radnog odnosa, on sa svojim zahtjevom ne može uspjeti. Potpisani sporazum može se poništavati zbog mana volje, ali samo u rokovima propisanim ZOO-om.

No, kada radnik smatra da je postojao nesporazum prilikom sklapanja sporazuma, tužbenim zahtjevom treba tražiti utvrđenje da ugovor nije nastao.

Dani hrvatskog insolventijskog i ovršnog prava

Zagreb, 25. i 26. siječnja 2018.

Hotel Westin

Područje insolventijskog i ovršnog prava u Republici Hrvatskoj posljednjih mjeseci vrlo je aktivno osobito u smislu novosti u zakonodavstvu. Naime, nedavno su izmijenjeni i dopunjeni Ovršni zakon i Stečajni zakon, a posebno je aktualna i primjena Zakona o postupku izvanredne uprave u trgovačkim društvima od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku.

Na dvodnevnom savjetovanju navedene aktualne teme predstaviti će Vam ugledni pravni stručnjaci i iskusni praktičari.

Prijavite se!

<http://savjetovanje.iusinfo.hr/>

IUS SOFTWARE d. o. o.

Tel. 01 5999 918

Fax. 01 5999 919

e-mail: savjetovanje@iusinfo.hr

Kolokacije u jeziku prava

Kroni kapitalizam ili ruka ruku mi je

Piše:

Ivana Bendow
prof.

Znate li što je klijentelizam? Naravno da znate. A znate li kako se na engleskom kaže klijentelizam? Ako ne znate, ne pokušavajte skovati riječ – a *client* jest klijent, ali iz toga ne slijedi da je klijentelizam *clientelism*. Nemojte ni posegnuti za Velikim hrvatsko-engleskim rječnikom Željka Bujasa – klijentelizam u njemu nećete naći, nije uvršten. Riječ nije uvrštena ni u Rječnik hrvatskoga jezika (također veliki) u izdanju Leksikografskog zavoda i Školske knjige. Pa ipak, neuvrštena riječ (dakako, ne riječ, nego njome označena pojava) obilježila je hrvatski kapitalizam proteklih četvrt stoljeća, o čemu obilato slušamo ovih dana. A sada mi dozvolite da se poigram reklamnim stilom i tonom: samo za čitatelje Odvjetnika i samo na ovome mjestu – engleska riječ za klijentelizam je *cronyism*.

Riječ *crony* je kolokvijalizam i odgovara našemu: pajdaš, kompanjon, kompa (na engleskom se još kaže i *chum*, kao u pjesmi Lize Minnelli, *life is a cabaret, old chum*). Riječ nije novijeg porijekla, ali jest novijeg porijekla kolokacija *crony capitalism*, koju suvremeni američki ekonomist Paul Krugman nije izmislio i uveo u jezik, ali joj je svakako dao vjetar u leđa snagom svojega autoriteta i svojih čestih istupa u javnosti. Ovako je u siječnju 2002. godine u utjecajnim novinama *The New York Times* pisao Paul Krugman: "Prije četiri godine, dok se Azija borila s ekonomskom krizom, mnogi su promatrači za krizu okrivljavali tzv. 'pajdaški kapitalizam'. Bogati gospodarstvenici u Aziji nisu se osobito trudili reći investitorima istinu o svojoj aktivni, pasivi i svojoj dobiti; bili su zaštićeni velom nedodirljivosti proizašlom iz njihovih poli-

tičkih veza. Tek kada je izbila kriza, tek tada se krenulo izbliza ispitivati njihova poduzeća, koja su ubrzo propala." Iz Krugmanovog opisa azijskog pajdaškog (klijentelističkog) kapitalizma valja naglasiti izraze "nisu se trudili investitorima reći istinu" (*didn't bother to tell investors the truth*) i "aura nedodirljivosti proizašla iz njihovih političkih veza" (*the aura of invincibility that came from their political connections*). U nastavku teksta Krugman pita čitatelje zvuči li im opis azijskih prilika poznato ("*Does this sound familiar?*"). To retoričko pitanje samo je uvod u opis američkih prilika usporedivih s onima u Aziji, pa u tekstu koji slijedi autor opisuje spregu koja je dovela do kraha Enrona. Doznajemo, uz ostalo, da klijentelistički kapitalizam ne samo da nije izmišljen u Aziji i da vjerno opisuje i američke prilike u vrijeme predsjednika W. H. Busha, nego se nastavlja i za mandata njegovog nasljednika. Doznajemo, primjerice, da je predizbornu kampanju predsjednika Billa Clintona najvećim dijelom financiralo trgovačko društvo *Chiquita bananas*. Uzvratajući uslugu, piše dalje američki profesor ekonomije, "vlada predsjednika Clintona dovela nas je u ime *Chiquita banana* na rub trgovinskog rata" (*the Clinton administration took us to the edge of a trade war on behalf of Chiquita bananas*).

Uzvratanje usluga ključno je obilježje klijentelizma. Ti ćeš financirati moju predizbornu kampanju (čime postaješ moj "klijent", tj. dugujem ti uslugu), a ja ću progurati zakon koji će ti osigurati monopolistički položaj na tržištu. Ili: ja ću zaposliti tvoju kćer, a ti ćeš mi osigurati državne poticaje. Ja tebi, ti meni.

O autorici:

Ivana Bendow, profesorica engleskog jezika, autorica je dvaju rječnika u nakladi Školske knjige. Pisanje (novinarstvo i esejistiku) studirala je na *University of Massachusetts* u Sjedinjenim Američkim Državama. Podučava pravnički engleski jezik, prevodi stručne tekstove i sastavlja hrvatsko-engleski pravni rječnik.

Ruka ruku mije. U klijentelističkom kapitalizmu uzajamno se miju politička i gospodarska ruka. Znamo da različiti jezici najčešće pribjegavaju različitim jezičnim figurama, pa se tako na engleskom ne miju ruke, nego se češkaju leđa. *You scratch my back, I'll scratch yours.* O uzajamnom "mijenju ruku" (*back-scratching*) između politike i gospodarstva često čitamo na stranicama časopisa *The Economist*. Dakako, pojava je raširena i u drugim područjima ljudske djelatnosti.

U tekstu jednog hrvatskog profesora ekonomije objavljenom nedavno u jednom domaćem časopisu čitam doslovno sljedeće: "Prvo, valja se latiti uklanjanja osnovnog obilježja 'kroni' kapitalizma (ponavljam stoti put, ovaj naziv, koji ne postoji na 'ispravnom' hrvatskom, uveo je 1980-ih Paul Krugman u vezi s azijskom krizom i on je postao prihvaćen i široko korišten pojam, zašto ga nazivati drugim nejasnim lokalizmom?), ...kosturi koji izlaze iz ormara kao

nove činjenice u vezi s poslovanjem Agrokora ukazuju na to u kojoj je mjeri u Hrvatskoj doista bio na djelu 'kroni' kapitalizam." Završen citat.

Kroni kapitalizam? Naziv koji ne postoji na "ispravnom" hrvatskom? Zašto ga nazivati drugim nejasnim lokalizmom? Nejasnim lokalizmom? A što je govorniku hrvatskoga jezika "kroni kapitalizam" – jasan univerzalizam? *Oooops!* Ako je tako, onda se ja moram hitro ispričati čitateljima *Odvjetnika*. Evo, ispričavam se. Ako baš inzistirate na sintagmi kroni kapitalizam, koju ste mogli čuti i na Hrvatskom radiju, može i tako. Jezik je otvoren sustav i nije mu strano jezično posuđivanje (*linguistic borrowing*). Podsjećam vas, međutim, da načelo ekonomičnosti vrijedi i u jeziku, pa ako već poznajemo riječi klijentelizam i klijentelistički, čemu posuđivati nove? Kolokacije koje slijede izdvojila sam iz nekoliko izlaganja Paula Krugmana na temu suvremenog kapitalizma.

klijentelistički kapitalizam crony capitalism

okriviti klijentelistički kapitalizam to blame crony capitalism

prokazati klijentelistički kapitalizam to raise the lid on crony capitalism (doslovno: dignuti poklopac)

teško da je klijentelizam novost u Americi cronyism is hardly novel in America

jedan od najvećih donatora za kampanju a major campaign contributor

sve veći politički utjecaj putem donacija za predizbornu kampanju growing political influence via election campaign contributions

nenaklonost sindikatima u zakonu o radu, pristranost protiv sindikata the anti-union bias of labor law

zloupotreba povlaštenih informacija insider trading

sprječiti zloupotrebu povlaštenih informacija to deter insider trading

postupno napuštanje antikartelnih zakona a gradual turn away from antitrust laws

najeklatantniji sukobi interesa the most blatant conflicts of interest

prije nego što je Enron posrnuo before Enron hit the skids (doslovno: prije nego što se poskliznuo)

biti doveden na rub trgovinskog rata to be brought to the edge of a trade war

boriti se s ekonomskom krizom to struggle with an economic crisis

na prvi pogled, naizgled on the face of it
stvarna priča je daleko veća the real story is much bigger

zakahava se veliki skandal there is a major scandal brewing

to naprosto smrdi do neba it just stinks to high heaven

rastuća nejednakost a rising inequality

državni poticaji state subsidies

načelo ekonomičnosti the economy principle, the principle of efficiency

Iz pravne jezične prakse 2

Piše:

.....
izv. prof. dr. sc.
Marko Alerić

Svakodnevno smo u situacijama u kojima, dijelom i zbog obilježja pisanoga teksta, neki sadržaj trebamo oblikovati u duži ili kraći pisani tekst. Dojam je da se u današnje vrijeme piše više nego u prijašnja vremena, ali da su tekstovi često napisani nemarno, brzopletu, i bez provjere teksta s obzirom na to je li razumljiv (oblikovan tako da primatelj razumije svaku riječ i rečenicu u tekstu, kao i tekst u cjelini), pravilan (oblikovan u skladu s normom hrvatskoga standardnog jezika) i jasan (nedvojen, jednoznačan).

U svim područjima ljudskoga djelovanja trebala bi postojati svijest o potrebi i važnosti razumljivog, pravilnog i jasnog sporazumijevanja. Ne bi trebalo posebno isticati da to osobito vrijedi za jezik koji se u govorenom i/ili pisanom obliku javlja u pravnoj teoriji i praksi. Zato ovdje nastavljamo s primjerima rečenica iz pravne prakse u kojima se nalaze dijelovi koji nisu razumljivi, pravilni i/ili jasni. Cilj je upozoriti na odstupanja (pogreške) i pridonijeti razvijanju vještine pisanja.

Razlog toga leži u činjenici što sudovi zaprimaju sve više tužbi.

U rečenici treba izostaviti glagol 'ležati', odnosno izraz 'ležati u činjenici'. Umjesto glagola 'ležati' treba upotrijebiti odgovarajući oblik glagola 'biti'.

Pravilno: ***Razlog je u tome što sudovi zaprimaju sve više tužbi; Razlog za to je (jest) u činjenici što sudovi zaprimaju sve više tužbi.***

Kao našeg dugogodišnjeg klijenta ovim Vas putem obavještavamo da će Vam naše usluge, novosti i ostalo biti dostupni i na našoj mrežnoj stranici.

U rečenici je suvišan izraz 'ovim putem'. Naime posve je jasno da klijenta obavještavamo onim načinom (putem) kojim ga obavještavamo (elektroničkim pismom), a ne nekim drugim. Primatelj pisma zna da je obaviješten tim, a ne nekim drugim načinom.

Pravilno: ***Kao našeg dugogodišnjeg klijenta obavještavamo Vas da će Vam naše usluge, novosti i ostalo biti dostupni i na našoj mrežnoj stranici.***

Što se tiče ***mogućnosti korištenja gore navedenih pogodnosti od strane članova Vaše obitelji obavještavamo Vas da...***

U rečenici je suvišan prilog 'gore' jer izraz 'navedenih pogodnosti' podrazumijeva da su pogodnosti već navedene i da su u prostornom smislu prije onoga što primatelj u tom trenutku čita. Suvišan je i nepravilan izraz 'od strane'. Treba nastojati da ono što govorimo i pišemo bude oblikovano ekonomično, bez suvišnih riječi i izraza, jer oni mogu zbunjivati primatelja.

Pravilno: ***Što se tiče mogućnosti korištenja navedenih pogodnosti članova Vaše obitelji obavještavamo Vas da...***

Uprkos uvjeravanja naših stručnjaka prijedlog nije odobren.

Prijedlog 'uprkos' nije u pravilnom obliku. Pravilan oblik ima prijedlog 'usprkos'. Uz prijedlog 'usprkos' imenica treba biti u dativu. To znači da imenica 'uvjeravanja', koja je u genitivu, u rečenici pravilno treba glasiti 'uvjeravanju'.

Pravilno: ***Usprkos uvjeravanju naših stručnjaka prijedlog nije odobren.***

Unatoč zakonske obveze...

Prijedlog 'unatoč' dolazi uz riječi koje su u dativu, a riječi 'zakonske obveze' su u genitivu.

Pravilno: ***Unatoč zakonskoj obvezi...***

Na žalost, ne možemo ispuniti Vaš zahtjev iz razloga toga što je ugovorom utvrđeni rok istekao.

Umjesto nepravilnog 'iz razloga toga' trebalo je upotrijebiti izraz 'zbog toga što' ili 'zato što' ili 'jer'.

Pravilno: ***Na žalost, ne možemo ispuniti Vaš zahtjev zbog toga što (zato što, jer) je ugovorom utvrđeni rok istekao.***

Ako ćete prihvatiti naše uvjete, pristupit ćemo sklapanju ugovora.

U rečenici je dva puta upotrijebljeno glagolsko vrijeme futur I. kojim se označava radnja koja će

O autoru

Izv. prof. dr. sc. Marko Alerić diplomirao je na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a zatim magistrirao i doktorirao. Na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu zaposlen je kao profesor. Stalni je stručni suradnik Radio Sljemena u emisiji "Hrvatski naš svagdašnji". Suautor je knjige "Hrvatski u upotrebi".

se dogoditi/događati (u budućnosti). Međutim, iz sadržaja rečenice proizlazi da je jedan dio rečenice uvjet da bi se drugi dio rečenice ostvario. To znači da jedno buduće vrijeme u rečenici treba biti različito od drugog, odnosno da uz futura I. treba upotrijebiti futur II. ili prezent.

Pravilno: ***Ako budete prihvatili (prihvatite) naše uvjete, pristupit ćemo sklapanju ugovora.***

Takvo svojstvo prava na zemlju vidljivo je u poreskom sustavu.

Pridjev 'poreski' u hrvatskom jeziku nije pravilan. Od imenice 'porez' pravilan oblik pridjeva glasi 'porezni, porezna, porezno'.

Pravilno: ***Takvo svojstvo prava na zemlju vidljivo je u poreznom sustavu.***

Stvaranje za državu znači sticanje putem porezne politike.

Glagol *sticanje* (*sticati*) pravilno treba glasiti *stjecanje* (*stjecati*).

Pravilno: ***Stvaranje za državu znači stjecanje putem porezne politike.***

To je područje naknade vanugovorne štete.

Pridjev 'vanugovorni', slično kao i pridjevi 'vanstatutarni', 'vanzakonski', u hrvatskome jeziku nisu pravilni. Pravilni su oblici pridjeva 'izvanugovorni', 'izvanstatutarni', 'izvanzakonski'.

Pravilno: ***To je područje naknade izvanugovorne štete.***

Pokretnine i druga ovlaštenja imovinske sadržine...

Imenica 'sadržina' nije riječ hrvatskoga jezika. Značenjem odgovara hrvatskoj riječi 'sadržaj'.

Pravilno: ***Pokretnine i druga ovlaštenja imovinskog sadržaja...***

... dužnost je da šteta bude nadoknađena ukoliko počinitelj kaznenog djela ne bude pronađen...

Veznik 'ukoliko' pravilno može biti upotrijebljen samo u poredbenim rečenicama, zajedno s prilogom 'utoliko'. Tada mu je značenje da je ono što se iznosi glavnom rečenicom razmjerno onome što se iznosi zavisnom rečenicom. Ako u rečenici nema veznika 'utoliko', onda nije pravilno upotrijebiti ni veznik 'ukoliko'. Umjesto veznika 'ukoliko' pravilno treba upotrijebiti veznik 'ako'.

Pravilno: ***... dužnost je da šteta bude nadoknađena ako počinitelj kaznenog djela ne bude pronađen...***

Pitanje može biti osnovano, ali u svjetskim razmjerima ono gubi na važnosti.

Pridjev 'osnovan' znači 'koji je utemeljen, koji ima osnovu' pa je u rečenici pravilno upotrijebljen. Umjesto pridjeva 'osnovano' također bi bilo pravilno upotrijebiti pridjev 'utemeljeno'.

U pravnom jeziku pridjev 'osnovan, osnovana, osnovano' znači 'koji se temelji na dokazima, koji je opravdan' pa, npr. sumnja može biti *osnovana* ili *neosnovana*.

Prijedlog kojeg sam Vam poslala u potpunosti je u skladu sa zakonskim odredbama.

Odnosna zamjenica 'koji' u akuzativu jd., ako označava neživo, pravilno treba imati oblik koji je jednak obliku nominativa jd. (*koji*), a ako označava živo, obliku koji je jednak obliku genitiva jd. (*kojeg*). Imenica 'prijedlog' ne označava 'živo' pa zamjenica 'koji' u akuzativu treba imati oblik 'koji'.

Pravilno: ***Prijedlog koji sam Vam poslala u potpunosti je u skladu sa zakonskim odredbama.***

Oglasiti koga krivim (nevinim) u sudskom postupku.

Glagol 'oglasiti' znači 'objaviti javnosti, najaviti', a glagol 'proglasiti' znači javno, službeno označiti koga krivim, nedužnim i sl. Prema tome je u rečenici pravilno upotrijebiti samo glagol 'proglasiti'. Naravno, nakon što je tko proglašen krivim (nevinim), to se može i javno oglasiti, tj. objaviti.

Ako bi to učinio, radio bi u korist vlastite štete.

Izraz 'u korist vlastite štete' posve je izvan obzora očekivanja i zbunjuje primatelja. Ne očekujemo da bi ono što bi netko činio kako bi postigao neku korist za njega bilo štetno.

Pravilno: ***Ako bi to učinio, radio bi na vlastitu štetu.***

Javnosti je sve postalo jasno tek obznanjivanjem teksta...

Značenje glagola 'obznaniti' u hrvatskom jeziku imaju glagoli 'objaviti, razglasiti'.

Javnosti je sve postalo jasno tek objavom (objavlivanjem) teksta...

Dana 26. listopada 2017. godine pred dopredsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

**HERMINA
BARAKOVIĆ
KNEŽEVIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

DAVOR BARTOLAC
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u KARLOVCU.

**MARIJA
BARTOLUCI**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**SLAVICA BEZIĆ
FADIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZADRU.

MARIN BRALA
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**TAMARA
BRBOROVIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ILINA CENOV
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

NIKA ČOGURIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

SANDRA GRGURIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u TROGIRU.

DOMAGOJ ILIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**JELENA
KARAMOVIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVA KOVAČEV
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u OSIJEKU.

**ĐINA LUKAC
NOVAKOVIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ANA MIKULIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

IGOR POLJANIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
16. listopada
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

FRANCISKA RANDELOVIĆ
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 16. listopada
 2017. godine, sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

MIRNA ŠKERL
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 16. listopada
 2017. godine, sa
 sjedištem ureda
 u RIJECI.

ANDREJA ŠTEFAN
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 16. listopada
 2017. godine, sa
 sjedištem ureda
 u ČAKOVCU.

MARKO TOMIĆ
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 16. listopada
 2017. godine, sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

DANIJELO TRUBIĆ
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 16. listopada
 2017. godine, sa
 sjedištem ureda
 u VARAŽDINU.

JOSIP VALIĆ
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 16. listopada
 2017. godine, sa
 sjedištem ureda
 u PULI.

MARIJA VUJASIN
 Odbren upis
 na sjednici
 Izvršnog odbora
 16. listopada
 2017. godine, sa
 sjedištem ureda
 u ZAGREBU.

*Dopredsjednik HOK-a
 Mladen Klasić
 s novim članovima*

**Dana 15. studenoga 2017. godine pred predsjednikom
Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:**

BOJAN BACINGER
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u VARAŽDINU.

**IVANA BILIĆ
VRCELJ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MAJA ČURIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u DRNIŠU.

SANJA DELAČ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVAN FRAS
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**MORANA
GLOWATZKY
DUKIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**MATEJA
HORVATIČEK**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

IVANA KIKEREC
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ANTONIO MIHOCI
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u GAREŠNICI.

DENIS MIŠIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**DOLORES
RADOVANOVIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

ANA SROK LOPAR
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine, sa
sjedištem ureda
u RIJEČI.

**ALEKSANDRA
VAREŠKIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
6. studenog
2017. godine,
sa sjedištem
ureda u VELIKOJ
GORICI.

Predsjednik HOK-a Robert Travaš s novim članovima

U skladu sa Zakonom o medijima objavljujemo u ovom broju bez komentara ili odgovora sljedeće:

Odvjetnica VESNA ALABURIĆ
10000 Zagreb, Hebrangova 21
Tel 385 1 4920771; fax 4920770
E-mail: v.alaburic@gmail.com

U Zagrebu, 20. studenog 2017.

HRVATSKA ODVJETNIČKA KOMORA
ZAGREB

Prim: 22 -11- 2017

G.Robert Travaš, glavni urednik časopisa ODVJETNIK
Koturaška c. 53/II
10000 Zagreb

Broj: 7890/17

PREDMET: G.Ondrej Peterka i odvjetničko društvo Peterka&Partners –
zahtjev za objavu ispravka informacije

Poštovani gospodine Travaš,

u tiskanom i elektroničkom izdanju časopisa ODVJETNIK br. 9-10/17 objavljeno je Vaše izvješće kao predsjednika Hrvatske odvjetničke komore, iznijeto na redovitoj godišnjoj Skupštini HOK održanoj 8. srpnja 2017., koje sadrži netočne i uvredljive tvrdnje o odvjetniku Ondreju Peterki i češkom odvjetničkom društvu Peterka&Partners.

Sukladno članku 40. Zakona o medijima, ovlaštena sam kao opunomoćenica odvjetnika Ondreja Peterke i odvjetničkog društva Peterka&Partners podnijeti sljedeći zahtjev za objavu ispravka informacije, uz napomenu da ispravak u elektroničkom izdanju časopisa mora biti na odgovarajući način linkom povezan s prilogom na koji se odnosi (čl.41. st.4. Zakona o medijima).

U časopisu „Odvjetnik“ broj 9-10/17 objavljeno je izvješće predsjednika Hrvatske odvjetničke komore Roberta Travaša, iznijeto na redovitoj godišnjoj skupštini HOK 8. srpnja 2017. Izvješće sadrži netočne tvrdnje o odvjetniku Ondreju Peterki i češkom odvjetničkom društvu Peterka&Partners, koje škode njihovom poslovnom ugledu.

G.Travaš točno navodi da Hrvatska odvjetnička komora nije dopustila osnivanje odvjetničkog društva Peterka&Partners u Hrvatskoj, smatrajući da odvjetnici zemalja Europske unije upisani u Imenik stranih odvjetnika nemaju pravo u Hrvatskoj zajedno obavljati odvjetničku djelatnost kao odvjetničko društvo.

Češki odvjetnici Ondrej Peterka i njegovi partneri smatraju, međutim, da pravo Europske unije, posebice Direktiva 98/5/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, jamče odvjetnicima zemalja članica Europske unije da u svim zemljama Europske unije obavljaju odvjetničku djelatnost u oblicima koji su zajamčeni domaćim odvjetnicima. Tako su osnovali odvjetnička društva u nizu zemalja Europske unije i smatraju da ista pravna pravila vrijede

i u Hrvatskoj, što nastoje dokazati koristeći sva sredstva pravne zaštite koja im pružaju hrvatsko, češko i pravo Europske unije.

Predsjednik HOK Robert Travaš netočno i neprimjereno kvalificira postupke pravne zaštite koje koriste odvjetnik Peterka i njegovi partneri. Tako njihovo obraćanje Vijeću odvjetničkih komora Europe (CCBE) naziva „političkim pritiskom“, a stajalište CCBE da pravo Europske unije jamči odvjetniku Peterki i njegovim partnerima da osnuju odvjetničko društvo u Hrvatskoj neosnovano smatra „podlijevanjem političkom ili nekom drugom interesnom pritisku i neosnovanim prozivanjem HOK“.

Obavještanje čeških državnih tijela nadležnih za pitanja investiranja u inozemstvu o onemogućavanju osnivanja odvjetničkog društva Peterka&Partners u Hrvatskoj predsjednik Hrvatske odvjetničke komore također smatra „političkim pritiskom“ na HOK. Predsjednik HOK Robert Travaš dobro zna da se nikad ni jedno češko ili hrvatsko tijelo javne vlasti, ili bilo tko treći, nije Hrvatskoj odvjetničkoj komori obratio sa zahjevom ili zamolbom da promijeni odluku kojom onemogućuje osnivanje odvjetničkog društva Peterka&Partners. Stoga izjave o „političkim pritiscima“ na HOK predstavljaju grubo dezinformiranje hrvatskih odvjetnika i hrvatske javnosti.

Predsjednik HOK, nadalje, spominje kako je zbog „političkog pritiska“ na HOK protiv češkog odvjetnika Ondreja Peterke pokrenuo disciplinski postupak. Prešućuje, međutim, činjenicu da je njegov zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka sadržavao niz netočnih tvrdnji, što je Ondrej Peterka dokazao već u odgovoru na optužnicu, pa je disciplinski tužitelj promijenio činjenične navode u optužnici već prije prve rasprave.

Predsjednik Hrvatske odvjetničke komore ne spominje ni činjenicu da je Europska komisija u povodu onemogućavanja osnivanja odvjetničkog društva Peterka&Partners u Hrvatskoj izrazila mišljenje kako se u Hrvatskoj pogrešno primjenjuje pravo Europske unije, pa je od Vlade Republike Hrvatske zatražila očitovanje o tom pitanju. Ondrej Peterka i njegovi partneri iskreno se nadaju da će ovo pitanje riješiti nadležna hrvatska tijela javne vlasti sukladno pravu Europske unije i da neće biti neophodno da konačni pravorijek o tome dade Sud pravde Europske unije.

*Ondrej Peterka i odvjetničko društvo Peterka&Partners
koje zastupa odvjetnica Vesna Alaburić*

Gospodine Travaš,

ako Vam za odlučivanje o ovome zahtjevu za objavu ispravka informacije budu potrebne bilo kakve dodatne obavijesti, molim da mi se javite.

S poštovanjem,

Vesna Alaburić

Alaburić
ODVJETNICA
VESNA ALABURIĆ

Boško Bebić (1935. – 2017.)

Poštovana obitelji Bebić, dragi prijatelji, kolegice i kolege,

Hrvatska odvjetnička komora i Odvjetnički zbor Splitsko-dalmatinske županije izgubili su svog uglednog člana, odvjetnika u miru, gospodina Boška Bebića. Danas smo se ovdje okupili da mu kao dragom kolegi i prijatelju odamo posljednju počast.

Boško Bebić rođen je 9. prosinca 1935. godine u Splitu. Nakon završene Klasične gimnazije u Splitu, diplomirao je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, u studenom 1961. godine. Od siječnja 1962. do lipnja 1963. godine radio je kao odvjetnički vježbenik u uredu Ive Antičevića, odvjetnika iz Splita, a nakon toga godinu dana kao vježbenik pri Općinskom sudu u Trogiru. Od lipnja 1964. do lipnja 1969. godine radio je u firmi "Telefon-montaža" u Splitu, na radnom mjestu pravnog referenta. U lipnju 1969. položio je pravosudni ispit.

U Imenik odvjetnika se upisao 1. rujna 1969. godine, sa sjedištem ureda u Splitu, te je radio u tom svojstvu sve do 30. lipnja 1995. godine.

Cijeli svoj životni i radni vijek posvetio je svojoj obitelji.

Krasila ga je smirenost, obzirnost, opuštenost. Imao je širok krug prijatelja, poseban smisao za humor što se posebno manifestiralo kroz njegove *Utorkaše*. Ljubav prema teatru prenio je na svoju kćer.

Sve poslove, a posebno skoro cijeloživotni odvjetnički poziv, obavljao je na stručan i human način, savjesno i vjerno, te odano svojim klijentima, što je prenio na svog sina.

U isto vrijeme zadržao je izuzetne kolegijalne i prijateljske odnose s kolegama iz svih pravosudnih tijela. Njegova vedrina i optimizam zračili su i prenosili se na sve koji su ga okruživali, kako u privatnom, tako i u profesionalnom životu.

Prekidom životnog puta, iza sebe je ostavio veliku prazninu koju će svi koji su ga voljeli i poštovali i te kako osjećati. Njegov odlazak veliki je gubitak za obitelj i za sve nas koji smo ga poznavali.

U ime Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkog zbora Splitsko-dalmatinske županije izražavam obitelji iskrenu sućut.

Neka mu je laka zemlja, počivao u miru!

(Govor Marina Mrkličića, odvjetnika u Splitu, potpredsjednika HOK-a i predsjednika Odvjetničkog zbora Splitsko-dalmatinske županije, na posljednjem ispraćaju odvjetnika Boška Bebića u Splitu)

Nikola Dropuljić (1954. – 2017.)

Hrvatska odvjetnička komora i Odvjetnički zbor Splitsko-dalmatinske županije dana 28. studenog 2017. godine ostali su bez svog uglednog člana, odvjetnika u Imotskom, Nikole Dropuljića.

Kolega Dropuljić rođen je 26. srpnja 1954. godine u Prološcu Donjem. Nakon završene gimnazije u Imotskom, diplomirao je na Pravnom fakultetu u Splitu 1979. godine. Zaposlio se kao sudački pripravnik pri Okružnom sudu u Varaždinu da bi nakon položenog pravosudnog ispita radio u jednom odvjetničkom uredu u Varaždinu, a potom kao sudac Općinskog suda u Donjoj Stubici.

U Imenik odvjetnika upisao se 7. siječnja 1986. godine, sa sjedištem ureda u Varaždinu, da bi se 18. kolovoza iste godine ispisao iz Imenika odvjetnika na vlastiti zahtjev, a zbog premještaja u drugi grad.

Rješenjem Hrvatske odvjetničke komore od 20. travnja 1987. godine ponovno se upisuje u Imenik odvjetnika, ali sa sjedištem odvjetničkog ureda u Imotskom. Tamo je radio i živio sve do svoje smrti.

Kao i na prijašnjim funkcijama koje je obnašao tako i u odvjetništvu, njegov odnos s kolegama i strankama bio je istovremeno i profesionalan i ljudski.

Njegov odlazak veliki je gubitak za obitelj, ali i za sve one koji su ga poznavali.

Neka mu je laka zemlja, počivao u miru!

POZIV NA IZVANREDNU SJEDNICU SKUPŠTINE HRVATSKE ODVJETNIČKE KOMORE

Na temelju zaključka 14. sjednice održane 28. listopada 2017. godine, Upravni odbor Hrvatske odvjetničke komore saziva
Izvanrednu sjednicu Skupštine Hrvatske odvjetničke komore
u subotu 3. veljače 2018. s početkom u 11.00 u Zagrebu, Koturaška 53/II.
Upravni odbor predlaže sljedeći

DNEVNI RED:

1. **Otvaranje Skupštine i izbor članova radnog predsjedništva, zapisničara i ovjervitelje zapisnika**
2. **Usvajanje dnevnog reda Skupštine**
3. **Ovjera zapisnika Skupštine Hrvatske odvjetničke komore održane 8. srpnja 2017. godine (objavljen u časopisu "Odvjetnik" br. 9-10/17.)**
4. **Žalba Damira Jelušića izjavljena protiv rješenja Upravnog odbora HOK-a broj 10227/13-2 od 13. prosinca 2014. donesenog u postupku za priznanje specijalnosti iz oblasti građanskog prava**
5. **Rasprava o točki 4.**
6. **Donošenje odluke o točki 4.**
7. **Žalba Damira Jelušića izjavljena u postupku za priznanje specijalnosti iz oblasti socijalnog prava**
8. **Rasprava o točki 7.**
9. **Donošenje odluke o točki 7.**
10. **Žalba Damira Jelušića izjavljena u postupku za priznanje specijalnosti iz oblasti ustavnog prava**
11. **Rasprava o točki 10.**
12. **Donošenje odluke o točki 10.**
13. **Žalba Damira Jelušića izjavljena u postupku za priznanje specijalnosti iz oblasti sportskog prava**
14. **Rasprava o točki 13.**
15. **Donošenje odluke o točki 13.**
16. **Žalba Damira Jelušića izjavljena u postupku za priznanje specijalnosti iz oblasti medijskog prava**
17. **Rasprava o točki 16.**
18. **Donošenje odluke o točki 16.**
19. **Prijedlog Odluke o ustanovljenju godišnje nagrade Mario Kos za najbolji stručni članak objavljen u časopisu Odvjetnik**
20. **Rasprava o točki 19.**
21. **Donošenje odluke o točki 19.**

Članovi Skupštine dužni su prisustvovati **sjednici Skupštine**.

Skupštinu Komore čine:

- predstavnici svih odvjetničkih zborova Komore izabrani na godišnjim skupštinama zborova,
- predsjednik Komore, predsjednici svih odvjetničkih zborova, predsjednik Disciplinskog suda Komore, predsjednik Višeg disciplinskog suda Komore, disciplinski tužitelj Komore, bivši predsjednici Komore koji nisu u mirovini i predsjednik Udruge odvjetničkih vježbenika.

Predsjednik zbora je predstavnik Skupštine po položaju, a broj predstavnika odvjetničkih zborova određuje se tako da svaki zbor izabire po jednog predstavnika u Skupštinu na svakih započelih 50 (pedeset) svojih članova.

Skupština se može održati i donositi pravovaljane odluke ako joj prisustvuje većina svih članova.

Skupština donosi odluke većinom glasova prisutnih članova.

Član Skupštine kojemu je pravomoćnom odlukom izrečena mjera zabrane obavljanja odvjetništva na određeno vrijeme, ili kojemu je obustavljeno pravo na obavljanje odvjetništva, nema pravo sudjelovati u radu Skupštine. U slučaju da zbor ne izabere člana Skupštine umjesto člana kojemu je izrečena pravomoćna mjera zabrane obavljanja odvjetništva na određeno vrijeme, ili kojemu je obustavljeno pravo na obavljanje odvjetništva, do dana održavanja Skupštine i o tome ne obavijesti HOK, kvorum Skupštine prilagođuje se smanjenom broju članova.

Skupštini mogu biti nazočni i svi ostali članovi Hrvatske odvjetničke komore.

UPRAVNI ODBOR HRVATSKE ODVJETNIČKE KOMORE

PREDSJEDNIK

Robert Travaš, v. r.

